

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

221B

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
EYLÜL-EKİM 2019 SAYI: 22 FİYAT: 15TL

MIDSOMER
REBUS
BIG LITTLE LIES
KILLING EVE
GOMORRAH
STRIKE
THE ALIENIST
BABYLON BERLIN
ENDEAVOUR
BOSCH
SHARP OBJECTS
PERFUME
YOU

EKRANLARDA
POLİSİYE

SON 20
YILIN ROMAN
UYARLAMALARI

RÜZGÂRI

MUTLULUK RESİMLERİMİZ NUR KOÇAK

3 EYLÜL -
29 ARALIK

SALT
kurucu Garanti BBVA
Giriş ücretsiz
saltonline.org

SALT BEYOĞLU
SALT GALATA

ROMANDA, EKRANDA POLİSİYE YÜKSELİŞTE...

“Tüm dünyada polisiye yükselişte, üstelik sadece edebiyat alanında değil, ekranda da...” 221B editörleri olarak son 4 yıldır en sık kurduğumuz cümlelerden biri bu olabilir. Dünyadaki bu yükselişi ülkemizde neden göremiyoruz, bunu derinlemesine tartışmak gerekir ama dünyanın pek çok ülkesi için bu cümle geçerliliğini koruyor. 2020-2021’de yayımlanması düşünülen romanlarla ilgili yurtdışı kaynaklardaki listeleri incelediğimizde bizi bekleyen daha fazla polisiye roman olduğunu görüyoruz; BBC, HBO, Netflix, Amazon gibi önemli platformların 2020-2021’de yayımlayacakları ya da projelendirdikleri dizilerin önemli bölümünün de polisiye olduğu ortada. Yani izleyicilerin de önemli bir bölümü polisiye dizi ve film izlemeyi tercih ediyor. Hal böyle olunca her geçen gün, bir polisiye romanın dizi uyarlamasıyla karşılaşyoruz. Polisiye türüyle izleyici olarak tanışanların önemli bir bölümü, polisiye romanları da okumaya başlıyor. Bunun en iyi örneklerinden biri, BBC’nin güncel uyarlaması olan *Sherlock* dizisinin tüm dünyada çok izlenmesiyle özellikle 25 yaş altındakilerin Arthur Conan Doyle kitaplarını almaya ve okumaya başlaması. Nihayetinde iyi uyarlamalar, polisiye okurlarının da artmasını sağlıyor.

Yapımcılar ve platformlar, hem türün klasiklerini hem de yeni eserleri uyarlama konusunda önemli adımlar atarken biz de kapak dosyamızı, son 20 yılda ekranlarda yer bulan polisiye romanları incelemeye ayırdık. Elbette bu alanın “klasikleri” sayılan Arthur Conan Doyle ve Agatha Christie’nin kahramanlarının son 20 yılda ekrandaki durumunu ve önümüzdeki dönemde izleyeceklerimizi es geçmedik ama dosyamızı onlarla sınırlamadık. *Babylon Berlin*’den *Killing Eve*’e, *Sharp Objects*’ten *Strike*’a diziler ve uyarlandıkları romanlar de-taylarıyla karşınızda...

Yüzlerce ülkeye dizi ihraç eden ülkemizde de romanlardan uyarlanan polisiye dizilerin daha çok olmasını, hangilerini dosya yazılarının içine almamız gerekeceğini uzun uzun tartışmak isterdik. Ama maalesef ülkemizdeki yapımcılar ve platformlar, polisiye türünde ya da polisiye uyarlamalarda bir elin parmaklarını geçmeyecek proje üretmiş durumdalar. Üstelik birkaç yazar ya da eser dışına da çıkabildikleri söylenemez. Önümüzdeki dönemde dizi sektöründeki profesyonellerin daha fazla yerli polisiye okumasını, farklı yazarları keşfetmesini ve daha özgün, daha iyi polisiye diziler yapmasını umuyoruz. Dünyanın pek çok ülkesinde geçtiğimiz yıllarda yapıldığı ve önümüzdeki yıllarda yapılacağı gibi...

Keyifli okumalar.

221B, Sayı 22, Eylül-Ekim 2019

İki Aylık Süreli Yayın

Yayın Yönetmeni: Özlem Özdemir
ozlem@mylosyayingrubu.com

Editör:

Fulya Turhan
fulya@mylosyayingrubu.com

Ufuk Kaan Altın

kaan@mylosyayingrubu.com
Yoldaş Özdemir

yoldas@mylosyayingrubu.com

Kapak Tasarım: Cansu Özcömert

İç Tasarım: Eren Taymaz

Reklam ve Proje: Yoldaş Özdemir
yoldas@mylosyayingrubu.com

221bdergi.com | bilgi@221bdergi.com

facebook.com/221bdergi |

twitter.com/221bdergi

Online sipariş ve yıllık abonelik için:
dukkani.mylosyayingrubu.com

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık
Hizmetleri Ltd. Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Özlem Özdemir

Adres: Caferağa Mah. Dr. Şakirpaşa Sok.
No:3/A Kadıköy - İstanbul
Tel: 0543 345 46 00

Baskı: Dünya Eko Basım
Yayın ve Dağ. Tic.ve San. A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. No: 37/8
Sarıyer-İstanbul
Tel: 0212 4402424
Sertifika No: 31566

Dağıtım: Dünya Dağıtım 0 212 440 2843

221B’de yayımlanan tüm yazı, çizim ve
karakterlerin yayın hakları saklıdır. Yayınevi,
yazar ve çizerin izni olmaksızın hiçbir
yazılı, basılı ve görsel yayın organı ve sanal
ortamlarda kullanılamaz.

Kitapçılarda ve plakçalarda!

221B

SAYI 22

BÜYÜLÜ RÜZGAR: ALACAKARANLIK KUŞAĞINDAKİ GÖLGELERİN DANSI.....6

BATUHAN CANTÜRK

ÖYKÜ: HAYDARPAŞA GARI'NDA HAVA PUSLU...9

SUAT DUMAN

SHERLOCK HOLMES UYARLAMALARI.....18

AGATHA CHRISTIE ROMANLARINDAN

UYARLANANLAR 24

SON 20 YILIN POLİSİYE UYARLAMALARI.....28

FULYA TURHAN & ÖZLEM ÖZDEMİR

KARAKTER VE KURGU USTASI

MICHAEL CONNELLY 50

MİNE ŞEN

"ROMANZO CRIMINALE"

ROMANDAN BEYAZPERDEYE 54

BÜLENT AYYILDIZ

İZLEMEK İSTEMEDİKLERİMİZ:

LE CARRÉ'Yİ UYARLAMAK.....60

DORUK TATAR

JOHN REBUS NE DİNLER? 70

ONUR BAYRAKÇEKEN

ÖYKÜ: KAYIP GARSON 74

MİNE ŞEN

LISBETH SALANDER NE YER, NE İÇER?.....82

FULYA TURHAN

KENT VAMPIRLERİ 86

ERCAN AKBAY

LÉO MALET'NİN "HAYAT BERBAT" I VE

KARA ROMAN 92

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ

TÜLAY GÜNEŞ KILIÇ

46

DÜNYANIN EN ÖLÜMCÜL YERİ: MIDSOMER

EZGİ ÖZCAN

AVRUPA'NIN BABİLİ BERLİN

42

EROL ÜYEPAZARCI

66

**TÜRK SINEMASINDA
İLK POLİSİYE KURGULU FİLMER**

KANALDAKİ KADIN

Per Wahlöö & Maj Sjöwall,
Çeviren: Bilge Turan Zourbakis,
Ayrıksı Kitap

Polisiye tarihinin usta yazarları Per Wahlöö ve Maj Sjöwall imzasını taşıyan unutulmaz Martin Beck serisi, sonunda tekrar yayımlandı!

On kitaptan oluşan seri, Martin Beck ve ekibinin cinayet soruşturmalarını konu alır. İsveçli yazarlar Maj Sjöwall ve Per

Wahlöö modern polisiye romanının mihenk taşlarıdır. 1960 ve 70'lerde yazdıkları bu seri, modern toplumun sancılı yaratımına ayna tutarken tüm dünyada sayısız polisiye yazarına da esin kaynağı olmuştur.

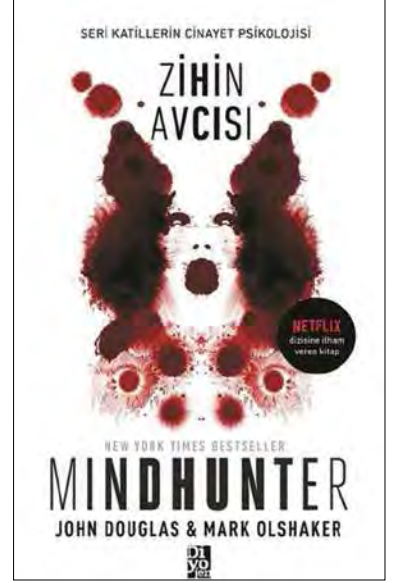
İsveç'te bir kanalda bir kadın cesedi bulunur ve Komiser Martin Beck bu cinayeti çözmek için iş başına geçer. Önce kadının kimliğini tespit etmek ve sonra da katili bulmak zorundadır. Yorum ve soru işaretleriyle dolu bir soruşturmanın ardından sezgileri güçlü komiserimiz katili tehlikeli bir tuzağa çeker.

ZİHİN AVCISI (MINDHUNTER)

John Douglas & Mark Olshaker, Çeviren: Feray Tanımtay, Diyojen Yayıncılık

Geliştirdiği stratejilerle FBI içinde adeta efsane olan Özel Ajan John Douglas, en tehlikeli seri katillerin zihinlerini didik didik edip, işledikleri suçların ardındaki gerçek nedenleri anlamak için dünyada bir ilk olan "psikolojik profil çıkarma" yöntemini kullandı. Bu yöntem suç biliminde yeni ve büyük ufuklar açtı.

Ürkütücü detaylarla Zihin Avcısı (Mindhunter) Douglas, bizi en dehşet verici vakaların ardındaki sahnelerle, en kötü kâbuslarımızın en karanlık derinliklerine götürüyor.

AŞKIMIZ ESKİ BİR ROMAN

Ahmet Ümit, YKY

Edebiyat bazen çok tehlikeli olabilir. Anna Karenina, Madam Bovary, Esmeralda ve daha birçok kadın roman kahramanı... Bu muhteşem kadınlara ulaşmaya çabalarken önce doğru düşünme yeteneğini, sonra da yaşamını yitiren bir adam... Kimsenin önemsemediği overlokçu bir kızın cinayeti bile önemli sırlar içerir. Katil ve maktul apaçık ortadaymış gibi görünse de hakikat çok derinlerde gizlenmiş olabilir. Ama ne kadar gizlenirse gizlensin, Başkomser Nevzat gibi vicdanlı polisler olduğu sürece karanlık aydınlanacak, adalet mutlaka yerini bulacaktır.

Cinayetleri çözmek için sadece aklından ve deneyimlerinden değil, yaralı yüreğinden de güç alan Başkomser Nevzat, belki de en çok bu yüzden ayrılıyor benzerlerinden, belki de en çok bu yüzden seviliyor, okunuyor ve hatırlanıyor. *Aşkımız Eski Bir Roman*, onun bu zorlu serüveninde yepyeni bir halka...

ŞEFFAF

Stephen King,
Altın Kitaplar

Dün gece geç vakit ve önceki gece, Kapiya Vuran Tommy'ler, kapiya vurdular... Her şey tanıdık görünse de artık hiçbir şey aynı değildi.

Bir yaz günü ormanda gezen Bobbi Anderson

daha önce defalarca geçtiği yerde bir şeye takılır. Onun ve tüm kasabanın kaderini değiştirecek bir şeye... O sırada çok uzaklarda olan Jim Gardener (şair, alkolik ve intihara meyilli) arkadaşı Bobbi'nin sesini (kendi zihninde) duyup geri döndüğünde "değişen" ve "gelişen" bir kasabayla karşılaşır. Belki bin yıldır toprağın altında gömülü kalmış bu gizemli, metal cisim kasabadaki herkesin bedenini... aklını ve... ruhunu tek tek ele geçirmektedir.

AKIL OYUNLARI

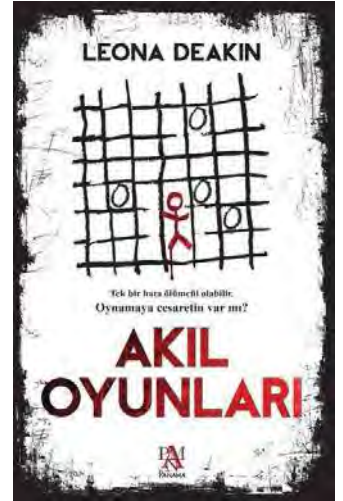
Leona Deakin, Çevirmen:
Anıl Can Çetinkaya, Panama Yayınları

Dört kişi, doğum günlerinde aniden ortadan kaybolur. Görünürde hiçbir bağlantıları olmayan bu kişiler, bir internet sitesi üzerinden cesaret oyunu oynamaya yönlendirilmiş ve arkalarında, birbirinin aynısı olan doğum günü kartlarından bırakmışlardır.

Bu oyun senin hediyen. Oynamaya cesaretin varmı?

Polisler olayı önemsemez çünkü bu sadece bir oyundur. Aileler ise telaşlıdır ve işin peşini bırakmamaya niyetlidir; bu nedenle soruşturmaya psikolog ve özel dedektif olan Augusta Bloom dahil olur. Augusta kayıp insanların yaşamlarını incelediğinde, hepsini birbirine bağlayan bir şey keşfeder. Bu, onları son derece tehlikeli hale getiren bir şeydir.

Kayıp vakaları arttıkça ve yeni doğum günü kartları keşfedildikçe Augusta, gizemi çözmeye ve kuklacıyı bulmaya kendini adar. Ne var ki kendisi de ipin ucundaki kuklalardan biri haline gelir.

BENİM ADIM LUZ

Elsa Osorio, Çevirmen: Cansu Akkoyun, Dipnot Yayınları

1970'li yıllarda Arjantin'de faşist cunta döneminin yaygın uygulamalarından biri, gebe olan siyasi kadın mahkûmların doğurdukları çocukların alınıp devlet için çalışan yüksek rütbeli görevlilerin/kodamanların ailelerine verilmesidir. Böyle bir aile tarafından yetiştirilen Luz da kocası ve küçük oğluyla İspanya'ya tatilini geçirmek üzere gelir. Fakat Luz'un asıl amacı biyolojik babasını bulmak, böylece gerçek kimliği üzerindeki giz perdesini aralamaktır. Luz'un geçmişini bilen sadece üç kişi vardır: Onu evlatlık edinen Eduardo, General Alfonso ve yolu Luz'un gerçek annesiyle bir şekilde çakışmış, yıllar sonra geri dönüp Luz'a doğruları anlatmaya baş koymuş seks işçisi Miriam. Genç bir kadının kendi kökenlerini bulma arayışı ekseninde bir döneme güçlü bir projektör tutan bu eser, adına ister Plaza de Mayo Anneleri ister Cumartesi Anneleri denilsin, acılarını unutmamaya/unutturmamaya yeminli annelerin bu insanlık suçunun üzerini örtmeye çalışan muktedirlerin yakasını asla bırakmayacaklarının da kanıtı bir bakıma.

BÜYÜLÜ RÜZGAR

ALACAKARANLIK
KUŞAĞINDAKİ
GÖLGELERİN DANSI

Tanınmış bir yüz kullanmak İtalyan çizgi romanının neredeyse yazılmayan bir kuralı olmuştur. Bu nedenle kahramanın grafik yaratımında, ünlü oyuncu Daniel Day Lewis'in yüzü kullanıldı. Lewis'in aynı anda hem yumuşak hem sert olabilen yüzündeki sisli ifade, Büyülü Rüzgar'ın kişiliğine uygundu. Lewis'in yüzü durağan olmayan, sürekli değişkenlik gösteren Büyülü Rüzgar için biçilmiş kaftandı!

Gündüz düş görenler, sadece gece düş görenlerin kaçırdığı pek çok şeyin farkındadır.

Edgar Allan Poe

İlk sayısı Haziran 1997'de yayımlanan *Büyülü Rüzgar* (Magico Vento), ilk başta Sergio Bonelli Editore'nin western türüne dönüşü olarak algılanmıştı. Ancak sonraları bu izlenimin yanıltıcı olduğu ve bu yeni kahramanın "farklı bir yerde" durduğu anlaşılabilecekti.

Son dönem İtalyan çizgi romanının ünlü yazarı Giancarlo Manfredi, *Dylan Dog* gibi içinde korku temaları olan bir çizgi roman yaratmak istiyordu. Sergio Leone hayranı da olan Manfredi, içinde E.P. Lovecraft ve E.Allan Poe'dan tatlar bulunduracak sıradışı bir western karakteri yaratmak istiyordu. Sergio Bonelli, Manfredi'nin *Dylan Dog*'daki başarısı nedeniyle önceleri bu fikre sıcak bakmasa da sonunda yazarının isteğini kabullenmek zorunda kaldı.

Böylece Büyülü Rüzgar'ın yaratım süreci başladı. Venturi, Ramella, Ortiz gibi usta çizerler ekibe katıldı. Tanınmış bir yüz kullanmak İtalyan çizgi romanının neredeyse yazılmayan bir kuralı olmuştur. Bu nedenle kahramanın grafik yaratımında, ünlü oyuncu Daniel Day Lewis'in yüzü kullanıldı. Lewis'in aynı anda hem yumuşak hem sert olabilen yüzündeki sisli ifade, *Büyülü Rüzgar*'ın kişiliğine uygundu. Lewis'in yüzü durağan olmayan, sürekli değişkenlik gösteren Büyülü Rüzgar için biçilmiş kaftandı!

KAHRAMANIN GEÇMİŞİ VE KİŞİLİĞİ

Büyülü Rüzgar, "Ned Ellis" adlı kuzeyli bir askerdir. İç Savaş sırasındaki bir patlama sonucu kafasına saplanan şarapnel parçası, ona paranormal yetenekler kazandırır. Patlamadan sonra, yerde bilinçsiz yatarken Lakotaların büyücüsü "Topal At" tarafından kurtarılır. İyileştikten sonra Lakotalar arasında yaşamaya başlar ancak belleğinin bir bölümünü patlama sırasında yitirmiştir. Bu nedenle hep bir "alacakaranlıkta" yaşar. Yayımlanan her serüven, Ned Ellis'in geçmişinin şifrelerini birer birer çözme görevi üstlenir, kişiliğinin ipuçlarını ortaya çıkarır. Topal At'ın dramatik ölümünden sonra Ned Ellis artık Lakotaların "Beyaz Şamanı"dır.

Büyülü Rüzgar'ın yaşadığı mistik deneyimler, serüven kurgularının omurgası sayılabilir. Gerçekle düşün birbirine girdiği bu sanrılarda özellikle Topal At'ın görüldüğü sahnelerde lirik bir anlatım vardır. Bu düşlerde Topal At, her seferinde atalarının ve kendisinin yaşadığı deneyimlerden örneklerle kahramanımıza bilgece öğütler verir. Ölümünden sonra bile ona yol gösterir. Böylelikle Büyülü Rüzgar'ı yaşadığı derin yalnızlıktan ve hüzünden bir parça da olsa kurtarır.

Büyülü Rüzgar'ın düşlerini Kriminolog Julia'nın (önceki yazılarımda bahsetmiştim) düşlerine benzetebiliriz. Her ikisinde de psikolojik çözümlerle karşılaşırız. Julia öyküleri, yapısı gereği psikanalitik olgularla iç içedir. Bu yüzden Julia'nın düşleri, psikolojik biçim ve kurguya sahiptir. Ellis'in düşleri ise mistik ve korkutu-

cludur. Bu düşlerde gerçek ve hezeyan o kadar birbirine karışır ki, çoğu zaman gerçeğin nerede bittiğini, sanrının nerede başladığını bilemeyiz. Julia'nın düşleri uyku halinde görülen, istemsiz düşlerken "Beyaz Şaman Ellis" ise onları çoğunlukla kontrol edebilme yeteneğine sahiptir. Ancak her ikisinin de ortak bir özelliği vardır: Bu düşler mnemoniktir!.. Belleğin ve bilinç dışının derinliklerinde kalmış, geçmişin bataklıklarına saplanmış anıları ve olayları bulup çıkarırlar.

ÖYKÜ İÇERİKLERİ

Başlangıç öyküleri hemen her zaman ürkünç yaratık figürleriyle donatılmıştır. Bunlar Kızılderili folklorunun figürleridir. "İktomi", yalanların ve aldatmanın iblisidir. İnsanın kararları, duyguları ve inançlarıyla oynar. İnsan ruhundaki sevgi ve nefret gibi çatışmalardan yararlanır. Birçok Kuzey Amerika efsanesinde yer alan "Windigo" ise kuzey ormanlarının canavarıdır. İnsan eti yiyerek beslenir. Kuşkusuz en korkunç yaratıktır. "Whopi", Lakota yerlilerinin cadısıdır. İnsanlara kayıp vahşi bir kız biçiminde görünür. "Beast" yerin derinliklerinden çıkan, insan avlayan korkunç bir yaratıktır. Etleri yedikten sonra kemikleri tükürür. Kuşkusuz bu tür yaratık efsaneleri birçok şaman kültüründe görülür.

Kahramanımızın yakın dostu gazeteci Willy Richard'dır. Fiziksel olarak Edgar Allan Poe'ya benzerliğinden Poe takma adını kullanmaktadır. Richards (Poe) başarılı gazeteciliği ve dürüstlüğünden dolayı Washington'daki çıkar çevrelerinin ve kartellerin hedefi haline gelmiştir. Eski bir alkolik olan Poe, huzursuz ve septik bir karaktere sahiptir. Dostu Büyülü Rüzgar ile birlikte yaşadığı

doğaüstü maceralardan pek hoşlanmaz. Paranormal olaylara kuşku ve güvensizlikle yaklaşır. Yazar Manfredi'nin Büyülü Rüzgar gibi alabildiğine mistik bir karakterin yoldaşlığına Poe gibi septik bir karakteri seçmesi paradoksal bir ironi oluşturur. Bazı eleştirmenler, Poe karakterine "Auguste Dupin" rolünün verildiğini söylemiştir.

Poe'nun düşmanlarından biri de karanlık iş adamı Hogan'dır. Hogan "Kara Yön" adlı bir tarikatın üyesidir. Bu tarikatın lideri Aiiwas adlı, kara büyüyle uğraşan korkutucu bir adamdır. Hogan, Kara Yön'ün gücünü kullanarak ABD yönetiminde güç kazanma hesabındadır. Okur, dizinin ilk bölümlerinde Hogan'ın Poe'nun azılı düşmanı olduğunu sansa da bunun bir yanılsama olduğu kısa sürede ortaya çıkacaktır. Çünkü asıl savaş, Büyülü Rüzgar (Ellis) ile Hogan arasındadır. İlerleyen bölümlerde Hogan'ın, Ellis'in annesinin sevgilisi, babasının da katili olduğu ortaya çıkacaktır.

Aiiwas'ı alt eden Hogan, tarikatın gücünü arkasına alır. Hogan'ın peşine düşen Ellis onu sakatlar ama öldürmeyi başaramaz. Serinin sonuna kadar ikili arasındaki büyük nefret ve savaş sürecektir.

Büyülü Rüzgar, eleştirmenler tarafından "horror western" çizgi romanı olarak tanımlansa da iki önemli ayrıcalık barındırır.

Birincisi, maceralar ilerledikçe ABD'nin siyasal tarihine yönelmeye başlamasıdır. Poe ve Ned El-

Manfredi western, polisiye, serüven türlerini korku öyküleri içinde iyi harmanlamıştır. Kimi zaman bu temalardan birini öne çıkarmış, diğerlerini geri planda tutmuştur. Bu yöntem, esere büyük zenginlik katmıştır. Okur, bir polisiye ya da western öyküsü okuduğunu düşünürken kendini alacakaranlık kuşağının içinde bulur.

lis'in, Başkan Grant ve Amerikan Gizli Servisi ile birlikte Kara Yön tarikatının satın aldığı senatörlere karşı güç birliği yaptığını görürüz. Bu maceralar bir casus romanı tadında kurgulanmıştır ve tarihi gerçeklerle bağlantılıdır.

İkincisi ise Kızılderili kültürüne büyük bir saygı ve hayranlık barındırmasıdır. Ned Ellis'in Topal At tarafından kurtarılmasından sonra onun be-yazdan çok, bir Lakota olduğunu görürüz. Lakotalar beyaz adamın kitaplarında bir yüzyıl Sioux olarak küçültücü adla tanımlanmışlardır. Ellis'in öyküsü aynı zamanda Lakotaların hayatta kalabilmek için verdiği umutsuz savaşı, tutkulu bedensel ve tinsel arayışları anlatır. Nitekim Ellis, tarihte Little Bighorn Savaşı olarak adlandırılan çatışmada Kızılderili kabilelerinin ve Oturan Boğa'nın yanında yer alır. General Custer'ın öldüğü ve beyazların yenildiği bu savaştan sonra kanun kaçağı olarak aranmaya başlanır.

SON SÖZ

Büyülü Rüzgar, yukarıda saydığımız öğeler nedeniyle polisiye, western, serüven gibi farklı türleri içeren bir çizgi roman olmakla birlikte, öncelikle başarılı bir korku çizgi romanıdır. Bunda İtalyan çizgi romanının en iyi öykü anlatıcılarından biri olan Manfredi'nin katkısı büyüktür. İtalyan çizgi romanı, Amerikan ve Frankofon çizgi romanlarında görmeye alıştığımız yazar-çizer eşitliğine pek izin vermez. Yazar genelde çizerin önündedir.

Manfredi western, polisiye, serüven türlerini korku öyküleri içinde iyi harmanlamıştır. Kimi zaman bu temalardan birini öne çıkarmış, diğerlerini geri planda tutmuştur. Bu yöntem, esere büyük zenginlik katmıştır. Okur, bir polisiye ya da western öyküsü okuduğunu düşünürken kendini alacakaranlık kuşağının içinde bulur.

Manfredi'nin Lovecraft ve Poe gibi yazarlardan etkilenmesi, yapıtın edebi zenginliğinin artmasına neden olmuştur. Ayrıca Manfredi, Avrupalı göçmenlerin batıl inançlarını ve Kızılderili efsanelerini harmanlarken her bölümü özenle kurgulamış, dokümanter bir arka plana oturtmuştur. Bu da serüvenleri, doğal olarak daha inanılır ve gerçekçi kılmıştır.

Bu değerli çizgi romanı hâlâ okumadıysanız, bir an önce başlayın derim.

HAYDARPAŞA GARI'NDA HAVA PUSLU

Léo Malet'nin güzel hatırı için...

BİR

James Stewart'ın başı dönüyordu arada, başka bir marazı yoktu çok şükür. Vertigo, sarışının sorunuymdu. Hürriyet Apartmanı'nın kıvrılarak yükselen merdivenlerine aşağıdan bakarken, Stewart da yukarıdan bana bakıyor mudur diye düşündüm sebepsiz yere -çikolata gibi adam bir çakma sarışının peşinde rezil olur, romandan ve filmden aklımda kalan buydu! Omuzlarımda elden düşme bir buzdolabı varmış gibi ağır ağır tırmandım merdivenleri. Daha ilk virajı almıştım ki dördüncü kat sekiz numaranın kanatlı kapısı gıcırtyla açıldı ve emekli Türkçe öğretmeni Bilinç Hanımefendi, kudretten ahenkli sesini bizlere bağışladı.

“Siz misiniz? Niyet!”

Bendim sanırım. Biraz durdum, nefesimi düzelttim.

“Benim, Bilinç Hanım.”

Yağmurda fena ıslanmıştım. Bu yüzden tam olarak bin iki yüz on dört gündür kapı eşiğinden dışarı hokka burnundan fazlasını çıkarmamış Bilinç Hanım'ın pirüpak hanesine girmeden önce birkaç saniye düşündüm. Ve kendimden tiksindim. Yel-değirmeni'nin Haydarpaşa'ya inen yokuşlarından çamurlu sular nasıl destursuz boşalıyor ya yağmur suyu kızıl saçlarımdan yüz yıllık Hürriyet Apartmanı'nın taş koridoruna işte aynen öyle hücum ediyordu. Su akıtıyordum, tesisatçıya ihtiyacım vardı galiba. Aklıma gelen bu saçma espriye, Bilinç Hanım'ın yüzüne buzthane balığı gibi bakıp

sularımdan kurtulmayı beklerken manasızca güldüm. Bilinç Hanım beni tuhaf buluyor mudur, sanmıyorum, belki sadece biraz özensiz. Bu nedenle gülmeme takılmadı, “Ne sırtıyorsun?” diye sormadı. Büyük bir sabırla damlaların kesilmesini bekledi. Bu esnada konuya da ufak ufak girmişti -kuvvetle muhtemel İstanbul'da birim zamanı en dolu kullanan insandı Bilinç Hanım. Herhangi bir sebeple zaman kaybetmezdi, tersine, zamanı potasını çıkarana dek sömürürdü.

“Çok ıslandın kuzum, pencereden senin zavallı küçük adımlarını seyreliyordum. Adımların ya daha büyük olmalı ya da daha hızlı. Yine de en iyisi böyle günlerde bir şemsiye taşıman.”

Şemsiye taşımayı sevmiyorum Bilinç Hanım, dedim içimden, şemsiye göğe çevrilmiş bir av tüfeğidir.

“Haklısınız Bilinç Hanım, havanın bozacağını kestiremedim, şemsiyemi almalıydım.”

“Hangi zamanda yaşıyoruz canım, kestiremedim de ne demek, hava durumuna bakabilirdin. Fakat her neyse...” Hıh gidenler gitmiş, kalanlar emilmişti, artık üzerimden sular akıyordu ya, efsanevi misafirperverliğiyle tanıştırdı beni. “İçeri gir artık, neden kapıda bekliyorsun?” Girdim, montumu astım, banyoya geçtim, kurulandım. Yani konuyla ilgisi yok ama aynanın karşısında kurulanırken aklıma geldi de, şu aşırı büyük memeli kızlardan olmadığımı bir kere daha sevindim itiraf edeyim, sutyenimin içine kadar girmişti damlalar.

“Biliyorsun her sabah dörtte yataktan çıkar ve dişlerimi fırçaladıktan sonra üç saat boyunca kitap okurum. Olmadı hayatım, bu sefer okuyamadım, bil bakalım neden?”

“Ne okuyacağınıza karar veremediniz?”

“Hangi kararsızlık üç saat sürer Niyet? Başka?”

“Yakın gözlükleriniz...”

“Pes.” Bir yandan da sessiz sessiz alkış tutuyordu. Küçük burjuva jestlerine alışmışım Bilinç Hanım’ın, zararsız ve eğlenceliydi, o alkışlayınca ben de reverans yaptım.

“Pes, kaç ay oldu yavrum benimle çalışmaya başlayalı, iki yüz seksen gün mü? Demek iki yüz seksen gündür benim bir yakın gözlüğüm olduğumu sanıyorsun. Bu gözlem değil çocuğum, bu hayal âlemi!”

“Bilinç Hanım, bu sabah neden kitap okuyamadınız, gerçekten meraklandım şu anda, arsız bir komşu falan mı?”

Bu sefer gerçekten şaşırdı. Alkışı kesti, ciddileşti. “Üst kat uzun zamandır boş, biliyorsun. Mürüvvet Hanım tadilat yapmaya yanaşmadığı için kimse tutmuyordu. Fakat birileri evin o döküntü halini pek umursamamış olacak ki dün ansızın küçük bir panelvan yanaştı sokağın girişine, tek bir odayı bile doldurmaya yetmeyecek üç beş parça eşyayı beş adam beş dakikada taşıyiverdiler. Eh, güzel dedim, ortalığı yaygaraya vermeden bitirdiler işlerini.” Güzel hikâyeye, Bilinç Hanım için kayda değer bir aksiyon. İlgiyeniyormuş gibi görünmeliydim.

“İyi barı,” dedim gözlerimi saf masal kızları gibi iri iri açarak, “düşünceli insanlarmış demek.”

“O kadar emin olma. Sabaha kadar konuşmalarından gözüme uyku girmed.”

“Terbiyesizlik, bağıra bağıra mı konuşuyorlar?”

“Hayır, efendim. Hiç de değil. Mırıl mırıl konuşuyorlar. Bilirsin, kulaklarım hassastır.”

“Bilinç Hanım yani insanlar mırıl mırıl konuşuyorsa bundan rahatsız olmamanız gerekir ilke olarak.”

“Niyet kızım, her mırıltı aynı değildir. Uykumu kaçırın sessiz olmaları değildi elbette, iştirilmek için çok özel bir çaba harcamalarıydı. İçlerinden biri, ellilerinde, kuru, kuvvetle muhtemel KOAH, bir kadın, sesini yükselten diğerini gözlerini ve işaretparmağını kullanarak öyle bir tersledi ki gerilimi buradan hissettim.”

Bilinç Hanım’ın neden kitap okuyamadığını anlamıştım. Uyuyamamış, haliyle sabahın dör-

dünde dinç bir şekilde uyanamamıştı. Onun gibi disiplinli biri için kabul edilir iş değildi. Bütün hayatı, dairesinin kullanılabilir net yüz on metrekaresinde geçen Bilinç Hanım için kitaba ayrılan zaman haliyle çok önemliydi. Gününün ilk üç saatini roman okumaya ayırıyordu, bu sonraki okumalarına bir hazırlıktı. Ardından bir saat kadar dinlenip masa başına oturuyor, aylardır üzerinde çalıştığı, otobiyografik öğeler taşıyan *Eflatun Hanım’ın Birinci Dünya Savaşı* adını taşıyan roman dosyasına çalışıyordu. Mimariden adli tıbbı, mitolojiden botaniğe geniş bir alana dair okumalarıysa günün ikinci yarısına bırakıyordu, bu okumalar çoklukla o an üzerinde çalıştığı dava dosyasının gereksindiği kadarıyla olurdu. Bilinç Hanım çetrefilli dava dosyalarında emniyete, bazen de özel kişilere yardımcı oluyordu; bu alanda hak edilmiş bir şöhreti vardı!

“Kötü bir tecrübe olmuş Bilinç Hanım, eminim bu gece sağlam bir uyku çekersiniz...” diyordum ki kapının önünde bir koşuşturma olduğunu duyduk. Sanki biri yere düşmüş, küçük çaplı bir boğuşma yaşanmıştı. Hızla koştum, kapıyı açtım, aşağıya baktım. Kimse yoktu. Geri dönüp içeri girecekken üst kattan bir kadının bana baktığını fark ettim. Göz göze geldiğimiz anda geri çekildi ve kapıyı kapadı. Başımı salladım, geri giriyordum eve, o sıra kapının önünde bir küçük not kâğıdı gördüm, eğilip aldım, içeri girerken göz ucuyla üst kata bir daha baktım.

“Kimdi, ne oluyor?”

“Anlayamadım ama şu kâğıt vardı tam kapınızın önünde, biri düşürmüş olmalı.”

Kâğıdı Bilinç Hanım’a uzattım. Bilinç Hanım yüksek sesle okudu.

Babamı öldürecekler, yardım edin, Necdet Karalı’yı öldürecekler.

Gözlerini kısmıştı, muamma kokusu aldığı belli oluyordu.

“Biri koşarak aşağı iniyordu. Fakat biri daha vardı, ayak sesleri birbirine karışıyordu. Dışarı baktığında kimseyi görmedin mi? Zayıf, ses çıkarmamaya özen gösteren küçük ayaklar!” Sol elinin işaretparmağını yukarı doğrulttu, sol gözü biraz kısıldı, sol kulağı üst kata doğru çevrildi. “Şu kadın, dün taşınan?”

Küçük dilimi yutacaktım.

“Siz de mi gördünüz?”

“Niyet kızım, beş zavalı duyu içerisinde en az görme duyusuna itibar ederim. Kadını elbette

görmedim, buna ihtiyacım da yoktu. Fakat neden hep böyle önemsiz detaylara takılıyorsun?” Aklım kapının önünde dikilirken içimden söylediğim manalı sözdeydi ama bir türlü hatırlamıyordum, şemsiyeler göğe açılmış nelerdi ya, ah kafa, anında not almalıydım.

“Haklısınız Bilinç Hanım. Evet, tam içeri girecekken üst kattaki yeni komşunuz olan hanımefendi eve girmek üzereydi. Göz göze geldik ama selam bile vermeden başını çevirdi.”

“Yere düşen ve belli ki kovalanan adam, kapının altına kısa bir not sıkıştırmayı başarmış, el yazısı da beni doğruluyor, erkek, otuzunda yok, içi içini yiyen bir adamcağız.”

“İçi içini yiyen mi dediniz? Bilinç Hanım, birinin el yazısına bakıp bu kadarını çıkarmak sizce de biraz fazla değil mi?” dedim, normalde demem. Ağzımdan dökülür dökülmez cüretimden kendim bile etkilendim. Gitti, akıl sır ermez bir ustalıklı yapılmış ceviz sehpanın üzerine bıraktığı not kâğıdını bana doğru itekledi. Kâğıdı elime aldım, otuzlarındaki hüzünlü erkeğin şaşırtıcı düzgünlükteki el yazısını yeniden okudum.

Bir ihbar. Peki. Başımı kaldırdım ve onun kadar heyecanlanmadığım için özür dileyen gözlerle Bilinç Hanım’ın yüzüne baktım. Yağmuru seyrediyordu büyük bir zevkle. Parlak bir yorum yapmalıydım.

“Bana safsata gibi göründü Bilinç Hanım, eğer sözü edilen Necdet Karalı, milletvekili Necdet Karalı ise tabii. Malum, milletvekili Necdet Karalı’nın çocuğu yok.”

Nereye gitti bu kadın! Gözümü kırıştırdığım sırada Bilinç Hanım ortadan kaybolmuştu, mutfaktan elinde bir dilim limon attığı bir bardak sodayla geldi.

“Sen o zamanlar henüz bezini dolduran bir bebectin Niyetçğim,” dedi. “4 Şubat 1993, günlerden Salı. Gazeteler, Diyarbakır Emniyet Müdürü Necdet Karalı’nın on sekiz aylık oğlunun geride en ufak bir iz bırakmadan ortadan kaybolduğunu duyurdu. Ne gündü! Büyük olay! Polis, değişen iktidarlara, onca karmaşaya rağmen ısrarla aramalarını sürdürdü. Necdet Karalı, oğlunu kaçırانların başına ödül koymuştu. Nafile, bebek bulunamadı ve geçen sürede tüm toplumun hafızasından hiç yaşanmamışçasına silinip gitti. Çocuğunun kaybolmasına dayanamayan karısı da intihar etti kısa süre sonra. Hatırlıyorum, küvete girip sol bileğine jiletle derin bir çizik attığı söy-

lenmişti. Zavallı kadın.”

Vay vay! Olay, aklımı başımdan almıştı. Masanın üzerindeki sürahiden bardağıma su koydum, ikram edilmemiş limonlu sodamı hayal ederek bir dikişte içtim.

“Milletvekili Necdet Karalı’dan mı söz ediyor sizce de?”

“Komşunun oğlundan söz edecek değil ya kuzum... Ne düşünüyorsun söyle bakalım.”

Kapının zili yumuşak yumuşak öttü, bülbül sesi ruhumu okşadı geçti. Hızla gidip açtım, gelen Bilinç Hanım’ın briç arkadaşlarından, Hürriyet Apartmanı’nın müdavimlerinden emekli komiser Danyal Beyefendi’ydi.

“Niyet de gelmiş, ne haber yavrum?”

“Teşekkür ederim Danyal Bey.”

Ya sen emekli bir komisersin, niye benimle samimi oluyorsun ki, sevmiyorum böyle lafları işte. Komiser hemen notu okudu, benim yaptığım gibi, “Ne düşünüyorsunuz?” diye sordu, hemen hemen aynı cevabı aldı.

“Ne düşündüğümün önemi yok, hemen emniyete verelim, suikast olasılığı var, emniyet değerlendirsın.”

Komiser pencerenin yanına gitti, Bilinç Hanım’la beraber yağın yağmura dikti gözlerini. Çenesiyle Haydarpaşa Garı’nı işaret etti.

“Tahmin edin bakalım, Necdet Bey şu anda nerede?”

“Garda mı?” diye bağırdı Bilinç Hanım.

“Rayları yenileyeceğiz diye kapattılar, her halt için kullanıyorlar. Cumhurbaşkanı, emekli emniyet müdürleriyle yemekte bir araya geliyor bugün. Sevgili milletvekilimiz de orada elbette. Başlamış olmalı şu ara.”

“Hayret, haberim olmadı bundan. Niyet kuzum, neden söylemedin böyle bir hazırlık olduğunu bana?”

Fırsat vermedi, Danyal Bey atıldı hemen.

“İlan edilen bir yemek değil, nereden bilecek Niyetçik...”

Niyetçik ne be! Danyal Bey, umarım bir sebeple Gobi çölüne falan gitmek zorunda kalırsınız. Ve siz oradayken dünyanın geri kalanının Gobi çölüyle tüm iletişimi ansızın kesilir. Umarım olur bu.

Bilinç Hanım, salonun L tarafındaki duvarda asılı Van Gogh’un saman balyalarına uzanmış ense yapan çiftçiye resmettiği tablosuna bakarak, “Necdet Karalı’nın kayıp oğlu yıllar sonra bir su-

ikast ihbarıyla çıkageliyor, sizce de biraz tuhaf değil mi?” diye mırıldandı.

Sizce de, derken orada bulunanlara değil muhtemelen diğer kişiliğine sesleniyordu; ikinci Bilinç’e, Bilinç Beyefendi’ye belki, belki de bilinçaltına. Bilinçaltı -bu komikti, zekâ testinde dâhi çıkmışım gibi yamuk yamuk tebessüm ettim içimde kalan espiye. Neyse orta zekâlı Danyal Bey atıldı.

“Tuhaf ya da değil, ilgilileri bilgilendirmek gerekir. Ya gerçekten de bir suikast hazırlığı varsa...” Bunu der demez de telefonuna sarıldı. Emniyet müdür yardımcısını aradı. Telefon meşguldü. Bir daha denedi. Bir daha. Telefon ısrarla meşguldü. Acil hattı aradı. Kendisini tanıttı ve durumu özetledi. Telefonu kapadıktan sonra, “Taş kafalılar!” dedi burnundan soluyarak, “Sanki kayıp kedi ihbarı yapıyorum.”

“Giderek tuhaflaşıyor,” dedi Bilinç Hanım, o bunu derken ben çoktan kapıya varmış, yedi yıldır bir türlü eskimeyen antika spor ayakkabımı ayağıma geçirmiştım bile. Gerçek olsun ya da olmasın, konuya yakından bakmanın zamanı gelmişti. Merdivenleri ikişer ikişer inerken yukarıdan Bilinç Hanım’ın sesi geliyordu.

“Koş Niyet, hava güneşliymiş gibi koş, benim küçük sığırcığım!”

...

Haydarpaşa Garı’na vardığımda henüz Haydarpaşa Garı’na varamamıştım. Kulağa tuhaf geliyor ama gara bir kilometre kala dört yöne geçişler kapatılmıştı. Gara girmeniz, girmeyi geçtim, tren sesi duyacak, traverslerin yağlı kokusunu soluyacak kadar bile yaklaşmanız mümkün değildi. Evet, yemek başlamış, cumhurbaşkanı ve haliyle milletvekilimiz teşrif etmişti, bunu anlamak için dört yıllık bölüm mezunu olmanız gerekmiyordu. Barikatın gerisindeki polise yanaşıp konuyu anlatmak istedim. Ne söyleyeceğimi bilmiyordum, düşünmemiştim bile.

“Ya, şimdi biz kapının altında bir not bulduk, biz derken emekli Türkçe öğretmeni Bilinç Hanım buldu demek istiyorum, o böyle işlere meraklıdır, beraber az dava çözmüşlüğümüz yoktur ayıptır söylemesi, neyse uzatmayayım, nottan huylandık açıkçası...” diyebilirdim ama dedim. Polis bunları duyunca ya “Alın bunu, alın bunu!” diyecekti alıcı memurlara ya da sağ elinin içiyle itecekti beni, ki bu, zaten kırk saattir uyumadım bir de sen salak salak konuşup iş çı-

karma başımıza, demekti. En iyisi, dedim kendi kendime, ben en kötüsünü yapayım, polisi atlatıp gara girmenin bir çaresine bakayım. Bir suikast olacaksa da onu kendim engelleyecektim, ben buradakilere laf anlatmaya çalışırken iş işten geçecekti değilse.

Rıhtımdaki Bünyamin Balık’ın sahibi Perihan ablanın yanına koştum. Perihan Bünyamin. Mekânın konumu öyle tuhaftı ki, ön taraftan baktığınızda geride tarihi yarımada manzarasını görüyordunuz, mekânın mutfak kapısıysa doğrudan Haydarpaşa Garı’na giden yola açılıyordu, polis barikatının gerisine. Perihan abla, “Canınız balık istediğinde başka yere gidin,” demişti en başında, o nedenle Bünyamin Balık’a çoklukla olduğu gibi tuvalete gitmek için girdim. Çişimi yaptım, mutfaka sarktım. Herkes kollarını kavuşturmuş oturuyordu, gardaki yemek onların işini de baltalamıştı. “Ne oluyor?” diyen çıkmadı. Mutfak kapısından Haydarpaşa tarafına geçtim. Koruma ordusu göz açtırmıyordu. Sıska bedenime güvenip duvarda kamufle olarak sol taraftan ilerledim. Camiyi geçtim, denize indim. Deniz tarafında fazla koruma yoktu. Hurdaların arasında kendimi kaybettirdim. Deniz dalgalıydı, tekneler iki yana yatıyor, kıyıyı süpüren dalgaların hışırtısı diğer tüm sesleri bastırıyordu. Sürüne sürüne, İstanbul’u yenmeye gelenlerin buluşma noktası olan meşhur merdivenlere ulaştım. Sonra birden durdum. Ben buraya neden geldim? Arkamdan sakın sakın beni kışkırtan Bilinç Hanım, “Koş benim sığırcığım,” derken polise gitmemi istiyordu en fazla. Bense koşup neredeyse başkanın yemek masasına kadar gelmişim. Sığırcık değil, sığırdım.

Olan oldu bir kere küçük sığır, dedim kendi kendime, gazetecilerin bile giremediği bir yemeğe arka kapıdan dahil oldun, tadını çıkar.

Restoranın ne tarafta olduğunu bilmiyordum. İçeride bir meyhane vardı ama başkanımızın orada davet vereceğini hiç sanmıyordum. Muhtemelen gar binasının orta yerine görkemli bir masa atmış takılıyorlardır. Temkinli bir şekilde ilerledim. Tahminimde yanılmamıştım. Öyle ışıltılı görünüyordu ki her şey; gar, tarihinin en önemli ikinci gecesini yaşıyor derdiniz. Görünmeyeceğim bir köşeye sindim ve olan biteni seyretmeye başladım. Az sayıda davetli, “Bu ne şeref, bu ne onur!” dercesine gerim gerim gerinerek oturuyor, herkes başkanın ağzından çıkacak kelime-

leri bekliyordu. Tabii öyle kuru kuruya kelime beklenmez, arada karidesler geliyor, ahtapotlar yutuluyordu. Acıkmıştım, karnım guruldayacak diye korktum. Derken oldu. Oldu. Garın tavan restorasyonu için kurulmuş olan iskelede bir hareket fark ettim. Kendimi ortaya atıp bağır-maya, devlet erkânını tehlikeye karşı uyarmaya fırsat bulamadan seksen bir kilo ağırlığında, bir metre seksen yedi santim uzunluğunda bir insan bedeni kendisiyle aynı anda düşmeye başlayan bir martı tüyünden saniyeler önce yemek masa-sının tam ortasına çakıldı. Necdet Karalı'nın yıl-lar önce kaybolan ve öldü sanılan oğlu, bu sefer sanırım gerçekten öldü!

Martı tüyü masaya ulaştığında korumalar, baş-kan çoktan mekândan uzaklaştırmış, davetliler çil yavrusu gibi dağılmış, ahtapotlar... Ahtapot-lara bir şey olmamıştı, ikram eden olsa hayır demezdim. Ne yapacağımı bilemedim. Bir süre olduğum yerde saklandım. Burada ele geçiril-diğim takdirde bu şeyin bir parçası gibi görül-mem işten bile değildi. Paniklemiştim. Ceset, masanın üzerinde boylu boyunca yatıyordu hâlâ. Sanırım adli tıp uzmanlarının gelmesi filan bekleniyordu. Buradan çıkamayacağım, diye düşündüm. Ortalığın durulması saatler sü-rebilirdi. Ortalığa karmaşa hâkimken bir yolu-nu bulup buradan çıkmalıydım, değilse başım gerçekten belaya girecekti. Bulduğum yer-den küçük adımlarla ve sanki oraya aitmiş, şan-lı 1908 yılından beri oradaymış gibi davranarak servis elemanlarının bulunduğu odaya girdim. Oda boştu, sağı solu kolaçan ettim, üstüme ge-çirmek için bir önlük falan aradım. Bir portatif beşli plastik rafın son gözünde leş gibi kirli bir önlük buldum. Eğer beni buradan çıkarmaya yarayacaksa onu yıkayacak ve evimin duvarına bayrak gibi asacaktım. Önlüğe kararlı gözlerle baktım ve bunu yapacağıma tabancam ve kut-sal bildiğim tüm değerler üzerine ant içtim. Ge-rekirse bir tabanca edinecektim.

Önlüğe rağmen oradan, ön kapıdan çıkmam olanaksızdı. Önlük sadece yakalandığımda yolumu şaşırmış bir garson gibi davranmama yarayabilirdi. Nasıl geldiysem öyle gitmeye karar verdim, zaten bildiğim başka bir yol da yoktu. Merdivenler, deniz kenarı, hurdalıklar, cami duvarı, Perihan ablanın mutfak ve rıhtım. Kulağa çok kolay gelebilir ama kendimi yaşlanmış hissediyordum. Perihan ablanın mutfakından

ilk geçtiğimde yirmi altı yaşındaydım, ikinci geçtiğimde yirmi altı yaşında değildim.

Rıhtımda bir süre başıboş ilerledim. Necdet Ka-ralı'nın oğlunu kaçıranlar tarihe geçecek bir in-tikam peşindeydiler. Burası kesin. Ya yaralı bir anne baba, ya bir kardeş ya da yoldaş. Emniyet müdürü olduğu dönemde her kesimden insanın, her fikirden örgütün bedduasını almıştı ne de olsa. Her kimse, kimsenin dayanamayacağı ka-dar uzun bir süre hırsını diri tutmuş, intikamını sabırla süslemişti. Kaçırdığı çocuğu kendi çocu-ğu gibi yetiştirmiş ve onu tek bir hedefle büyüt-müştü. Büyük bir davanın, belki de bir ilahi da-vanın, bir kan davasının silahı olarak! Öz evladı vakti zamanı geldiğinde öz babasını öldürecek-ti, plan buydu. Fakat anlaşılan o ki evlat büyü-yüp kim olduğunu öğrendiğinde onu kaçıranların kendisini hazırladığı kadere karşı çıkmış; babası-nı, Necdet Karalı'yı öldürmeyi reddetmişti. Planı yapanlar, yıllar boyunca ettikleri nefret tohu-munun işe yarayacağını sanmışlar ama gerçek-te ürkek, sorunlu bir insan yetiştirmişlerdi. De-ğil birini öldürmek, sokaktaki bakkala gitmeye çekinen bir çocuk. İşler sarpa sarınca alelacele değişmişti plan haliyle. Oğul kaçmaya, insanları uyarmaya çalışmış fakat belli ki engellenmişti; Bilinç Hanım'ın kapısının altına sıkıştırdığı not hariç kimseye ulaşamamıştı. Böylece evladına babasını öldürtemeyeceğini anlayan aile, baba-nın kucağına ölü evladını sunmaya karar ver-mişti. Yılların köreltemediği huzursuz bir inti-kam planı öyle ya da böyle hayata geçirilmişti. Necdet Karalı'yı öldürmeyi değil, ona yıllar son-ra öz oğlunun ölü bedenini servis etmeyi planla-mış ve bunu başarmışlardı.

Yağmur hızını artırmıştı. Küçük adımlarımla şemsiyesiz yürüyordum. Islanmak umurumda değildi ya da ıslanmamak, ne kaçacaktım, yağ-mur bir lütuftur! Rıhtımdan görünebildiği kada-ryla Hürriyet Apartmanı'nı kestirmeye çalıştım. Bilinç Hanım'ın pencereden beni seyredip, o kir-li önlükle doğruca buraya gelmez umarım, diye düşündüğünden emindim. Önlüğümün önünü ilikledim, hafif esen rüzgârla içim ürpermişti. Adımlarımı hızlandırdım, Hürriyet Apartma-nı'nın yolunu tuttum.

iki

Gardaki tuhaf olayın üzerinden bana göre üç gün, Bilinç Hanımefendi'ye göre yetmiş iki saat

geçmişti. Gardan müthiş çıkarımlarımla ve heyecan içerisinde eve dönmüş, fikirlerimi açıklamaya hazırlanıyordum ki Bilinç Hanım tek kelime etmeme fırsat vermeden, “1993 yılının gazetelelerini enine boyuna taramalıyız, ilk işin arşivi buraya taşımak olsun Niyet, tabii üzerindeki balık kokusundan kurtulduktan sonra!” demişti. Akıl yürütmeme itiraz etmemiş, en akla yatkın senaryo olduğunu söylemişti hatta. Yine de uzun uzadıya planlanmış, sabırla ve en ufak sapma olmaksızın uygulanmış bir intikam hikâyesini fazla kusursuz ve destansı bulduğunu da eklemişti. “Senin de okuduğunu bildiğim o dedektif hikâyeleri matah bir lafmış gibi ‘İntikam soğuk yenen bir yemektir’ diye tekrarlayıp dururlar. Oysa sevgili Niyet, intikam bir yemek değildir. Kıtlıktan çıkmadıysa şayet açlığını bastırmak için kimse kokmuş, bozulmuş bir yemeğe kaşık sallamaz. Kişiler böyle bir şeyi beceremez, çoğu örgüt de öyle. Zamanı bu kadar geniş kullanabilmek büyük örgütlerin meziyetidir. Belki devletlerin. O nedenle senin hikâyeni de ihmal etmeyip görmediğimiz başka neler var bir bakalım istiyorum.”

Aynı gün emekli komiser Danyal Bey, polisleri olası şüpheliler hakkında bilgilendirmiş ve harekete geçmelerini sağlamıştı. Hürriyet Apartmanı’na baskın yapan ekipler, Bilinç Hanım’ın üst katının kapısını kırarak içeri girmişler ve alelacele terk edilmiş, berbat durumda bir evle karşılaşmışlardı. Az sayıda eşyayı olduğu gibi bırakmış, gardaki olayın hemen ardından, belki de aynı anda hızla çıkmışlardı evden. Burayı belli ki bir gözetleme noktası, her şeyin planlandığı gibi gidip gitmediğini denetleyebilmek için geçici bir hücre gibi kullanmışlardı. Eşyalardan hiçbir bilgi elde edilememişti.

Üçüncü gün gelen otopsi raporu, gardaki şaşıaal yemek masasının üzerine servis edilenin evsiz bir ihtiyar olduğunu ortaya koymuştu. Böylece teorim daha ben onu kurgularken çöplüğe atılmış oluyordu. Emniyet, her nasılsa iskeleye çıkmış, belki günlerdir orada yatıp kalkan bir evsizin yemek esnasında dengesini kaybedip düştüğünü açıklamıştı. Bilinç Hanım, “Cumhurbaşkanının katılacağı bir yemek öncesinde tarihi binayı kemiren tahta kurtlarının bile yol haritasını çıkaran emniyetin, orada saklanmış bir evsizi gözden kaçırmış olmasına inanmamızı bekliyorlar, güleyim bari!” diye bağırdı taradığı

gazete yığımından başını kaldırıp. “Birileri bir mesaj vermek istedi ve verdi. Bu olayı çözmek istiyorsak mesajı alanın kim olduğunu bulmamız gerekiyor.”

Bunları söylerken kendi kendine konuşur gibi bir hali vardı. Bir anlığına kaldırdığı başını yeniden gazete yığınının ortasına gömdü.

Bu bina, Hürriyet Apartmanı, bu intikam hikâyesini kurgulayanlar için biçilmiş kaftandı, şüphesiz. Garı bir şekilde gözetleyebilecekleri az sayıda yapıdan biriydi ne de olsa. Diğer taraftan bu bina, eğer öyle biri varsa ve hayattaysa Necdet Karalı’nın oğlunun da tek kurtuluş umudu oluvermişti. Ona, Bilinç Hanım’ın ünü sınırları aşmış muhakeme yeteneğinden daha fazla hiçbir şeyin yardımı dokunamazdı. Plan yapanlar, Bilinç Hanım’ın bu binada oturduğunu bilseler kesinlikle burayı seçmezlerdi! Bu düşüncemi Bilinç Hanım’la da paylaştım. Gözlerini gözlerime dikti, sonra şaşkın bir şekilde yeniden taramaya döndü. Birkaç dakika sonra yeniden bana baktı. “Tuhaf gerçekten,” dedi kısık bir sesle, “bu ülkede ev adresimi bilmeyen kaç kişi olabilir ki!”

Kibir ya da yersiz bir böbürlenme değildi bu. Barış Manço’nun adresi gibi herkesin malumuydu Bilinç Hanım’ın evi. Herkes bilirdi. Derken telefon çaldı, hemen açtım. Bir ses, kendini tanıtmaya gereği duymadan hemen Bilinç Hanım’ı istedi.

“Kimsiniz beyefendi?”

Ahizenin ağzını kapadım, Bilinç Hanım’a sessizce, “O arıyor, milletvekilinin oğlu,” dedim.

Bilinç Hanım hızla geldi, telefonu elimden aldı.

“Necdet Karalı’nın kaçırılan meşhur oğlu...”

“...”

“Babanızı üzerine bir evsiz atarak öldüremezler bayım, sakın olun.”

“...”

“Evet evet, amaçları belki de budur gerçekten de. Bir sorum olacak, daha doğrusu doğrulamanızı istediğim bir tespitim. Söyleyin, anneniz de hayatta değil mi, intihar falan etmedi yani.”

“...”

“Babanız bir milletvekili, gayet iyi korunduğuna eminim...”

Telefonu yerine bıraktı.

“Şak diye kapattı, kim yetiştirdiyse nezaket kurallarını öğretmemiş belli ki! Niyet kızım, yasemin kolonyası bitmiş, yenisini de almamışsın. Oysa eksikliğini görmek istemediğim dört şeyden biri olduğunu ilk günden söylemiştim sana.

Hemen rica ediyorum, Bahariye Caddesi'ne. Çıkmadan Danyal Beyefendi'yi ara gelsinler, konu aydınlandı, izahat vereceğim!"

Belli etmemeye çalıştığım bir hayranlıkla gülümsedim. Otuz yıllık bir muammayı çözmesi birkaç gününü almıştı. Çok sık itiraf etmesem de beni başkalarının kitaplarda bile bulamadığı heyecanlı maceraların bir parçası yapan bu kadına minnettardım, yasemin kolonyası ne ki, istese yasemin bahçesi bile bulurdum ona. Danyal komiseri aradım ve düğüm çözülürken köşede dikilip viskimi yudumlama zevkinden mahrum kalmamak için hızla dışarı fırladım.

Üç

Bir değil, iki şişe yasemin kolonyasını sırt çantama yerleştirip gerisingeri olay mahalline döndüm. Apartman kapısından o harikulade güzellikteki küçük avluya adımımı attığımda bir terslik olduğunu anladım. Kulağıma itiş kakış, boğuşma sesleri geliyordu. Sesler yukarıdan duvarlara çarparak ilerliyor, en alta, bana, benim yüzde otuz dört performansla çalışan tembel kulaklarıma ulaşana dek boğulup kalıyor, anlamını yitiriyordu. Fakat kulaklarımın günahını almıyayım. Örneğin sekizinci katta bir çift, kapının önünde vedalaşırken azıcık öpüşse kulağıma gelen ses apartman boşluğunda ne kadar boğulursa boğulsun, şöyle bir kulak verip, "Bizim de sevgilimiz olur bir gün elbette," der geçerdim. Şimdi duyduğum o tip bir ses değildi. Taş basamaklara yüz yıldır bekçilik eden tırabzanlara sağ elimi dayayıp başımı halkalar çizerek inen merdiven boşluğuna doğru uzattım. İşe bak, James Stewart da bana bakıyordu. Geri çekildim, yasemin kolonyasını fazla mı koklamıştım acaba! Gözlerimi yumup açtım, başımı yeniden uzattım. Hayır, yani evet, yanılmıyordum, oradaydı. Derken Stewart tiz bir çığlık kopardı ve tırabzandan aşağıya doğru helezonik halkalar çizerek düşmeye başladı. Sonsuza kadar düşecek gibi duruyordu. Öyle olmadı, meraklı başımı bir saniye daha orada tutsaydım öteki dünyaya giderken yanında beni de götürcekti. Zemin, saniyeler içinde çikolata rengine büründü. Tek düşündüğüm Bilinç Hanım'dı, hava güneşliymiş gibi önce dörder dörder, sonra üçer üçer, en nihayet birer birer koşarak tırmandım!

Yukarı ulaştığımda zamanından önce çökmüş bir kadın gördüm ilkin. Biraz sonra adının Hülya

olduğunu öğreneceğim, Necdet Karalı'nın öldü sanılan karısıydı bu. Bilinç Hanım'ın üst katına taşınıp ertesi gün, gar vakası yaşandığında da ansızın ortadan kaybolan kadın. Sarı saçlarını ensesinde toplamıştı. Onunla göz göze geldiğimiz o ilk günkü gibi kederli gözlerle dört kat aşağıda yatan ölü adama bakıyordu. Onun hemen arkasında önce Danyal Bey ve en arkada, giriş kapısının öbür tarafında da Bilinç Hanım duruyordu. Neler olduğunu anlayamıyordum. Danyal Bey, polisi çağırdı ve patırtıdan dolayı merdivenlere hücum eden apartman sakinlerini evlerine girmeye ikna etmek için hızlı adımlarla ölünün yanına yollandı. Sarışın ve ben eve girdik. Bilinç Hanım'dan hikâyeyi dinlemek için sabırsızlanıyordum.

...

Beni kolonya almaya gönderdikten sonra Bilinç Hanım, Başarı İnşaat A.Ş.'ye bir telefon açıp şirketin iki ortağından biriyle, tercihen de Turgay Bey'le görüşmek istemiş. Telefon bağlanmayınca da kendisini tanıtıp Necdet Karalı'nın müteveffa eşi Hülya Hanımefendi hakkında konuşmak için aradığına dair notunu bırakıp kapatmış. Telefon kapandıktan sonra Turgay Bey'in Kozyatağı'ndan Bilinç Hanım'ın evine ulaşması on dakikayı bile bulmamıştı.

"Turgay Bey az önce merdivenden düşen bey mi yoksa?" diye sordum gergin bir şekilde. Çünkü eğer öyleyse bu çok namlı işadaminin ölümü basının günlerce apartman önünden ayrılmaması anlamına geliyordu.

"Ta kendisi, Hülya Hanım'la girdiği münakaşa ölümüne sebep oldu, elimizden bir şey gelmez. Hikâyemize dönersek Niyet kızım, eldeki verilere göre en mantıklı çıkarım seninkiydi, kabul ediyorum. Bugüne dek Necdet Karalı'nın oğlunun kaçırıldığını ve buna dayanamayan annenin de kısa süre sonra bileğini keserek intihar ettiğini düşünüyorduk. Zaten başka ne düşünecektik, gazeteler hep böyle yazmıştı. Bizzat Necdet Karalı bu şekilde basın açıklaması yapmıştı. Gel gör ki birkaç gün önce tesadüfen kapımın önüne bırakılan not, işlerin öyle olmadığını iddia ediyordu. Necdet Karalı'nın kaçırılmış tek çocuğu tarafından yazılmış bu not, babanın öldürüleceğini bildiriyordu bize.

Haliyle aklımıza ilk geleni yaptık ve Necdet Karalı'ya katılacağı yemekte suikast yapılacağını düşündük, sen de büyük hızla bu girişime mü-

dahale ettin. Bu arada reflekslerini ve cesaretini tebrik etmiş miydin?”

Etmemişti.

“Etmistiniz Bilinç Hanım.”

“Neyse uzatmayalım. Planları bozulmuştu. Bir evsiz, yemek masasına düşüvermişti. İlk bakışta bunun gözdağı vermek amacıyla kurgulandığını düşündüm. Fakat zaman çok kısa ve güvenlik çok sıkıydı. Bu nedenle gardaki olayın polisin tedbirsizliğinden kaynaklandığına dair açıklama benim için yeterli oluyordu.

Senden 1993 yılının gazetelerini toparlamamı istemiştin. Belli ki gözden kaçırdığımız bir detay vardı. Çocuk kaçırılmış ve aile dağılmıştı. Haberler, yazılar ve fotoğraflar şüpheye yer bırakmıyordu. Derken bir detaya gözüm takıldı.” Burada biraz durdu, sanki bulgusunu uygulamalı göstermek istiyordu, nihayet, “Hülya Hanım, elinizdeki nüshayı Niyet’e uzatabilir misiniz rica etsem?” dedi gülümseyerek. Hülya Hanım elinde tuttuğu eski gazeteyi bana doğru uzattı, aldım.

“Dikkatini çeken bir şey oldu mu sevgili Niyet?” Gazetenin ilgili kısımlarını dikkatle inceledim. Hülya Hanım’ın intihar haberi, farklı zamanlarda çekilmiş fotoğrafları falan vardı. Boş gözlerle baktım Bilinç Hanım’ın yüzüne.

“Gazeteye değil kızım, Hülya Hanım’a bakmalıydın. Haberlerde sol bileğinin üstüne bir derin kesik atıldığı yazıyor hep. Fakat Hülya Hanım gazeteyi sana sol eliyle uzattı değil mi? Solak biri neden bıçağı sağ eliyle kullansın?”

Yani evet, kayda değer bir gözlem gibilerden başımı salladım. Olur yani bence, olamaz mı?

“Her iki elini de kullanabilen insanlar var, belki Hülya Hanım da onlardan biridir diye düşündüğüm için gazetelerdeki tüm fotoğraflarını tek tek inceledim. Hayır, Hülya Karalı tokalaşırken, kahve fincanını tutarken, veda ederken, düşünürken, kaygılıyken... Her durumda sol elini kullanıyordu. Bu bende intihar haberinin özensiz bir yalan olduğu düşüncesini uyandırdı. Tabii itiraf edeyim, bu şüpheyi ateşleyen şey, kapının önüne bırakılan o nottan sonra senin kısa bir anlığına göz göze geldiğin Hülya Hanım’ı yeterli detaylarla tasvir etmendi. Gözlem yeteneğinin için seni takdir etmiştim değil mi?”

Etmemişti.

“Necdet Karalı aslında hiç kaçırılmamış tek çocuğunu kaçırılmış, hâlâ hayatta olan karısını da

intihar etmiş gösterme gereği duymuştu. Bunun sebebi belliydi, çok sayıda tehdit alıyordu. Gazetelere yansıdığı kadarıyla yedi suikasttan sağ kurtulmuştu. Bunların sonuncusunda arabası şarmpole yuvarlandığında, yaşını yeni doldurmuş çocuğu ve karısı da yanındaydı.

Böylece bütün ayrıntılarıyla düşünülmüş bir planı hayata geçirdi. Oğlunu ve karısını hedef olmaktan çıkardı. Fakat asıl mesele, kaçırılmış bir oğul ve intihar etmiş bir eş hikâyesinin Necdet Karalı’ya kazandırdığı sonsuz krediydi. O günden sonra Necdet Karalı ve kendi kurduğu özel ekibinin dehşet operasyonlarını seyretti bütün ülke. Yaşanan, daha doğrusu yaşandığı sanılan trajedi, operasyonlar ne derece yasadışı, ne kadar gaddarca olsa da halk nezdinde destek buluyor, devlet de sesini çıkarmıyordu. Fakat her devrin bir sonu vardır. Gizli açık tüm bu hak hukuk gözetmeyen, apaçık faşist operasyonlar devlet içinde savunulamaz hale geldi. 2000’lerle birlikte birçok siyasi figür tasfiye olurken Necdet Karalı, karanlık operasyonların efendisi kimliğinden sıyrılıp yeni dönemin demokrasi havarilerinden birine dönüştü ve milletvekilliğiyle taltif edildi. Bu süreçte Necdet Karalı’nın bütün sırlarına vâkıf olan yalnızca iki kişi vardı. Kaçırılma olayını ve Hülya Hanım’ın intiharını kurgulayan, sonrasındaki tüm o karanlık operasyonları hayata geçiren, yatılı okul günlerinden beri yediği içtiği ayrı gitmeyen bu üç arkadaşta! Hatta o dönem gazetelerde Necdet Karalı ve iki çok yakın dostunun oluşturduğu dar ekipten esprili bir şekilde mahşerin üç atlısı diye söz ediliyordu.”

“Bütün bunlar nasıl unutuldu Bilinç Hanım?”

“Kuzum, bırak şimdi boş lakırtıyı! Bugüne gelirse Necdet Karalı milletvekili olmuş, iki eski dostu ise devlet aklının zamana ayak uydurması sonucu işsiz ve işlevsiz kalmıştı. Tasfiye olan ve ellerinden hiçbir iş gelmeyen bu iki eski dosta kol kanat germek de Necdet Karalı’ya düşmüştü. Hem dostları hem de sır ortakları olduğu için. Yanılıyor muyum Hülya Hanım?”

“Haklısınız Bilinç Hanımefendi. Oğlum ve ben Paris’e yerleştik. Ülkemizle tek irtibatımız Necdet’in bu iki arkadaşıyla. Birini az önce kaybettik, böyle olmasını istemezdim.”

“Nasıl oldu?” diye atıldım ölü adamın bahsi geçince. Bilinç Hanım yanıtladı.

“Başarı İnşaat’ın sahibi müteahhit Turgay Bey, iplerin artık kendi elinde olmadığı gerçeğini ka-

bulenmek istemedi ve Hülya Hanım'ı daha eve girer girmez sürükleyerek buradan götürmek istedi. Danyal Bey ve Hülya Hanım haklı olarak onu engelledi. İtiş kakışın neticesi de bu oldu." Araya girip Hülya Hanım'ın buraya ne sebeple geldiğini soracaktım ama Bilinç Hanım sözünün bir daha kesilmesini istemediğini belli eden iki numaralı bakışını attı, ağzımı mühürledim ve dinlemeye devam ettim.

"Neredeyse emin olduğum tek şey, Necdet Karalı'nın oğlu ve eşinin masumiyetiydi. Suçluların kimliğinden bir türlü emin olamıyordum. Doğrulanması gereken bazı şüphelerim vardı tabii. Bu nedenle tereddüt etmeden Turgay Bey'i aradım. Tahminim, devletten tasfiye edildikten sonra Necdet Karalı'yı iliklerine kadar sömürdükleri yönündeydi."

"Bütünıyla doğru," diye kesti Hülya Hanım, Bilinç Hanım'ın sözünü. "Aradan geçen yirmi altı yılın her günü oğlum ve benim için işkenceydi. Ama gayet iyi biliyorum ki Necdet için de öyleydi. Bu plandan, hayata geçirir geçirmez pişman olmuştu. Hem ailemizi ayırıp dağıttığı için hem de en yakın arkadaşlarının oyuncağı haline geldiği için."

"Evet, işte ben de bunu doğrulatmak istiyordum. Necdet Karalı'nın iki dostu bir inşaat şirketi kurmuşlar, milletvekili dostlarının sonsuz desteğiyle ölçsüz şekilde büyümüşlerdi. Fakat inşaat sektörü krize girince projelerini tamamlayamaz hale geldiler. Krediler kesildi. Necdet Karalı'nın da yapabileceği bir şey yoktu aslında. Yine de hem kariyerini hem de partisinin itibarını iki paralık etmemek için sırrının korunmasına ihtiyacı vardı. Bunu bilen iki eski dost, son kozlarını oynayıp oğlunu ve karısını zorla Türkiye'ye getirdiler. Basına göstermekle tehdit edip sonuç alabileceklerini düşünmüşlerdi."

"Şu şansa bakın ki size komşu olduk, bir günlüğüne de olsa..."

"Haydarpaşa Garı'ndaki olaydan sonra Necdet Karalı olayla hiçbir ilgisi olmayan bir açıklama yaptı. Faiz lobisinden falan söz ediyor ve inşaat başta olmak üzere ekonominin temeli konumundaki tüm sektörlerin destekleneceğini söylüyordu."

"Bakalım mesajı kim alacak, demiştiniz..." diye atıldım.

"Tam olarak öyle demiştim. Aslında gar olayı kurgulanmış değildi, görüldüğü kadardı gerçek-

ten de. Fakat diken üstündeki Necdet Karalı büyük olasılıkla oğlunun ve karısının Türkiye'ye getirildiğinden haberdardı ve gar kazasının cumhurbaşkanını değil, kendisini hedef aldığını düşündü. Hatırlarsan biz de böyle düşünmüştük, Niyet."

"Bu nedenle de kimsenin yadırgamayacağı ama muhatabının anlayacağı bir açıklama yaptı." Artık dayanamayıp sordum. "Peki, Hülya Hanım neden, nasıl geldi buraya?" Bilinç Hanım'ın cevabı kısa ve net oldu.

"Tamamen tesadüf."

"Oğlumun kapınıza bıraktığı nottan sonra konuyla ilgilenmeye başladığınızı anlamıştım," diye söz girdi Hülya Hanım. "Kaldı ki daha sizin kim olduğunuzu bilmiyorken, taşındığımız gece yani, neredeyse sabaha kadar nasıl kurtulacağımızı, kimden yardım isteyeceğimizi tartışıp durduk oğlumla."

"Bu da gece uykusuz kalmanızı açıklıyor, Bilinç Hanım."

"Bugün oğlumun sizi telefonla aramasından sonra yanınıza gelip her şeyi sizinle yüzyüze konuşmanın daha çok yardımı dokunacağını anladım. Tutulduğumuz pansiyondan fark ettirmeden çıkıp yokluğum hissedilene kadar geri dönmeyi umuyordum. Fakat Turgay'ın da burada olması her şeyi değiştirdi." "Turgay Bey sizi karşısında görmeyi beklemiyordu. Yıllardır bel bağladığı gelir kapısıydınız onun. Elinden öylece kaçıp kurtulmanıza izin veremezdi elbette. Bir anda kendini kaybetti ve olanlar oldu."

Bilinç Hanım'ın son sözleri bunlar oldu. Hak ve adalet dağıtmayı değil, maddi olayı parçalarına ayırmayı iş edinmişti kendisine. Hukuki niteleme mahkemelerin göreviydi. Bu noktada işten elini kesin bir şekilde çekti.

Polislerin geldiğini duyuyordum. Cesedi adli tıba götürecek, yıllar önce intihar ederek hayatına son vermiş olan Hülya Hanım'ı cinayetten gözaltına alacaklardı. Necdet Karalı kaybolan oğluna kavuşacak ve gazeteler haftalarca bu acayip olayı enine boyuna tartışacaktı.

Pencereden gara baktım. Ahmakıslatan başlamıştı, kaçırmamalıydım. Kimseye seslenmeden evden çıktım, polis ekipleri girmeden önce Hürriyet Apartmanı'nı terk ettim.

SHERLOCK HOLMES UYARLAMALARI

Arthur Conan Doyle, 1886 yılında *Kızıl Soruşturma* adlı romanını Ward and Locke adlı yayıncılara 25 pounda sattı. Ward and Locke sonrasında, Doyle'a bir mektup yazarak cevap verdi: "Hikâyeyi bu sene yayımlayamayız çünkü piyasa hali hazırda ucuz kurgusal hikâyelerle dolup taşıyor." Ward and Locke'un "ucuz" olarak tanımladıkları hikâye, 21 Kasım 1887'de *Beeton's Christmas Annual* adlı dergide yayımlandı. Yılda bir defa yayımlanan dergi o zamanlar 1 şiline satılıyordu ve Sherlock Holmes'ü İngiltere'yle tanıştıran bu sayı bir ay içerisinde tükenmişti. O zamanlar 1 şiline satılan derginin Arthur Conan Doyle tarafından imzalanmış bir kopyası, 2010 senesinde 500.000 dolardan açıkartırmaya çıkarıldı.

Dedektif hikâyelerinin popüleritesi, Edgar Allan Poe hikâyeleriyle başlamıştı elbette. Karmaşık bir muammayı yetenekli bir dedektiften önce çözebilme ihtimali çoğu okuru büyülüyordu. Bazı okurlar ise kendi düşünme kapasitelerinin çok daha üst seviyelerine şahit olmayı ve bu yeni düşünce tarzını tecrübe etmeyi istiyorlardı. Sherlock Holmes'ün edebiyat sahnesine çıkmasıyla birlikte ise yepyeni bir çağ başladı. Okuryazarlık oranı artıyor ve halk bu tür kısa hikâyelere daha çok ilgi gösteriyordu. Üstelik akıl ve mantık çağıydı ve Londralılar kendileriyle aynı havayı soluyan Sherlock Holmes ile çok gecikmeden kaynaşmışlardı bile. O zamandan bu yana, ünlü dedektifin hikâyeleri birçok defa ekrana uyarlandı. İki yüzden fazla filmde, yetmişden fazla aktör tarafından canlandırılan Sherlock Holmes, beyazperdeye ve

ekrana en çok uyarlanan kurgusal insan karakter olarak tarihe geçti. Nitekim yıllar boyunca da her bir yapımcı Sherlock'un maceralarını, alışılmadık karakterini ve çıkarımsal muhakeme tekniklerini farklı yorumlarla görsel mecralara taşıdılar. Her bir yönetmenin biçimsel ve sinematik seçimleri sadece hikâyenin değil, aynı zamanda ana karakterin ve karakterin düşünce biçiminin algılanma biçimini de etkiledi.

Ekrana taşınan edebiyat uyarlamaları, başlı başına ustalık ve dikkat isteyen bir süreç. Eğer hikâyeye ağırlıklı olarak tek bir karakterin bakış açısına dayanıyorsa ve bu karakterin zihin yapısı alışılmış sınırların dışındaysa bu süreç daha da önemli bir hal alıyor. Orijinal Holmes hikâyelerinde, okurun vekili konumundaki Doktor Watson bu karmaşık ve alışılmışın dışındaki dedektif karakterini anlayabilmemiz ve zihninden geçenlere şahit olabilmemiz için yardımcı görevi görüyor. Holmes, Watson'a vakanın detaylarını ve kendi mantık yürütme sürecini anlatır ve dolayısıyla biz vakanın altında yatan muammayı bu açıklamalardan anlayabiliriz. Holmes uyarlamalarını zorlu kılan şeylerden biri de bu. Holmes'ün vakanın sonunda Watson'a yaptığı açıklamalar ağırlıklı olarak diyalog ve yorumlamalara dayanır. Bu durum, hiç değiştirilmeden ekrana aktarılırsa izleyici için epey sıkıcı ve kuru bir tecrübe yaratır. Bu nedenle her bir yönetmen ve sinematograf, hem görsel hem de işitsel olarak bu süreci izleyici için çekici kılabilmek durumundadır. Karakterleri iyi aktarabilmek, hikâyelerini özünü yakalayabilmek de cabası...

SHERLOCK (2010-)

Holmes'ün vakaları çözme ve çıkarım sürecini izleyiciyi de bu sürece müdahil ederek ekrana aktaran en başarılı yapımlardan biri BBC yapımı *Sherlock*. Dizi, 19. yüzyıl Londra'sında geçen hikâyelerin modern bir uyarlaması. Dolayısıyla hem karakterler hem de hikâye günümüz dünyasına hitap edecek şekilde güncellenmiş. Bazı eleştirmenler, hikâyelerin ve karakterlerin günümüze uyarlanmasının orijinal hikâyelerden sapmaya yol açacağını düşünse de dizinin yapımcılarından Steven Moffat aksini iddia ediyor. *Sherlock* ve Watson karakterlerini güncellenmenin ve orijinal hikâyelerin ana öğelerini de buna göre uyarlamanın yapımı, orijinal hikâyelerin ruhuna çok daha sadık hale getirdiğini belirtiyor. Nitekim bunda gerçeklik payı da var. Özellikle de Holmes'ün vakaları çözüm süreci söz konusu olduğunda, izleyici için yepyeni bir bakış açısı sunan bir yapım *Sherlock*. Dizide *Sherlock*'un görebildiği her şeyi izleyici de görebiliyor. Aynı zamanda dedektifin fark ettiği detayları, çıkarım yapma sürecini ve bu sürecin sonucunda elde ettiği çıkarımları da dedektifle eşzamanlı olarak ekranda beliren yazılar sayesinde takip edebiliyoruz. İyi bir dedektif hikâyesinin, okuru ya da izleyiciyi dedektifle birlikte muammayı çözebilmek adına vakanın çözüm sürecine davet etmesi gerektiği düşüncesini benimseyen bir yapım *Sherlock*. Benedict Cumberbatch'ın canlandırdığı postmodern Holmes söz konusu olduğunda geyik avcısı şapkası, yerini uzun bir paltoya ve atkıya bırakmıştır. Holmes'ün genellikle kısa ve düz olan saçı, siyah buklelere dönüşmüştür. Tüm bu farklılıklara rağmen Holmes'ün tahammülsüzlüğü, antisosyal kişiliği ve keskin zekâsı baki. Tüm zamanların en iyi Watson'larından biri olan Martin Freeman'ı da unutmamak lazım. Freeman, Watson'ın sıradan insanlara has özelliklerini ve kendisine has şaşırtıcı yetilerini belki de en iyi resmeden oyuncuların başında gelir. Watson, sosyal anlamda fazlasıyla kayıtsız olan Holmes ve toplumun geri kalanı arasında köprü görevini üstlenir, Holmes'ün yetersizliklerini ya da düşüncesizliklerini yumuşatmaya çalışır.

ELEMENTARY (2012-2019)

Amerikan CBS kanalı, günümüzde geçen modern bir Sherlock Holmes uyarlamasına hazırlandığını açıkladığında *Sherlock*'un yapımcıları alarm durumuna geçti. BBC'nin idari yapımcılarından Sue Vertue bir açıklama yaptı: "Anladığımız kadarıyla CBS kanalı günümüze uyarlanmış bir Sherlock Holmes dizisi hazırlığında. Umarız planladıkları bu yapım, bizim *Sherlock*'umuzla herhangi bir benzerlik göstermez." Evet, *Elementary* de Sherlock Holmes ve Doktor Watson karakterlerini günümüze taşımıştı ancak BBC'nin *Sherlock*'uyla ve hatta orijinal hikâyelerle aralarında büyük farklar vardı. Hepsinden önce Sherlock Holmes'ün maceraları New York'a taşınmıştı ve Scotland Yard, yerini New York Polis Departmanı'na bırakmıştı. Jonny Lee Miller'in canlandırdığı Sherlock, karakterle ilgili yeni detaylar da sunmuştu; Holmes'ün uyuşturucu bağımlılığı, babasıyla sorunları, annesinin afyonla imtihanı, istihbarat servisi geçmişi gibi... *Elementary*'de karşımıza çıkan en önemli farklılıklardan biri ise Holmes'ün kadim dostu Doktor Watson karakteri söz konusu olduğunda karşımıza çıkmıştı. Lucy Lui'nun canlandırdığı Doktor Joan Watson karakteriyle orijinal hikâyelerdeki Watson karakterinin kadın olduğuna inanan Holmes hayranlarına hitap etmişti. Holmes ve Watson'ın maceralarına müdahil olan bir diğer önemli karakteri yani Natalie Dormer'in canlandırdığı Moriarty'yi de kadın olarak izleyicilere sunan dizi, sırf kadın karakter seçimleri için bile büyük beğeni almıştı. Orijinal hikâyelerin dışında bir olay örgüsü benimseyen *Elementary*, kendisinden önceki yapımların ve performansların çok ötesine geçemedi belki ama yine de Holmes kanonu için değerli bir yapım olduğu şüphesiz.

THE ADVENTURES OF SHERLOCK HOLMES (1984-1994)

Tüm zamanların en iyi Sherlock Holmes'ü, adeta Sherlock'u canlandırmak için doğmuş Jeremy Brett... Granada TV, 1984'te çekimleri başlanan dizi için Jeremy Brett'i seçtiği andan itibaren karakterini olabildiğince iyi resmedebilmek için çalışmaya başlamış Brett. Sherlock Holmes ve hikâyeleriyle ilgili kapsamlı bir araştırmaya koyulmuş ve tıpkı ünlü dedektif gibi, detaylara büyük önem vererek rolünü canlandırmaya çalışmış. Brett, Doyle'un Holmes'ünün aksine solaktır, o nedenle yazı yazdığı sahnelerde bir el dublörü kullanır. Jeremy Brett'e verilen senaryoda yer alan her detayı, orijinal Doyle hikâyeleriyle karşılaştırması da bunun en büyük göstergesi. Bu aynı zamanda dizinin orijinal hikâyelere en sadık yapımlardan biri olarak kabul edilmesini de doğrular nitelikte. Tüm bunların sonucunda da çok rahatlıkla listenin en başına geçebilecek incelikli ve eksantrik bir performansa imza atmış ünlü aktör. Brett'in bipolar rahatsızlığı ve depresif kişiliği de ünlü dedektifin ruhsal durumunu başarıyla canlandırabilmesine imkân tanımış şüphesiz. Brett, bir süre sonra Sherlock Holmes ile ilgili o kadar takıntılı bir hale gelmiş ki söylenene göre çekimler dışında da Holmes gibi davranmaya devam ediyormuş. Böyle bir bağlılığın bu kadar

ironik bir performansa yol açması şaşırtıcı değil şüphesiz. Tam olarak bu nedenle Brett'in eşsiz performansı aradan 30 sene geçmiş olmasına listenin başında.

Jeremy Brett'e Doktor Watson rolünde ilk önce David Burke ve ardından Edward Hardwicke eşlik etti. İkisi de başarılı oyuncular olmasına karşın, orijinal illüstrasyonlara önemli ölçüde benzerlik gösteren ve rolünü büyük bir istekle canlandıran Burke, Hardwicke'den kıl payı öndedir. Burke/Hardwicke'in canlandığı Watson da Holmes kadar olmasa da zeki bir adam olarak tasvir edilir. Her zaman akıllı, cesur ve atik bir dost olarak dedektifin vazgeçemeyeceği bir karakter resmedilir. Holmes, Watson'ın kendini geliştirmesi için teşviklerde bulunur ve ona mantıksal çıkarım süreciyle ilgili ipuçları verir. Watson da bunun sonucunda kendi çapında gözlemlerde bulunur elbette ancak sonuca ulaşmak her zaman olduğu gibi Holmes'ün işidir. Holmes genelde olduğu gibi, tuhaf bir karakter olarak tasvir edilir ancak toplumun geri kalanıyla iletişim kurabilmek ve sosyalleşebilmek için dostu Watson her zaman yanındadır. Bu seriyi birlikte Watson sadece anlatıcı olmaktan çıkar ve Holmes'ün tercümanı olma görevini de üstlenir.

THE ADVENTURES OF SHERLOCK HOLMES AND DR. WATSON (1979-1986)

Sherlock Holmes ve Doktor Watson'ın maceralarının en önemli dış yapımlarından biri, Sovyet yapımı, beş adet 80 dakikalık bölümlerden oluşan dizi. Holmes'ü canlandıran Rus aktör Vasily Livanov'un performansı, çoğu eleştirmen tarafından mükemmelle yakın olarak tasvir edilir. Livanov'un yakın arkadaşı Vitaly Solomins'in de Doktor Watson rolüne seçilmesiyle ikili, unutulmaz bir performansa imza attı ve sonrasında da gördükleri yoğun ilgi üzerine yine ikili olarak bir dizi filmde de Holmes ve Watson'ı canlandırmaya devam etti. Livanov'un Holmes performansı o kadar başarılıydı ki Sir Arthur Conan Doyle'un kızı Jean, yaşasaydı babasının Livanov'un performansına bayılacağını dile getirmişti. Derin ve yankılı sesiyle ve Solomins ile kurduğu dostlukla muhteşem bir performans sergileyen Livanov, Britanya İmparatorluğu'nun onursal üyesi unvanını alan tek Holmes aktörüdür. 2007'de, doğduğu şehir Moskova'da Livanov ve Solomins tarafından canlandırılan şekliyle bir Sherlock ve Watson heykeli dikilmiştir.

Dizi, Doyle hikâyelerinin o zamana kadar üretilmiş en başarılı adaptasyonlarından biri olduğuna dair övgüler almıştır. Serinin yönetmeni Igor Maslennikov, hikâyelere sadık kalmayı seçip ikiliyi 19. yüzyıl sahnesine koyar ve aynı zamanda Watson'a Holmes'un eşiti olarak muamele eder. Maslennikov'un Watson'ı, Holmes'le aynı gösterim süresine sahiptir örneğin. Bundan önceki serilerde çoğunlukla Holmes tek başına vakayı incelemeye gider ve Watson'ı geride bırakır. Bu seri, Holmes ve Watson'a atfedilen bu rolleri tersine çevirir ve Watson'ı da kendi soruşturmalarını yürütmek üzere harekete geçirir. Maslennikov'un Watson'ı çoğu zaman yanlış sonuçlara varsa da kendince bir çıkarım yapma taktiği de geliştirmiştir. Dolayısıyla Watson artık sadece ufak bir ara sunan faydasız bir karakterden çok daha fazlasıdır. Cesur, kibar, atılgan, zeki ve cana yakın bir karakter olarak tasvir edilir.

ARTHUR CONAN DOYLE'S SHERLOCK HOLMES (1964-1965)

1964'te BBC, en beğenilen Holmes hikâyelerinden biri olan "Benekli Kordon"u ekranlara taşımaya koyuldu. Sherlock Holmes'ü Douglas Wilmer, Doktor Watson'ı da Nigel Stock canlandırıyordu. Bu yapım, izleyicilerden o kadar büyük ilgi gördü ki BBC, 1965'te Wilmer ve Stock ikiliyle 12 bölümlük bir dizi projesine başladı. Douglas Wilmer, Londra Sherlock Holmes Topluluğu'nun onursal üyesiydi ve orijinal hikâyelerin en başarılı çizimlerine imza atmış olan Sidney Paget'in Holmes illüstrasyonlarıyla inanılmaz bir benzerlik gösteriyordu.

Tabii modern izleyici için 12 bölümlük bu dizi oldukça yavaş ve acemi görünebilir. Kullanılan müzikler atmosfere kesinlikle uymayan, kötü seçilmiş müziklerdi. Aktörlerin replikler üzerinde prova yapmaları için yeterli zamanları yoktu ve üstüne üstlük senaryoda da büyük tutarsızlıklar vardı. Wilmer'in anlattığına göre, "Şeytan Ayağı" adlı hikâyenin çekimlerini yaparken ellerine verilen senaryo karşısında şaşkına düşmüşlerdi. Fazla zamanları olmamasına rağmen Stock ile birlikte senaryoyu tekrar yazmış, Doyle hikâyelerine daha uygun bir iş çıkarmaya çalışmışlardı. Nitekim bu bölüm de dizinin en iyi bölümü olarak kabul edilir. Senaryo ve yapımdaki sorunlara rağmen Wilmer'in performansı büyük beğeni topladı. Wilmer bir süre sonra "yetersizlik" olarak adlandırdığı bu aksiliklerden dolayı diziden ayrıldı ve yerini Peter Cushing'e bıraktı. Peter Cushing, BBC'nin 1968'de çektiği 16 bölümlük *Sir Arthur Conan Doyle's Sherlock Holmes* isimli seride oynamaya devam etti. Cushing'in belirgin ve kemikli bir yüz yapısı vardı ve bu da onu Sherlock Holmes rolü için biçilmiş kaftan yapıyordu. Cushing kariyeri boyunca birçok ironik rol üstlendi, Holmes rolü ise bunlardan en başarılısıydı.

THE HOUND OF BASKERVILLES (1982)

Doctor Who dizisindeki dördüncü doktor rolünü canlandıran Tom Baker, diziden ayrılmasının ardından BBC tarafından Sherlock Holmes'ü canlandırması için seçildi. BBC, 1982 yılında *Baskervillerin Köpeği*'nin dört bölümlük uyarlamasına başlamıştı. Terence Rigby'nin Watson rolünde oynadığı dizi fena yorumlar almamıştı. Fakat sonraları Tom Baker, Sherlock Holmes rolünü başarıyla icra edemediğini söylemişti. Kendisine göre *Doctor Who*'daki performansı çok daha başarılıydı. Sherlock Holmes dendiğinde akla gelen ilk aktörlerden olmasa da Tom Baker'ın doğal tuhaflığı ve karizması anmaya değer bir performans ortaya çıkarmıştı.

THE ADVENTURES OF SHERLOCK HOLMES (1954-1955)

İlk Amerikan uyarlaması olan 39 bölümlük bu seri, Fransa'da çekildi ve 1954'te NBC'de yayınlandı. Ronald Howard, Sherlock Holmes'ü, Howard Marion Crawford ise Doktor Watson'ı canlandırdı. Dizinin olay örgüsünde birtakım boşluklar vardı, dolayısıyla hikâyelerde yer alan muamma izleyiciler için fazla ilgi çekici değildi. Yine de Howard ve Crawford arasındaki kimya diziyi izlenebilir kılıyordu.

SHERLOCK HOLMES AND DOCTOR WATSON (1979-1980)

Polonya-İngiltere ortak yapımı olan 24 bölümlük dizide Geoffrey Whitehead, Sherlock Holmes'ü; Donald Pickering de Doktor Watson'ı canlandırıyordu. Olay örgüsü, Doyle hikâyelerinin uyarlamasından ziyade pastiş hikâyeler olarak inşa edilmişti. Whitehead'in performansı bazı eleştirmenlere göre Holmes'ü fazla merhametsiz ve insanlıktan uzak bir karakter olarak konumlandırmıştı.

SHERLOCK HOLMES (1967-1968)

Alman WDR televizyonu, 1967 yılında altı bölümlük bir seriye başladı. Sherlock Holmes'ü Erich Schellow ve Doktor Watson'ı da Paul Edwin Roth canlandırıyordu. Bölümler, BBC'nin 64 senesinde çektiği dizinin uyarlamalarından oluşuyordu.

SHERLOCK KHOLMS (2013)

Yeni bir Rus TV dizisi fikri, Guy Ritchie'nin Sherlock Holmes'ünden kısa bir süre sonra, 2009'da açıklanmıştı. Teknik nedenlerden dolayı dizinin ilk bölümü 2013'te yayınlandı. Igor Petrenko, Sherlock Holmes'ü ve Andrei Panin de Doktor Watson'ı canlandırıyordu. Ünlü ikili 19. yüzyıl Londra'sında maceralarına devam ediyordu fakat çoğu uyarlamaların aksine Holmes, Watson'dan 15 yaş daha küçük resmedilmişti. Guy Ritchie'nin filminden etkilenmiş olacaklar ki Irene Adler rolüne de dizide daha çok yer verilmişti. Lyanka Gryu'nun canlandığı Irene Adler ve Holmes aşkı dizinin ana konularından birini oluştuyordu.

SHERLOCK (2019-)

Sherlock Holmes, Japonya'ya taşınıyor. Fuji TV'de yayınlanacak Japon uyarlamasında Sherlock Holmes'ü ünlü Japon oyuncu Dean Fujioka canlandıracak ve Doktor Watson rolünde de Takanori Iwata yer alacak. Ekim ayında yayınlanması beklenen dizide Sherlock suç danışmanı olarak görev yaparken, Tokyo'da yer alan bir hastanede psikiyatrist olarak çalışan Watson ile tanışacak ve olaylar gelişecek. Merakla bekliyoruz...

SHERLOCK HOLMES (1968)

1968'de 6 bölümlük iki hikâyeden oluşan İtalyan yapımı mini dizide Nando Gazzolo, Sherlock Holmes'ü; Gianni Bonagura da Doktor Watson'ı canlandırıyordu. Ünlü ikiliyi konu alan ilk İtalyan yapımıydı.

AGATHA CHRISTIE ROMANLARINDAN UYARLANANLAR

Agatha Christie romanları, 1928'den bu yana beyazperdeye ve ekranlara konu oluyor. Christie'nin ölümünün üzerinden 40 seneyi aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen yapımcılar ve yönetmenler Christie'yi uyarlamak için adeta birbirleriyle yarışıyor. Geçmişten günümüze Agatha Christie'nin TV uyarlamaları sizlerle...

THE AGATHA CHRISTIE HOUR (1982)

The Agatha Christie Hour, 1982'de yayınlanan on bölümlük bir diziydi ve Christie'nin çeşitli kısa hikâyelerinden uyarlanmıştı. Bazı hikâyeler romantik hikâyelerdi, bazıları da doğaüstü temalar barındırıyordu. Hepsinin ortak noktası, Christie'nin usta kaleminden çıkmış olmalarıydı. Her bir bölümün senaryosu oldukça başarılı bir şekilde uyarlanmıştı ve dizi, zamanın en ünlü ve yetenekli oyuncularını kadrosuna almıştı.

MISS JANE MARPLE UYARLAMALARI

St. Mary Mead adlı sakin bir kasabada yaşayan Miss Jane Marple, sans eseri kendisini sürekli bir macera ve muammanın içinde bulur. Baslarda, Marple'a karşı şüpheyile bakan polis güçleri, amatör dedektifimiz Marple'ın yardımlarını reddeder. Fakat Miss Marple inanılmaz gözlem yeteneği ve gizlemleri aydınlatmadaki başarısıyla zamanla polisin saygısını kazanmayı başarır.

MISS MARPLE (1984-1993)

BBC One kanalında yayınlanan dizide Miss Marple'ı Joan Hickson canlandırıyordu. Christie'nin Miss Marple'ı konu aldığı on iki romanın tümü dizi için uyarlanmıştı. Otuzdan fazla ülkede yayınlanan dizi, ilk bölümü yayınlanır yayınlanmaz olumlu eleştiriler almıştı. Oyuncu seçimleri ve senaryo büyük beğeni toplamıştı. Bunun yanında kostümler, saçlar, evler, arabalar ve dekor için de sağlam bir bütçe harcanmıştı. Dizi, orijinal romanlara olabildiğince sadık kalmıştı ve hatta diğer bazı yapımlar gibi, daha fazla dikkat çekici olmaları adına romanların isimlerini değiştirmemişti. Joan Hickson çekimler süresince zaten seksenlerindeydi. Hick-

son bu diziden yıllar önce, 1946'da Christie'nin *Ölümle Randevu* adlı romanının tiyatro uyarlamasında rol almıştı. Oyunu izleyen Christie daha sonra Hickson'a bir not göndermişti: "Umarım bir gün benim canım Miss Marple'ımı da canlandırabilirsin." Ne yazık ki 1976'da hayatını kaybeden Agatha Christie, Hickson'ın Miss Marple'ı canlandırdığını göremedi. Hickson'ın kendisi de Christie'nin romanlarında tarif ettiği kadarıyla kusursuz bir Miss Marple olarak kabul edilir. St. Mary Mead adlı sakin bir kasabada yaşayan Kraliçe 2. Elizabeth'in de hem dizinin fanı olduğunu hem de Hickson'ın performansını fazlasıyla beğendiğini belirtelim.

AGATHA CHRSTIE'S MARPLE (2004-2013)

Agatha Christie'nin Miss Marple karakterinden ve diğer cinayet romanlarından uyarlama olan dizi, İngiliz ITV televizyonunda yayınlandı. İlk üç sezonda Miss Marple'i Geraldine McEwan canlandırıyordu, sonraki sezonlar içinse McEwan yerini Julia McKenzie'ye bıraktı. Dizinin ilk altı bölümü tamamen Miss Marple romanlarından uyarlamaydı. Sonraki bölümlerdeyse senaristler hem Marple romanlarından hem de Christie'nin diğer romanlarından ve hikâyelerinden yararlanmıştı. Dizinin altıncı sezonunun sonunda, İngiliz BBC kanalı Agatha Christie uyarlamalarının yapım hakkını aldığını duyurmuştu ve bu, ITV'nin yedinci sezonu çekemeyeceği anlamına geliyordu. Dizi, romanlara ne kadar sadık kaldığı konusunda tartışmalara yol açmıştı çünkü romanlardaki bazı önemli öğeler değiştirilmişti. Katillerden birinin kimliği değiştirilmişti örneğin ya da cinayetin nedenlerine yönelik değişiklikler yapılmıştı.

HERCULE POIROT UYARLAMALARI

Agatha Christie'nin 1916'da okurlarla tanıştırdığı ünlü dedektifi Hercule Poirot, *The New York Times* gazetesinde vefat ilanı yayımlanan tek kurgusal karakterdir. Christie, her ne kadar zamanla Poirot'dan bıktığını dile getirse de karakterinin popüleritesinden dolayı Poirot'yu konu alan romanlar yazmaya devam etmiştir.

AGATHA CHRISTIE'S POIROT (1989-2013)

İngiliz ITV televizyonunda yayınlanan dizide Christie'nin unutulmaz dedektifi Hercule Poirot'yu David Suchet; Arthur Hastings'i de Hugh Fraser canlandırıyordu. Dizinin bitiminde, Christie'nin Poirot'yu konu aldığı romanların tümü uyarlanmıştı ve yetmiş bölümün her biri yaklaşık bir saat sürüyordu. Neredeyse 25 yıl boyunca yayınlanan dizi 200'den fazla ülkedeki izleyicilere ulaşmıştı. David Suchet, Agatha Christie'nin sadece "bencil, ufak ve tuhaf" biri olarak tarif ettiği bir karaktere hayat vermeyi başarmıştı. Kendisi hiç şüphesiz kusursuz bir Poirot idi.

Agatha Christie uyarlamalarının çoğu mizah ve gerilim arasında denge kurmaya çalışır ve söz-

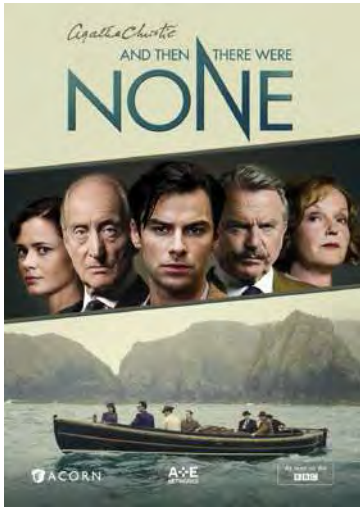
konusu Poirot gibi önemli bir karakterse bu çok daha zor bir hal alabilir. Neyse ki David Suchet tansiyonu kesinlikle düşürmeden Poirot'nun şahsına münhasır karakterini başarıyla canlandırmış. Zaten Poirot rolü için Suchet'i öneren de Christie'nin ailesiydi. David Suchet rolüne hazırlanmak için tüm Poirot romanlarını okumuş ve karakterle ilgili karşısına çıkan en ufak bir tanımlamayı bile not ederek çalışmış. Nitekim dizinin *Curtain: Poirot's Final Case* adlı iki saatlik son bölümü 5.2 milyon izleyiciye ulaştı. 70 bölümün hepsini izleme düşüncesi zor geliyorsa dizinin ikinci sezonunun Edgar Ödüllü "The Lost Mine" adlı bölümünden başlayabilirsiniz.

THE ABC MURDERS (2018)

Agatha Christie'nin aynı adlı romanından uyarlanan üç bölümlük mini dizide John Malkovich, Hercule Poirot olarak karşımıza çıktı. Bu dizi Poirot'nun televizyonlara dönüşünü simgeliyordu aslında. *ABC Murders*, Agatha Christie'nin en iyi romanlarından biri olarak kabul edilir ve aynı zamanda dedektifi Poirot'nun da tuhaf bir dizi cinayeti aydınlattığı sürprizlerle dolu bir romandır. Sarah Phelps'in BBC için uyarladığı dizi, bazı konularda romandan ayrılır. Hikâye 1933'ün karanlık ve baskıcı Londra'sında geçer. Ülke ikiye bölünmüştür; şüphe ve özellikle de yabancılara karşı nefret hâd safhadadır. Tüm bunların yanında, John Malkovitch'in Poirot'su alışılmışın dışında bir Poirot resmeder. Bir dizi gizemli cinayeti çözmekte hâlâ üstüne yoktur ama iyiden iyiye yaşlandığını gördüğümüz dedektif, aksi bir karakter olarak tasvir edilir. Dizinin ilk bölümünde, sakalını siyaha boyamaya çalıştığını görürüz. Bu, geçmişteki şanlı günlerini yeniden canlandırmaya yönelik bir çabadır. Nitekim dizinin ilk bölümü yayınlandığında izleyicilerden ve eleştirmenlerden hem iyi hem kötü yorumlar aldı ama yine de Poirot'nun ekranlara dönüşü çoğu izleyiciyi tatmin etti.

MODERN BBC UYARLAMALARI

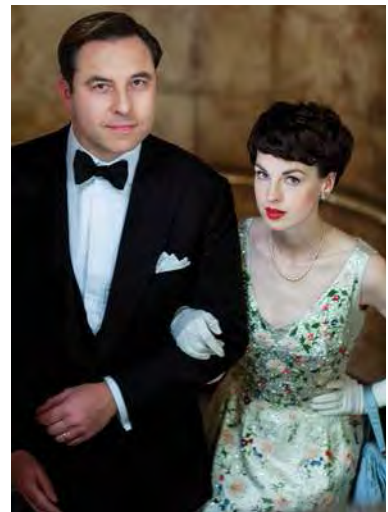
AND THEN THERE WERE NONE (2015)

Agatha Christie'nin yine aynı isimli romanından uyarlanan üç bölümlük BBC dizisi 2015'te yayınlandı. Hem hikâyesi hem de oyuncu kadrosuyla başarılı bir Christie uyarlaması olarak kabul edilir. Avrupa savaşın eşiğindedir. Birbirini tanımayan on yabancı, Soldier Island adlı izole bir adaya davet edilir. Ne var ki ev sahipleri Bay ve Bayan U.N. Owen, ortalıkta yoktur ve misafirlerin her biri korkunç bir cinayetle suçlanır. Bu on misafirin her biri, teker teker ölü bulunur ve aralarında bir katil olduğu kesindir. Christie'nin ailesinin de onayıyla hikâyede, cinayetlerin meydana geliş şekilleri ya da olay mahalliyle ilgili ufak değişiklikler yapılmış. Romana en sadık uyarlamalardan biri olmasa da modern bir psikolojik gerilim olarak adlandırabileceğimiz dizinin, en ilgi çekici ve sürükleyici adaptasyonlardan biri olduğu kesin.

PARTNERS IN CRIME (2015)

Altı bölümlük BBC dizisi, Christie'nin iki romanının uyarlamasıdır ve Agatha Christie'nin 125. doğum günü anısına ithaf edilmiştir. Christie'nin suçları aydınlatma peşinde koşan karakterleri Tommy ve Tuppence Beresford çiftini konu alır. Bu, ikiliyi konu alan nadir uyarlamalardan biridir. Hikâyeler 1950'lerin Soğuk Savaş ortamında geçer.

THE WITNESS FOR THE PROSECUTION (2016)

Agatha Christie'nin aynı adlı hikâyesi ve oyunundan uyarlanan BBC mini dizisidir. Londra, 1920'ler... Güzel bir Londra konağında vahşi bir cinayet işlenir. Kurban, zengin ve güzel Emily French'tir. Tüm ipuçları, French'in tüm mirasını bıraktığı Leonard Vole'u işaret eder. En azından French'in kâhyası Janet McIntyre'in iddiası budur.

ORDEAL BY INNOCENCE (2018)

Agatha Christie'nin aynı adlı romanından bir başka BBC uyarlaması, 2018'de yayınlandı. Üç bölümden oluşan hikâye, 1954'te geçer. Varlıklı hayırsever Rachel Argyll, malikânesinde cinayete kurban gider. Cinayette suçlanan kişi, evlatlık oğlu Jack Argyll'dir. Bundan sekiz ay sonra, Jack'in masum olduğunu kanıtlayabileceğini söyleyen biri ortaya çıkar. Ne yazık ki Jack, henüz mahkemeyi göremeden hapisanede ölü bulunmuştur. Argyll ailesi de eski defterleri açmaya hiç gönüllü değildir. Oyunculuklar ve senaryo tatmin edici olsa da dizinin özellikle son bölümünün Christie'nin romanından sapması, izleyicilerden olumsuz eleştiriler almıştır.

DIŞ YAPIMLAR

LES PETITS MEURTRES D'AGATHA CHRISTIE (2009-)

Fransız yapımı bu dizi, Christie'nin en başarılı dış yapımlarından biri. Christie'nin ünlü dedektifleri Hercule Poirot ve Miss Jane Marple yerlerini başka Fransız dedektiflere bırakmıştır. Dizinin 1930'lar Fransa'sında geçen ilk sezonunda Başkomiser Larosiere ve Müfettiş Lampion izleyici karşısına çıkar. 1950'ler ve 60'larda geçen ikinci sezonsa Komiser Laurence ve gazeteci Alice Avril'i konu alır. Dizi, görsel anlamda oldukça başarılıdır; Fransa sokakları, kostümler ve setler II. Dünya Savaşı öncesi dünyayı başarılı bir şekilde aktarır izleyicilere.

MS. MA, NEMESIS (2018-)

32 bölümden oluşan dizi, bir Güney Kore yapımıdır. Christie'nin Miss Marple romanlarının bir uyarlamasıdır. Ms. Ma kızını öldürmekle suçlanmaktadır ve hapse atılır. Kızının gerçek katilini bulmak için hapisten kaçan Ms. Ma, zamanla başka suçları da aydınlatmaya başlar.

SIRADA NE VAR?

Agatha Christie'nin romanları bilindiği üzere tüm dünyada popülerliğini koruyor ve hâlâ beyazperdeye ve ekranlara taşınmaya devam ediyor. Agatha Christie'nin 1944'te yayımladığı ve Antik Mısır'da geçen romanı *Death Comes as the End*, aynı isimle yine BBC tarafından ekranlara taşınacak. Dizinin yayın tarihi 2019 olarak duyurulmuştu. Yine BBC'nin duyurduğu bir diğer proje de Christie'nin 1960'larda yazdığı *The Pale Horse* adlı romanından aynı isimle ekrana taşınacak olan uyarlama. Dizinin 2020'de ekranlarda olması bekleniyor. Christie uyarlamaları söz konusu olduğunda henüz geliştirme aşamasında olan bir proje daha mevcut. *Big Little Lies*'in idari yapımcılarından Bruna Papandrea, Miss Marple ekseninde dönecek bir uyarlama hazırlığında olduklarını duyurdu. Dizinin yayın tarihi ve oyuncu kadrosu ise henüz belli değil. Son olarak, bir dış yapım daha izleyicilerin karşısına çıkmaya hazırlanıyor. Fransız dizisi *Les Petits Meurtres d'Agatha Christie*'nin yapım şirketi, Christie'nin *And Then There Were None* romanından uyarlanacak *Ils Étaient Dix* isimli diziyi duyurdu. Dizinin 2020'de ekranlarda olacağı konuşuluyor. Merakla bekliyoruz...

SON 20 YILIN POLİSİYE UYARLAMALARI

Yapılan araştırmalar ve izlenme oranları, tüm dünyada izleyicilerin polisiye ve suç öykülerini daha çok tercih ettiğini gösteriyor. Dijital platformların da hayatımıza girmesiyle, son 10 yılda polisiye dizilerin sayısında artış var; önümüzdeki birkaç yıl çok daha fazla sayıda polisiye dizi çekileceği

biliniyor. Polisiye dizilerin önemli bir bölümü, romanlardan uyarlanıyor. Yurtdışında bazı kitaplar henüz yayımlanmadan dizi hakları yapımcılar tarafından alınıyor ya da kimi yazarlara yeni dizi projeleri için teklifler götürülüyor. Tüm bu gelişmeler ışığında son 20 yılda polisiye romanlardan uyarlanan dizileri sizler için derledik.

SHARP OBJECTS (2018)

Gillian Flynn sadece tüm dünyada çok okunan yazarlardan biri değil, yazdığı her romanın ekrana ya da sinemaya uyarlandığı yazarlardan. *Sharp Objects* de HBO tarafından yazarın aynı adlı romanından 2018'de uyarlandı. Gazeteci Camille Preaker, iki genç kızın cinayetini araştırmak için

doğup büyüdüğü yere döner. Cinayetleri çözerken yıllardır görmediği annesi ve üvey kız kardeşiyle yaşadıkları, onu kendi geçmişiyle hesaplaşmaya da iter. Amy Adams'ın müthiş performansı ile eleştirmenlerden ve izleyicilerden tam not alan dizi, Altın Küre Ödülü dahil pek çok ödülün sahibi. *Sharp Objects*'in finali, yeni bir sezonun gelebileceğini fısıldıyordu. Dizinin yaratıcıları ve Gillian Flynn, son olarak dizinin 2. sezonunun ihtimal dahilinde olduğunu açıkladılar. *Sharp Objects*, *Keskin Şeyler* adıyla Artemis Yayınları tarafından yayımlandı.

THE SINNER (2017-)

Alman polisiye yazarı Petra Hammesfahr'ın aynı adlı romanından 2017'de uyarlanan *The Sinner*, ilk sezonunda Jessica Biel'in kadroda olması nedeniyle merakla beklenen diziler arasındaydı. Jessica Biel'in canlandığı Cora Bender, eşi ve çocuğuyla gittiği göl kenarında, sevgilisi ve arkadaşlarıyla eğlenen genç bir adama aniden saldırır, adamı 7 kez bıçaklayarak öldürür. Cinayet, onlarca insanın gözü önünde işlendiği için olayda şüpheye yer yoktur, Cora da cinayeti itiraf eder ve cezaya itiraz etmez. Ancak Dedektif Harry, bir kadının tanımadığı bir erkeği bu kadar öfkeyle öldürmesini inandırıcı bulmaz ve olayı incelemeye başlar. Tatmin edici sonucuyla eleştirmenlerin ve izleyicilerin beğenisini kazanan *The Sinner*, geçtiğimiz aylarda yayınlanan 2. sezonunda başka bir öykünün peşinden gidiyor. Bol ödüllü *The Sinner*, 3. sezonun onayını da aldı. Roman, *Günahkar* adıyla 2001'de Epsilon Yayınları tarafından yayımlanmıştı.

KILLING EVE (2018-)

Yayınlandığı 2018 ve 2019 yıllarında, neredeyse tüm ödülleri toplayan *Killing Eve*, Luke Jennings'in Villanelle romanlarından BBC America tarafından uyarlandı. Uluslararası bir kiralık katil olan, Judie Comer'ın canlandırdığı Villanelle ile ipuçlarını birleştirmede ne kadar başarılı olduğunu çoktan ispat etmiş, Sandra Oh tarafından canlandırılan Eve Polas-

tri'nin aralarındaki zekâ oyunlarını anlatıyor *Killing Eve*. Çok iyi örülmüş bir kaçma-kovalama hikâyesi olduğu da söylenebilir. Kadın karakterleri klişeleşmiş halleriyle göstermekten uzak olan bu başarılı yapım sadece iyi bir polisiye değil, çok iyi bir mizahi dili de var. En iyi oyuncu ödüllerinin çoğunu toplayan dizi, şimdiden kült polisyeler arasına girmeye aday. İki sezonu yayınlanan dizi, elbette 3. sezon onayını çoktan aldı.

THE ALIENIST (2018-)

Caleb Carr'ın 1994'te yayımlanan aynı adlı romanının ilginç bir öyküsü var: 1994'te kitap henüz yayımlanmadan romanın film hakları satın alınıyor; o günden bugüne pek çok yapımcının ilgilendiği kitap bir türlü sinemaya ya da TV'ye uyarlanamıyor. Çünkü 19. yüzyılda geçen roman, ince bir işçilik, detaylı bir sanat yönetimi gerektiriyor. En sonunda TNT kanalı tarafından uyarlanan romanın hikâyesi 19. yüzyılın New York'unda geçiyor ama dizinin tamamı Budapeşte'de kurulan sette çekiliyor. Yayınlandığı andan itibaren çok izlenen ve pek çok ödüle aday olan *The Alienist*, ilk sezonda 1896'da New York'ta genç erkekleri öldüren acımasız bir seri katilin peşine düşen Dr. Laszlo Kreizler, gazeteci John Moore ve azimli sekreter Sara Howard'ın maceralarını işliyor. Dizi ayrıca Netflix'te yayında, ikinci sezonu da onaylandı. Caleb Carr'ın romanı, *Ruh Avcısı* adıyla Artemis Yayınları tarafından yayımlandı.

GOMORRAH (2014-)

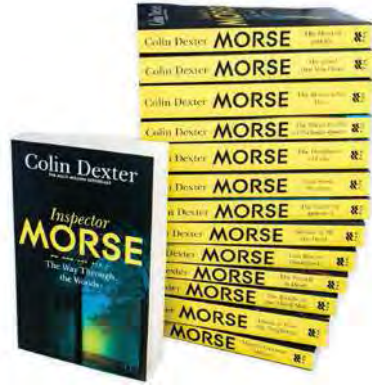
Gomorra, İtalya'nın hem en popüler hem de mafyadan sürekli ölüm tehdidi alan yazarı Roberto Saviano'nun aynı adlı romanından uyarlandı. Saviano, aynı zamanda dizinin de senaryo ekibinde. *Gomorra* sadece İtalya'da değil, tüm dünyada efsaneleşen diziler arasında. Öyle ki 2014 Mayıs'ında yayınlanan ilk bölümü İtalya'da 1.2 milyon insan tarafından izlendi ve arkasından dizinin hakları 130 ülkeye satıldı. 2. sezonu ücretli bir kanalda gösterilen dizinin her bölümü İtalya'da 2 milyon izleyici tarafından izlendi. *Gomorra*, İtalya'da gençleri mafya ve çeteleşmeye özendirdiği konusunda da bazı tartışmalar başlattı, bu tartışmalar halen devam ediyor. Dizi, "Savastano" adlı klanı ve adı sıklıkla mafya klanları arasındaki çatışmalarla anılan Scampia mahallesini merkeze alıyor, tüm bu konuları da şiddet dozu yüksek sahnelerle yansıtıyor. Yazar Roberto Saviano'nun diğer romanı *ZeroZeroZero* da yine aynı adla diziye uyarlandı ve eylül ayında yayınlanmaya başladı.

ENDEAVOUR (2012-)

Colin Dexter'in Inspector Morse serisi romanlarından uyarlanan başka bir dizi daha *Endeavour*... Bu dizide Morse'un deneyimli bir dedektif olmadan önce yaşadıklarına odaklanılıyor. İngiliz ITV tarafından 2012'den beri yayınlanmaya devam edilen dizinin 2020'de 8. sezonu yayınlanacak. Morse, Oxford'da okumuş, Oxford Şehir Emniyeti'nde cinayet büroda çalışmaya başlamış, entelektüel, opera seven, yakışıklı ve karizmatik bir dedektif. Cinayet büroda çalışacak kadar deneyimi olmayan, polislik işlerinden çok da anlamadığı görülen Morse, en zor davaları deneyimiyle değil, zekâsı, titizliği ve ufak şeylere bile dikkat eden yapısıyla çözer. Yazar Colin Dexter'in senaryo ekibinde yer aldığı *Endeavour*, oyuncu performansları, olay örgüsü ve sanat yönetimiyle son yılların en kaliteli polisyelerinden biri. Uzun yıllar devam etmesi dileğiyle...

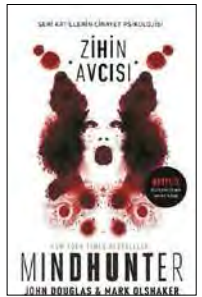
ALIAS GRACE (2017)

Çağımızın en saygın yazarlarından Margaret Atwood, farklı platform ve yapımcıların film ve dizi haklarının peşinde koştuğu isimlerden. Devam eden *The Handmaid's Tale* dizisi, tüm dünyanın en çok izlediği ve en çok ödül alan roman uyarlamalarından biri. Atwood'un *Alias Grace* romanı da Netflix-CBC ortaklığıyla 2017'de miniseri olarak uyarlandı. Dizi, 1843'te Kanada'da iki kişiyi öldürmekten ömür boyu hapse mahkûm edilen ve 15 yıldır Kingston Cezaevi'nde yatan İrlanda göçmeni genç bir kadın olan Grace Marks'ın başına gelenleri konu ediniyor. Grace, cinayet günüyle ilgili hiçbir şey hatırlamaz, kadın katillerin az olduğu bir dönemde Grace'in suçlu olduğuna inananlar olduğu gibi onun masum olduğunu savunanlar da vardır. Masum olduğunu düşünen bir kilise topluluğu, bunu ispatlayabilmesi için Amerika'dan bir doktoru davet eder; doktor, Grace ile görüşmeler yapar, görüşmelerin sonunda da detaylı bir rapor yazacaktır. Dizi boyunca Grace'in zorluklarla geçen hayatını ve cinayet gününde neler olduğunu bu görüşmelerle anlarız. Bu arada romanın gerçek cinayetlerden ve karakterlerden yola çıktığını da ekleyelim. *Alias Grace*, *Nam-ı diğer Grace* adıyla Doğan Kitap tarafından yayımlandı.

MINDHUNTER (2017-)

Ünlü oyuncu Charlize Theron; eski FBI ajanı John E. Douglas ve yazar Mark Olshaker'ın gerçek suç türündeki kitabı *Mindhunter: Inside the FBI's Elite Serial Crime Unit*'i ünlü yönetmen David Fincher'a önerir ve bu kitaptan uyarlanan dizi 2017'de Netflix'te yayınlanır. 1970'lerin sonunda geçen hikâye, FBI ajanları Holden Ford (Jonathan Groff) ve Bill Tench'i (Holt McCallany) ayrıca psikolog Wendy Carr'ı (Anna Torv) konu alır. FBI Akademisi içinde Davranış Bilimleri Birimi kuran üçlü, halihazırda tutuklanmış olan seri katillerle röportaj yapar, onların nasıl düşündüklerini ve davrandıklarını öğrenmeye çalışır. Amaçları, mevcut ve gelecekteki benzer vakaları önleyebilmek ya da daha hızlı çözebilmektir. İkinci sezonu geçtiğimiz ay yayınlanan serinin yönetmeni David Fincher, dizinin en az beş sezon olacağını duyurdu. Merakla bekliyoruz.

DIRK GENTLY'S HOLISTIC DETECTIVE AGENCY(2016-2017)

Otostopçunun Galaksi Rehberi serisiyle tanıdığımız Douglas Adams'ın aynı adlı romanından uyarlanan dizi, BBC Amerika ve Netflix ortak yapımla ekranlara taşındı. Oldukça tuhaf bir kişiliğe sahip olan ve kendisini "bütünsel dedektif" olarak adlandıran dedektif

Dirk Gently (Samuel Barnett), evrene dair her şeyin birbirine bağlı olduğuna inanır ve karşısına çıkan vakaları geleneksel yöntemlerden ziyade rastlantısal araçlar kullanarak çözer. Dirk Gently'ye tuhaf maceralarında, pek de gönüllü olmayan yardımcısı Todd Brotzman (Elijah Wood) eşlik eder. Sekiz bölümden oluşan ilk sezonu olumlu yorumlar alan dizi, on bölümlük ikinci sezonu ile izleyicilerin karşısına çıktı. Fakat ikinci sezonun finalinin yayınlanmasının akabinde BBC Amerika dizinin iptal edildiğini duyurdu. Bu haberin üzerine dizinin hayranları bir imza kampanyası başlattı ancak bu, dizinin üçüncü sezonunun çekilmesi için yeterli olmadı. Douglas Adams'ın *Dirk Gently'nin Holistik Dedektiflik Bürosu*, Alfa Yayınları tarafından yayımlandı.

BIG LITTLE LIES (2017-)

Avustralyalı yazar Liane Moriarty'nin aynı adlı romanından uyarlanan dizi, 2017'de Amerikan HBO kanalında yayınlandı. Reese Witherspoon, Nicole Kidman, Laura Dern, Zoë Kravitz, Alexander Skarsgård ve Adam Scott gibi ünlü oyuncuların yer aldığı dizi, kendilerini bir cinayet soruşturmasının içinde bulan Kaliforniyalı beş kadını konu alır. Sekiz Emmy Ödülü kazanan dizinin ikinci sezonunda, ünlü oyuncu Meryl Streep de kadroya dahil oldu. Başlarda sadece yedi bölümden oluşması beklenen dizinin ikinci sezonu haziran ayında yayınlandı. Romanın yazarı Moriarty'den ikinci sezon için de bir hikâye yazması istenmişti. Ödüllü dizinin aldığı olumlu eleştirilere ve güçlü oyuncu kadrosuna rağmen HBO Başkanı Casey Bloys, üçüncü sezonu çekmek için önlerinde bir hikâye olmadığını ancak yapımcıların, yazarların ve yönetmenlerin bu yönde bir istekleri olursa elbette değerlendireceklerini söyledi. Liane Moriarty'nin romanı *Küçük Ama Büyük Yalanlar* ismiyle Hep Kitap tarafından yayımlandı.

STRIKE (2017-)

BBC, 2014 senesinde Harry Potter romanlarıyla bilinen J.K. Rowling'in Robert Galbraith mahlasıyla yayımladığı polisiye romanları TV'ye uyarlayacağını duyurdu. Rowling de projeye katkıda bulunmuş ve hatıta söylenene göre senaryoların yazım sürecine de müdahil olmuş. Romanların ana karakteri, özel dedektif Cormoran Strike'ı Tom Burke canlandırıyor. Strike, eski bir savaş gazisi ve aynı zamanda, her ne kadar görüşmeler de eski bir rock yıldızının oğludur. Londra'da ufak bir ofisi olan Strike'ın maddi durumu kadar özel hayatı da yerle bir durumdadır ancak çok geçmeden karşısına çıkan bir vakayla tüm bunlar değişecektir. Strike'a maceralarında ofiste geçici sekreter olarak işe başlayan, Holliday Grainger'ın canlandığı Robin Ellacott eşlik eder. Dizinin üçüncü sezonunun 2020'de yayınlanması bekleniyor. J.K. Rowling'in Robert Galbraith mahlasıyla kaleme aldığı Strike romanları Pegasus Yayınları tarafından yayımlandı.

MURDOCH MYSTERIES (2008-)

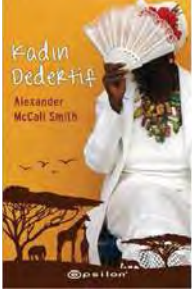
Kanadalı yazar Maureen Jennings'in Dedektif Murdoch romanlarından uyarlama olan dizi Kanadalı Citytv ve CBC kanallarında yayınlandı. Yannick Bisson'un canlandığı Dedektif William Murdoch, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında Toronto'da görev yapan bir polis dedektifidir. Dedektif Murdoch, üzerinde çalıştığı vakaları o zamanlar için oldukça sıradışı olan parmak izi ya da kan testi teknolojilerini kullanarak çözmeye çalışır. Dizi her ne kadar kurgusal hikâyelerin konusu olsalar da Buffalo Bill Cody, H.G. Wells, Nikola Tesla, Jack London, Arthur Conan Doyle, Kraliçe Victoria, Theodore Roosevelt, Alexander Graham Bell, Harry Houdini ve Thomas Edison gibi yaşamış şahısları da Murdoch'un dünyasına davet eder. Dedektif Murdoch'un maceralarına, Müfettiş Brackenreid (Thomas Craig), Doktor Julia Ogden (Hélène Joy) ve polis memuru George Crabtree (Jonny Harris) eşlik eder. Dizinin 13. sezonunun 2019'un Eylül ayında yayınlanması bekleniyor.

THE NO. 1 LADIES'S DETECTIVE AGENCY (2008-2009)

Alexander McCall Smith'in aynı isimli roman serisinden uyarlanan dizi, BBC ve HBO ortak yapımla izleyicilere sunuldu. Önceleri sinema fil-

mi olarak düşünülen serinin uzun metrajlı ilk bölümü, *İngiliz Hasta* adlı filmle en iyi yönetmen dalında Oscar Ödülü kazanan yönetmen Anthony Minghella tarafından çekildi. Afrika'nın güneyindeki Botsvana Cumhuriyeti'nde yaşayan Precious Ramotswe, babasının ölümünün ardından sahip oldukları inekleri satar ve şehir merkezine taşınarak bir özel dedektiflik ofisi açar. Botsvana'nın en iyi ve tek kadın dedektifi Mma Ramotswe'yi Grammy Ödüllü Amerikalı şarkıcı Jill Scott canlandırır. Dizi, aldığı olumlu geri dönüşlere rağmen ilk sezonun akabinde iptal edildi ancak HBO, hikâyenin iki ya da daha fazla bağımsız filmle devam edebileceğini belirtti. Alexander McCall Smith'in romanı *Kadın Dedektif* adıyla Epsilon Yayınları tarafından yayımlandı.

RIZZOLI & ISLES (2010-2016)

Amerikalı yazar Tess Gerritsen'in, Dedektif Jane Rizzoli ve Adli Tabip Dr. Maura Isles'ı konu aldığı romanlarından uyarlanan dizi, 2010'da Amerikan

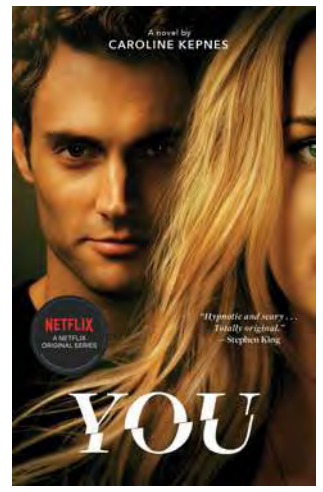
TNT kanalında yayınlandı. Dizinin ilk sezonu, Gerritsen'in *Çıracık* adlı romanını takip eder. Dedektif Rizzoli (Angie Harmon) ve Doktor Isles (Sasha Alexander) bir seri katilin peşindedir. Seri, yayınlandığı ilk günden itibaren olumlu eleştiriler aldı ve dizinin pilot bölümü, yayınlandığı akşam en çok izlenen ikinci program oldu. Dizinin ilk beş sezonunun tümü, yayımlandıkları süre boyunca en çok izlenen kablolu

TV programları arasında ilk beşte yer aldı. Dizi, yedinci sezona geldiğinde izleyiciler ve eleştirmenler tarafından hâlâ başarılı bulunuyordu ancak yapımcılar Rizzoli ve Isles'in maceralarının yedinci sezonla birlikte sonlanması gerektiğine karar verdi. Tess Gerritsen'in Rizzoli ve Isles romanları Doğan Kitap ve Martı Yayınları tarafından yayımlanıyor.

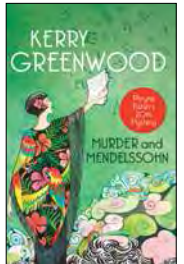
YOU (2018-)

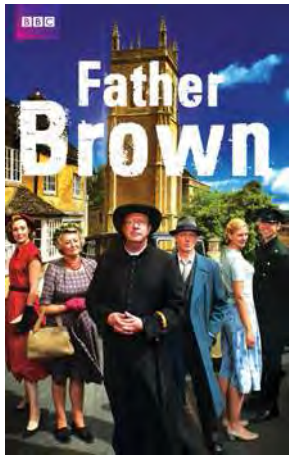
Caroline Kepnes'in aynı adlı romanından uyarlanan psikolojik gerilim ve suç dizisi, 2018'de Amerikan Lifetime kanalında yayınlandı. New York'ta bir kitabevinde müdür olarak çalışan Joe Goldberg (Penn Badgley), müşterisi Guinevere Beck'e (Elizabeth Lail) âşık olur. Goldberg'in aşkı çok geçmeden ciddi bir takıntıya dönüşür; Joe, Guinevere ile beraber olabilmek için önüne çıkan her engeli yok etmeye hazırdır. *You*, Lifetime kanalında yayınlandıktan iki ay sonra Netflix'te de yayınlandı ve çok daha geniş kitlelere ulaştı. Lifetime, Carloline Kepnes'in ikinci romanından uyarlanacak ikinci sezonun da çekileceğinin haberini vermişti. Geçen senenin aralık ayında Netflix'e taşınan ve Netflix Original olarak çekileceği duyurulan dizinin ikinci sezonunun önümüzdeki aylarda izleyiciyle buluşması planlanıyor. Caroline Kepnes'in romanı *Sen* isimyle Epsilon Yayınevi tarafından yayımlandı.

MISS FISHER'S MURDER MYSTERIES (2012-2015)

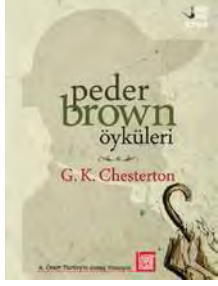
Avustralyalı ABC kanalında yayınlanan dizi, Kerry Greenwood'un tarih/gizem türündeki romanlarından uyarlamadır. 1920'lerin Melbourne'unda, göz alıcı ve zarif kişiliğiyle özel dedektiflik yapan Phryne Fisher'ı (Essie Davis) konu alır. Dizi, amatör dedektiflik türünün neredeyse tüm varyasyonlarının ekranlara ve beyazperdeye uyarlandığını düşünen izleyiciler ve eleştirmenler için yepyeni bir karakter sundu. Olay örgüsü devrim niteliğinde olmasa da Essie Davis'in performansı ve karakteri izleyicileri ekrana bağladı. Üç sezon devam eden dizinin ardından 2020'de *Miss Fisher and the Crypt of Tears* isimli bir filmin de beyazperdede yayınlanması bekleniyor. Bunun yanında, geçtiğimiz şubat ayında dizinin bir de spin-off'u yayınlandı. *Ms. Fisher's Modern Murder Mysteries*, 1960'ların Melbourne'unda geçer ve Phryne Fisher'ın yeğeni Peregrine Fisher'ı konu alır. Peregrine de halasının izinde giderek özel dedektiflik yolunda ilerler.

FATHER BROWN (2013-)

İngiliz yazar G. K. Chesterton'ın Peder Brown hikâyelerinden esinlenerek ekranlara uyarlanan dizi, 2013'te BBC One kanalında yayınlandı. Hikâye, 1950'lerin başında, Kembleford'a bağlı kurgusal Cotswold köyünde geçer. St. Mary's Katolik Kilisesi'nde

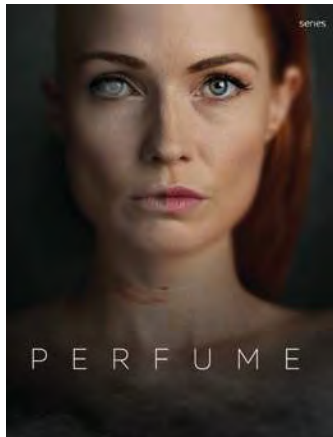

rahip olan Peder Brown (Mark Williams) karşısına çıkan cinayet vakalarını çözer. Tüm amatör dedektiflik hikâyelerinde olduğu gibi burada da çok becerikli olmayan bir polis müfettişi, Peder Brown'un yetenekleri karşısında kıskançlık ve kızgınlıkla dolar. Dizinin olay örgüsü, orijinal hikâyelere fazlasıyla sadık değildir aslında fakat Williams'ın canlandırdığı Peder Brown ka-

rakteri, Chesterton'ın hikâyelerinde okuduğumuz karakterle büyük benzerlikler gösterir. Dizinin yedinci sezonu geçtiğimiz ocak ayında yayınlandı. Komiser Yardımcısı Goodfellow'u canlandıran aktör John Burton, başarılı dizinin sekizinci sezonunun 2020'de yayınlanacağını duyurdu. G. K. Chesterton'ın *Peder Brown Öyküleri*, 2013'te Labirent Yayınları tarafından yayımlandı.

PERFUME (2018-)

Alman ZDFneo kanalında yayınlanan dizi, hem Patrick Süskind'in aynı adlı romanından hem de Alman yönetmen Tom Tykwer'in 2006 yapımı *Perfume: The Story of a Murderer* isimli filminden uyarlama. Almanya dışında serinin gösterim hakları Netflix'te. Ünlü bir şarkıcının Ren nehrinde cesedi bulunur. Kadının vücudundaki saçı dahil tüm tüyler kazınmış ve koku bezleri alınmıştır. Dedektifler Nadja Simon (Friederike Becht) ve Matthias Köhler (Juergen Maurer) ile savcı Grünberg (Wotan Wilke Möhring) olayı çözmeye çalışır. Dizinin altı bölümlük ilk sezonu, izleyicilerden ve eleştirmenlerden olumlu geri dönüşler aldı. Dizinin yetkililerinden henüz kesin bir açıklama gelmemiş olsa da serinin ikinci sezonunun yayınlanacağına kesin gözüyle bakılıyor. Süskind'in eseri 1987'de *Koku* ismiyle Can Yayınları tarafından yayımlandı.

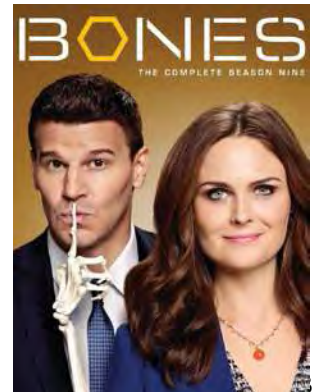
GRANTCHESTER (2014-)

İngiliz yazar James Runcie'nin *The Grantchester Mysteries* isimli toplu kısa hikâyelerinden uyarlama olan dizi, İngiliz ITV televizyonlarından yayınlandı. Grantchester Anglikan Papazı Sidney Chambers (James Norton), müfettiş Geordie Keating'in (Robson Green) yardımıyla papazlığın yanında hafiyelik de yapmaya başlar. Keating'in suçluları yakalamaya karşı kullandığı sistematik yöntemleri ve Papaz Chambers'ın daha içgüdüsel teknikleri birbirini tamamlar adeta. Üçüncü sezonun sonunda, James Norton'ın diziden ayrılmak istemesi üzerine dördüncü sezonun ilk bölümünde diziye bir karakter daha eklendi. Amerika'ya taşınan Papaz Chambers'ın yerini doldurmak için kiliseye gönderilen Will Davenport (Tom Brittany) artık Grantchester papazı olarak karşımıza çıkıyor. Yayımlandığı ilk günden bu yana olumlu eleştiriler alan dizinin beşinci sezonuyla 2020'de ekranlara dönmesi bekleniyor.

BONES (2005-2017)

Amerikan Fox kanalında yayınlanan ve adli antropoloji ile adli arkeoloji konularını esas alan dizinin her bölümünde farklı bir FBI vakası ele alınır. Kısım de olsa dizi, kendisi de adli antropolog olan Kathy Reichs'ın hayatı ve romanlarından esinlenmiştir. Reichs dizinin yapımcılarından biridir. Dizinin ana karakteri Bones lakaplı adli antropolog Dr. Temperance Brennan (Emily Deschanel), Reichs'ın suç romanlarının ana karakterinin ismidir. *Bones* dizisinin dünyasında da Dr. Brennan aynı zamanda başarılı bir suç romanı yazarıdır ve romanlarının ana karakterinin ismi de Kathy Reichs'tır. Yayımlandığı günden bu yana olumlu eleştiriler alan ve geniş bir hayran kitlesi oluşturan dizi, 20th Century Fox Television tarafından üretilen en uzun soluklu dizi unvanını aldı. Dizinin on ikinci ve son sezonu 2017'nin Mart ayında yayımlandı. Kathy Reichs romanlarının bazıları Artemis Yayınları tarafından Türkçede yayımlandı.

DEXTER (2006-2013)

Amerikan Showtime kanalında yayınlanan dizi Miami'de geçer ve kurgusal Miami Metro Polis Departmanı'nda kan sıçrama desenlerini analiz eden Dexter Morgan'ı (Michael C. Hall) konu alır. Dexter Morgan'ın aynı zamanda gizli bir

hayatı da vardır; polisin elinden kaçan katilleri avlar ve öldürür. Kendisi yasadışı bir kanun infazcısı ve aynı zamanda bir seri katildir. Dizinin ilk sezonu, Jeff Lindsay'in roman serisinin ilkinden yani *Darkly Dreaming Dexter* (2004) adlı romanından esinlenerek uyarlanmış. Sonraki sezonlar ise Lindsay'in romanlarından bağımsız olarak ilerlemiş. Yayınlandığı ilk günden bu yana pozitif dönüşler alan dizi, ilerinde iki Golden Globe ödülünün de olduğu birçok ödül kazandı. Dizinin son sezonu olacağı duyurulan ve 2013'te yayınlanan sekizinci sezonun ilk bölümü, üç milyondan fazla izleyiciyle en çok izlenen *Dexter* bölümü oldu. Lindsay'in seriyeye ilham veren romanı, 2005'te *Delirtici Düşlerin Dexter'i* adıyla Artemis Yayınları tarafından yayımlandı.

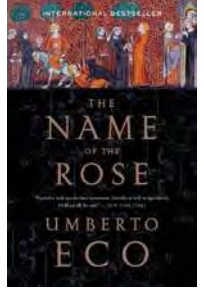
SHETLAND (2013-)

BBC One kanalında yayınlanan İskoç yapımı dizi, İngiliz yazar Ann Cleeves'in romanlarından uyarlamadır. Dizinin ilk sezonu, Ann Cleeves'in *Red Bones* adlı romanından uyarlanarak iki bölüm halinde yayınlandı. İkinci sezon ise yine Cleeves'in *Raven Black*, *Dead Water* ve *Blue Lightning* isimli üç romanının ikişer bölümlük uyarlamalarıyla toplam altı bölüm olacak şekilde yayınlandı. Dizinin üçüncü, dördüncü ve beşinci sezonlarıyla Cleeves'in romanlarından bağımsız şekilde ve her biri tek bir hikâye çerçevesinde ilerleyen sezonlar olarak yayınlandı. İzleyicilerden ve eleştirmenlerden olumlu yorumlar alan dizi, en iyi TV dizisi dalında BAFTA İskoçya ödülü kazandı. Müfettiş Dedektif Jimmy Perez (Douglas Henshall), Dedektif Alison Macintosh (Alison O'Donnell) ve memur Sandy Wilson'ın (Steven Robertson) suçları aydınlattığı dizinin altıncı sezonunun, henüz kesin bir açıklama olmamasına rağmen 2020'de yayınlanması bekleniyor. Ann Cleeves'in *Raven Black* adlı romanı *Kuzgun Karası* ismiyle Pegasus Yayınları tarafından yayımlandı.

THE NAME OF THE ROSE (2019-)

İtalya-Almanya ortak yapımı olan dizi, geçtiğimiz mart ayında İtalyan Rai 1 kanalında yayınlandı. John Turturro'nun Baskerville William'ı ve Rupert Everett'in Bernard Gui'yi canlandığı dizi, Umberto Eco'nun aynı isimli ünlü romanının uyarlamasıdır. 1327'de Kuzey İtalya'da geçen hikâyede Fransiskan rahibi Baskerville William, rahip adayı Melki Adso ile birlikte bir Benedict manastırına gider. Orada, Fransiskan tarikatı ve Avignon Papalığı'nın temsilcileriyle bir meseleyi tartışacaklardır. İkili manastıra ulaştıktan sonra bir dizi gizemli cinayet meydana gelir. Mini dizi olarak planlanan yapımın ikinci sezonu ile ilgili yetkililerden henüz bir açıklama gelmedi. Umberto Eco'nun ünlü romanı *Gülün Adı* ismiyle Can Yayınları tarafından yayımlandı.

VERA (2011-)

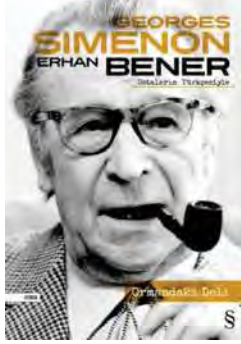
Ünlü polisiye yazarı Ann Cleeves'in aynı adlı romanından uyarlanan *Vera*'nın ilk bölümü İngiliz ITV tarafından 2011'de yayınlandı, 9. sezonu 2019'un Ocak ayında yayınlanan dizinin yeni sezonu 2020'de gelecek. Dedektif Vera Stanhope orta yaşlı, emekliliğe yakın, işinde takıntılı, kendi geçmişiyse sürekli hesaplaşma halindedir. Analitik bir zihne ve etkileyici bir kişiliğe sahip olan dedektifimizin özel hayatı ise biraz dağınıktır. Birlikte çalıştığı insanlara pek çok konuda yardımcı olur ancak sert bir yapısı da vardır, hatalara karşı hoşgörülü olduğu söylenemez. Belirli bir yaşın üstünde kadın dedektifi merkeze alan dizide, Vera'yı Brenda Blethyn canlandırıyor.

MAIGRET (2005-)

Polisiyenin ustalarından Georges Simenon'un unutulmaz karakteri Maigret, birçok kez televizyona uyarlandı. 1992'de İngiliz ITV kanalı tarafından ekrana uyarlanan eser, 1991-2005 arasında,

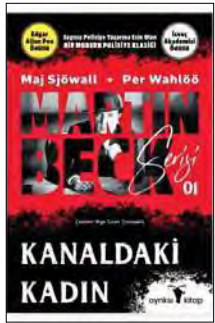

TBC tarafından da uyarlandı, bu versiyonu 15 sezon süren dizide Fransız aktör Bruno Cremer, Maigret'yi canlandırdı. 2005 yılından itibaren ise Simenon'un pek çok kitabı, düzenli olarak TV filmi olarak çekiliyor. Hatta bu serinin en yenisi 2020'de yayınlanacak. Maigret TV filmlerinin çoğunda usta aktör Rowan Atkinson, dedektifi canlandırıyor.

Simenon'un kitapları Everest Yayınları tarafından yayımlanıyor.

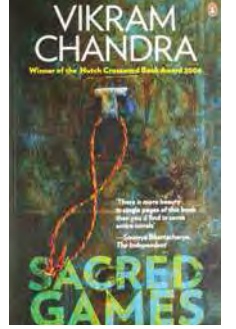
BECK (1998-)

İsveçli yazar çift Maj Sjöwall ve Per Wahlöö romanlarındaki karakterlerden esinlenerek yaratılan İsveç dizisi *Beck*'in ilk bölümü 1998'de yayınlandı. Komiser Martin Beck (Peter Haber) ve tuhaf partneri Gunvald Larsson (Mikael Persbrandt) Stockholm'de meydana gelen cinayetleri aydınlatmak için çalışır. Yapım 2015'te BBC tarafından satın alındı. Yine 2015 senesinde Mikael Persbrandt'ın Gunvald rolünden ayrılmak istemesi üzerine, *Game of Thrones* dizisinde Tormund Giantsbane karakterini canlandıran Kristofer Hivju diziyeye katıldı. Yedinci ve son sezonu 2018'in Ocak ayında yayınlanan dizinin sekizinci sezonunun da hazırlanacağı belirtiliyor. Maj Sjöwall ve Per Wahlöö romanları, "Martin Beck Serisi" adıyla Ayırksız Kitap tarafından bu ay yayımlanmaya başlandı.

SACRED GAMES (2018-)

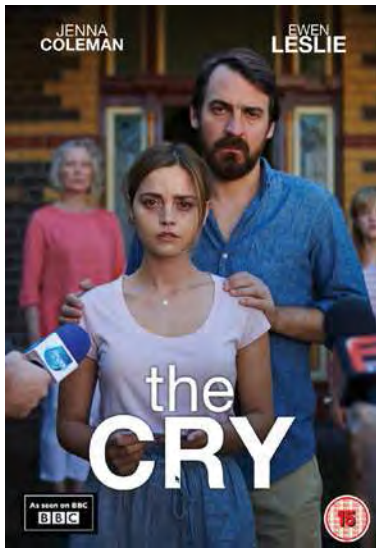
Hindistan'daki ilk Netflix Original dizisi olan *Sacred Games*, Hint-Amerikan yazar Vikram Chandra'nın aynı isimli romanının uyarlaması. Mumbai'de görev yapan sorunlu polis memuru Sartaj Singh (Saif Ali Khan), gangster Ganesh Gaitonde'dan (Nawazuddin Siddiqui) bir telefon alır. Singh, 25 gün içinde Mumbai'yi olası bir felaketten kurtarmak durumundadır. Dizi, özellikle oyunculuklar ve senaryo konusunda izleyicilerden ve eleştirmenlerden olumlu dönüşler aldı. İkinci sezonu Ağustos ayında yayınlanan dizinin üçüncü sezonu ile ilgili Netflix'ten henüz bir açıklama yok ancak yayınlandığı günden bu yana popülerliğini artıran dizinin devam etmesi bekleniyor.

WIRE IN THE BLOOD (2002-2009)

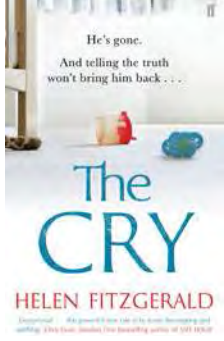
İngiliz ITV kanalında yayınlanan dizi, İskoç polisiye yazarı Val McDermid'in romanlarında okuduğumuz karakterlerden esinlenmiş. Bir üniversitede klinik psikolog olarak çalışan Doktor Anthony Valentine Hill (Robson Green) seri katillerin düşünce ve davranış biçimlerine aşinadır dolayısıyla seri katillerin aklından geçenlere vâkıf olabilmek gibi doğal bir yeteneği vardır. Doktor Tony Hill, dedektiflerle birlikte çalışarak bu katilleri daha fazla cinayet işlemekten yakalamaya koyulur. Birinci sezondan üçüncü sezona kadar Doktor Hill, Dedektif Müfettiş Carol Jordan (Hermione Norris) ile çalışır. Dördüncü sezondan itibaren de Jordan yerini Alex Fielding'e (Simone Lahbib) bırakır. ITV, aldığı olumlu eleştirilere rağmen yüksek yapım bütçesi ve kanalda yayınlanan diğer dizilerin yoğunluğu nedeniyle diziyi 2009'da iptal etti. Yazarın bazı kitapları Oğlak Yayınları ve Doğan Kitap tarafından yayımlandı.

THE CRY (2018)

Avustralyalı yazar Helen FitzGerald'ın aynı adlı romanından uyarlanan dört bölümlük mini dizi, BBC One kanalında yayınlandı. Eski karısıyla süregelen bir velayet davası olan Alistair Robertson (Ewen Leslie) mevcut nişanlısı

Joanna Lyndsay (Jenna Coleman) ile aile ziyareti için seyahate çıkar. Ne yazık ki yolculuk sırasında dört aylık bebekleri Noah birdenbire kaybolur. Bu trajedi üzerine ikilinin hem ilişkisi hem de psikolojisi yerle bir olur. Dizinin yakaladığı hem ticari hem de eleştirel başarıya rağmen BBC'den henüz ikinci sezonla ilgili bir açıklama gelmedi. Birinci sezonun tümü, FitzGerald'ın romanıyla paralel gidiyor, o nedenle ikinci sezon olursa yepyeni bir hikâye gerekli ve bu da çok olası görünmüyor.

CARDINAL (2017-)

CTV kanalında yayınlanan Kanada yapımı dizi, Kanadalı yazar Giles Blunt'ın suç romanlarından uyarlanmıştır. Kurgusal Algonquin Bay şehrinde suçların peşinden koşan dedektif John Cardinal (Billy Campbell) ve partneri Lise Delorme'u (Karine Vanasse) konu alır. Dedektifler, başına aldığı kurşun yarasıyla öldürülen bir kadının davası üzerinde çalışırken bir dizi rahatsız edici ritüelle karşılaşır; tekrar harekete geçmeden önce katili yakalamak zorundadırlar. Dizi, özellikle Kanada'da büyük ilgi gördü ve geniş bir izleyici kitlesi topladı. Serinin ikinci ve üçüncü sezonları da Blunt'ın diğer Cardinal romanlarından uyarlandı. Beğenilen dizinin dördüncü sezonunun 2020'de yayınlanması bekleniyor.

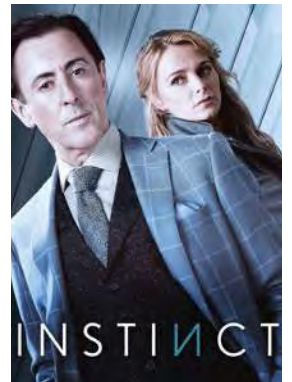
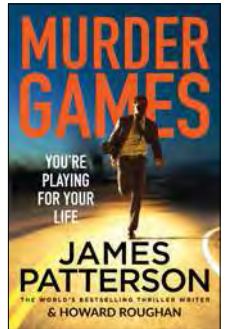
THE FROZEN DEAD (2017)

Orijinal ismi *Glacé* olan altı bölümlük Fransız dizisi, Fransız yazar Bernard Minier'nin aynı adlı romanından uyarlama. 2017'de M6 kanalında yayınlanmasının ardından 1 Ocak 2018'de Netflix'te yayınlanarak uluslararası izleyicilere ulaştı. Fransız Pirenelerinde, zengin işadamı Eric Lombard'a ait olduğu öğrenilen bir atın kafası kesilmiş cesedi bulunur. Toulouse Polis Departmanı'ndan Kumandan Martin Servaz (Charles Berling), Yerel Polis Şefi Irène Ziegler (Julia Piaton) ile vakayı araştırırken olay yerinde hali hazırda hapisanede olan bir seri katile ait DNA kalıntıları bulurlar. Dizi, bazı izleyicilerde özellikle sonuyla ilgili hayal kırıklığı yaratsa da genel olarak pozitif yorumlar aldı. İkinci sezonun çekilip çekilmeyeceğiyle ilgili ise Netflix'ten henüz bir haber yok. Bernard Minier'nin romanı, *Buz* ismiyle 2014'te Pegasus Yayınları'ndan çıktı.

INSTINCT (2018-2019)

CBS kanalında yayınlanan Amerikan dizisi, James Patterson'ın *Murder Games* isimli romanından uyarlama. New York Polis Departmanı Dedektifi Elizabeth Ne-edham (Bojana Novakovic) bir seri katil vakasıyla karşı karşıyadır. Yardım için üniversite profesörü, yazar ve eski bir CIA paramiliter görevlisi olan Doktor Dylan Reinhart'a (Alan Cumming) başvurur çünkü katil, cinayetlerinde Dr. Reinhart'ın kitabından esinlenir. Dizi, evli olan eşcinsel bir ana karakteri başrol olarak seçmesiyle adından epey söz ettirdi. Konusu, senaryosu ve karakterlerin performansları konusunda da ortalama yorumlar aldı. 2019'un Haziran ayında ikinci sezonunun yayınlanmasının akabinde, dizi ağustos ayında iptal edildi. James Patterson'ın bazı kitapları Mona Kitap tarafından yayımlandı.

THE TAKE (2009)

Sky1 kanalında yayınlanan dört bölümlük mini İngiliz dizisi, Martina Cole'un aynı adlı romanından uyarlama. Sosyopat bir suçlu olan Freddie Jackson (Tom Hardy) hapisten yeni

çıkmıştır, doğru bağlantılar kurmuştur ve bunları kullanmak niyetindedir. Öte yandan Freddie, kuzeni Jimmy'nin (Shaun Evans), kendisinin yokluğundan istifade ederek ün yapmaya çalıştığını öğrenir. Dizi oldukça iyi izlenme rakamlarına erişti ve Tom Hardy'nin Freddie karakterini canlandığı performansı eleştirmenlerden ve izleyicilerden tam not aldı. Martina

Cole'un romanı *Bedel* ismiyle 2007'de Altın Kitaplar tarafından yayımlandı.

STHLM REKVIEM (2018-)

Kristina Ohlsson'ın Bergman ve Recht romanlarından uyarlama olan İsveç dizisi, C More kanalında yayınlandı. Trajik bir trafik kazası geçirmesinin ardından kriminolog Fredrika Bergman (Liv Mjönes), Stockholm Polis Merkezi'nde sivil dedektif olarak görev yapmaya başlar. Fredrika, merkezin özel araştırma biriminde işe başlar ve çok geçmeden suçları aydınlatmada ne kadar başarılı olduğunu kanıtlar. Kuzey dizilerinin revaçta olduğu dönemde, bu dizi de merakla bekleniyordu elbette. Ne var ki özellikle de senaryo ve yönetmenlik anlamında çoğu izleyiciyi hayal kırıklığına uğrattı. Fredrika Bergman karakteri, dizinin en beğenilen noktalarında biri aslında. Dolayısıyla henüz kesin bir açıklama olmamasına rağmen dizinin ikinci sezonunun çekilmesi olası görünmüyor. Kristina Ohlsson'ın Bergman ve Recht romanlarının bazıları Pegasus Yayınları tarafından yayımlandı.

SPRING TIDE (2016-)

2016'da İsveçli SVT kanalında yayınlanan dizi, Rolf ve Cilla Börjlind'in aynı isimli romanından uyarlama. Börjlind çifti dizinin senaristleri de aynı zamanda. 1990'da Nordkoster adasında korkunç bir cinayet işlenmiştir, ne var ki üzerinden 25 sene geçmesine rağmen vaka hâlâ çözülememiştir. Polis akademisinde öğrenci olan Olivia Rönning'a (Julia Ragnarsson) üzerinde çalışması için bu vaka verilir. Olivia, babasının zamanında vaka üzerinde çalıştığını öğrenince cinayeti çöze konusunu saplantı haline getirir. Dedektif Tom Stilton (Kjell Bergqvist), Olivia'ya yardımcı olacaktır. İzleyicilerden ve eleştirmenlerden pozitif yorumlar alan dizinin ikinci sezonu 2018'de yayınlandı. Yayın tarihi henüz belli olmasa da üçüncü sezonun mutlaka çekileceği biliniyor. Rolf ve Cilla Börjlind çiftinin romanı, 2014'te *Medcezir* ismiyle Kori

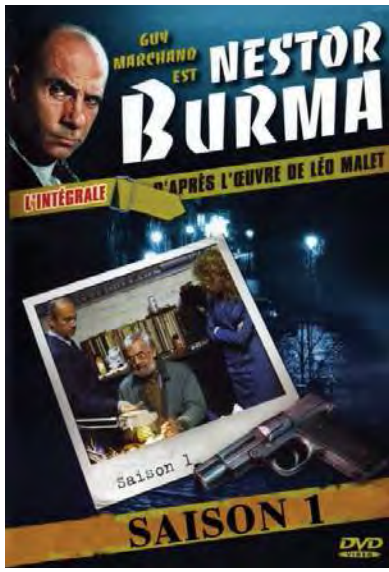

dor Yayıncılık tarafından yayımlandı.

ABOVE SUSPICION (2009-2012)

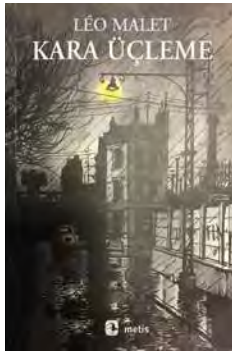
Lynda La Plante'in Anna Travis romanlarından uyarlanan İngiliz dizisi, ITV kanalında yayınlandı. Dedektif Anna Travis (Kelly Reilly), erkek ege-men polis teşkilatında kendini göstermeye karardır. Müfettiş James Langton'ın (Ciarán Hinds) takımına katılan Travis, kimliği bilinmeyen bir seri katilin bıraktığı ipuçlarının peşine düşer. Son sekiz senede altı kadın korkunç şekilde öldürülmüştür, şimdi de polisin elinde yedinci bir ceset vardır. Dizi, eleştirmenlerden ve izleyicilerden ortalama yorumlar aldı, yine de dört sezon boyunca devam etti. ITV, 2012'de diziyi iptal ettiğini duyurdu. Lynda La Plante'in Anna Travis romanlarından biri *Öldüren Sırlar* ismiyle Artemis Yayınları tarafından yayımlandı.

NESTOR BURMA (1991-2003)

Ünlü Fransız polisiye yazarı Léo Malet'in Nestor Burma karakterinden esinlenerek yaratılan dizi, France 2 kanalında yayınlandı. Fransa-Belçika-İsviçre ortak yapımı olan ve özel dedektif Nestor Burma'nın maceralarını konu alan dizi sekiz sezon boyunca ekranlarda kaldı. Guy Marchand'ın canlandığı Nestor Burma, alaycı bir dedektiftir; cinayetleri, kayıp kişileri ve kaçırılma vakalarını araştırır ve boş zamanlarında da saksofon çalar. Sekreteri Hélène (Jeanne Savary) ve kedisini Rifif, en büyük yardımcılardır. Dizi, Léo Malet romanlarının en önemli ve başarılı uyarlamalarından biri olarak kabul edilir. Léo Malet'in Nestor Burma romanlarının bazıları Aylak Kitap ve Versus Kitap tarafından yayımlandı.

IRENE HUSS (2007-2011)

İsveçli yazar Helene Tursten'in Dedektif Irene Huss romanlarından uyarlanan dizi, iki sezon boyunca yayınlandı. İsveç'te, Şiddet Suçları Birimi'nde çalışan Irene Huss (Angela Kovacs), bir yandan suçluların peşinden koşarken bir yandan da ikiz kızlarını büyötmeye çalışır. İyi bir Ju-Jitsu ustası olan dedektifin eşi Krister (Reuben Sallmänder) dünyaca ünlü bir şeftir ve karısına her konuda yardımcı olur. Parçalanmış bir cesedin bulunmasının ardından ipuçları Dedektif Huss'ı Kopenhag'a yönlendirir; orada da benzer bir cinayet işlenmiştir. Helene Tursten'in Irene Huss romanlarından biri, *Klinikte Cinayet* ismiyle Dharma Yayınları tarafından yayımlandı.

CADFAEL (1994-1996)

Ellis Peters'in Cadfael romanlarından uyarlanan dizi, İngiliz ITV kanalında yayınlandı. 12. yüzyılda İngiltere'de geçen dizi, bir ortaçağ papazı ve aynı zamanda da dedektif olan Cadfael'in (Derek Jacobi) maceralarını konu alır. Cadfael, içinde bulunduğu toplumda gerçekleşen bir dizi cinayetin peşine düşer. Dizi özellikle olay örgüsü konusunda romanlara epey sadık kalmış. Her sezonu üç ya da dört bölümden oluşan dizi, eleştirmenlerin ve izleyicilerin beğenisini toplamış ve dört sezonun ardından seriyi tamamlamış. Ellis Peters'in Cadfael romanlarının bazıları Kitap Yayınevi tarafından yayımlandı.

MORDEN I SANDHAMN (2010-)

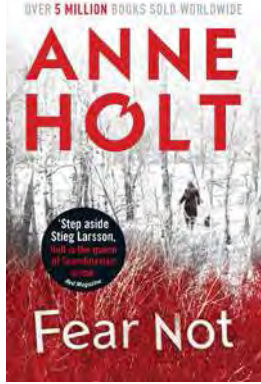
İsveçli polisiye yazarı Viveca Stens'in romanlarından uyarlanan dizi, Stockholm takımadasında yer alan Sandhamn adasında geçer. Adada yaz tatili yapan biri, sahilde bir cesetle karşılaşır. Nacka Polis Departmanı'ndan Dedektif Thomas Andreasson (Jakob Cedergren) olay yerine intikal eder. Cesedin kimlik tespitinin üzerinden çok geçmeden bir cinayet daha işlenir. İki cinayet birbirleriyle bağlantılıdır. Dizi, "kuzey"i konu alan polisiye dizilerinin çoğunun aksine güneşli yaz günlerinde geçer. Altı sezon boyunca yirmi bölümü yayınlanan ve izleyicilerin beğenisini toplayan dizinin yedinci sezonunun 2020'de yayınlanması bekleniyor.

MODUS (2015-)

Norveçli yazar Anne Holt'un psikolojik gerilim türündeki romanından uyarlanan dizi, İsveçli TV4 kanalında yayınlandı. Dizi, İsveçli Kriminal Psikolog ve Profilci Inger Johanne Vik'i (Melinda Kinnaman) konu alır. Vik, daha önceleri hem İsveç polisine hem de FBI'a destek sunmuştur. Inger ve ailesinin katıldıkları bir düğünde, bir cinayet işenir. Inger'in otizmlili en büyük kızı, cinayete tanık olur ama neyse ki katil, Stina'ya zarar vermez. Bu olay üzerine Inger, görevine dönmeye karar verir ve vaka üzerinde çalışan Dedektif Ingvar Nyman'a (Henrik Norlén) yardımcı olur. Toplam 16 bölümlük iki sezonu yayınlanan dizinin üçüncü sezonu ile ilgili henüz bir açıklama yok.

ZEN (2011)

BBC yapımı İngiliz dizisi, Michael Dibdin'in Dedektif Aurelio Zen romanlarının uyarlaması. Dizi, her biri farklı bir hikâyeyi işleyen ve 90 dakikadan oluşan üç bölümün yayınlanmasının ardından BBC One tarafından iptal edildi. Yetkililerin söylediğine göre televizyonda yeterince suçla savaşan erkek karakterler mevcuttu. Başarılı aktör Rufus Sewell'in canlandırdığı Dedektif Zen, bir cinayeti tekrar araştırmak için uzak bir kasabaya gönderilir. Bu cinayet, politik bir skandala sebebiyet verebilir, bu nedenle dedektif büyük baskı altındadır. Bu arada, Dedektif Zen'in peşinde ondan intikam almak isteyen bir gangster vardır. Michael Dibdin'in Dedektif Zen romanları, Labirent Yayınları tarafından yayımlandı.

MANNEN SOM LOG (2003)

Ünlü İsveçli yazar Henning Mankell'in aynı adlı Kurt Wallander romanından uyarlanan yapım, iki bölümlük bir mini dizi. Dedektif Kurt Wallander'ın (Rolf Lassgård) eski bir arkadaşı olan avukat Sten Torstensson, dedektifi ziyaret eder ve babasının şüpheli bir şekilde öldüğünü anlatır. Wallander, arkadaşının endişelerini ciddiye almaz ancak kısa süre sonra arkadaşının vahşice öldürüldüğünü öğrenir. Wallander geç kalmıştır ancak yine de katilin peşine düşer. Bazı eleştirmenler ve izleyiciler, dizinin derinlikten bir nebze yoksun olduğunu düşünseler de sırf bir Mankell uyarlaması olduğu için izlenmeye değer iki saatlik bir yapım bu.

NICOLAS LE FLOCH (2008-)

France 2 kanalında yayınlanan Fransız dizisi, Jean-François Parrot'nun Komiser Nicolas Le Floch romanlarından uyarlama. Nicolas Le Floch (Jérôme Robart), 18. yüzyılda Paris'te görev yapan bir komiserdir. Başta, asistanı Müfettiş Pierre Bourdeau olmak üzere, teşkilattaki görevlilerin yardımıyla suçları çözmeye çalışır. Komiser Nicolas'ın maceraları onu toplumun tüm kesimlerine taşır; kraliyet ailesi de dahil. Dizi hem izleyicilerden hem de eleştirmenlerden tam not aldı. Üzerinde düşünülmüş otantik dekorlar, Paris sokakları ve o dönemin adli ve bilimsel gelişmeleri oldukça başarılı. Her biri iki bölümden oluşan altı sezonu yayınlanan dizinin yedinci sezonuna dair kesin bir tarih yok ancak merakla bekliyoruz.

LONGMIRE (2012-2017)

Amerikalı yazar Craig Johnson'ın Walt Longmire maceralarından uyarlanan dizi, A&E kanalında yayınlanan modern bir Western dramasıdır. Wyoming'in kurgusal Absaroka kasabasında geçen dizi, Şerif Walt Longmire'ı (Robert Taylor)

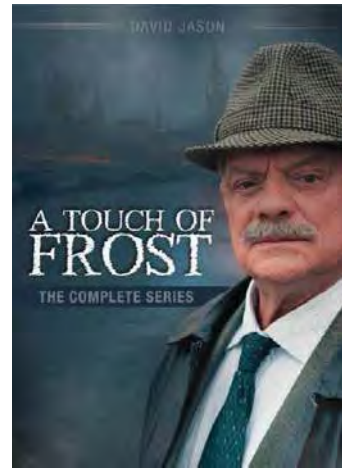
konu alır. Şerif, yardımcılarıyla birlikte kasabada işlenen suçların peşine düşer. Dizi ilk yayınlandığında yüksek izlenme rakamlarına ulaştı fakat 2014'te üçüncü sezonun yayınlanmasının ardından yetkililer diziyi iptal etme kararı aldı. Bunun üzerine yapımı Netflix üstlendi ve dizi dördüncü sezonu itibarıyla Netflix'te yayınlanmaya başladı ve dizinin altıncı ve son sezonu 2017'de yayınlandı. Craig Johnson'ın Walt

Longmire romanlarından biri *Küçük Kuş Dosyası* ismiyle Hece Yayınları tarafından yayımlandı.

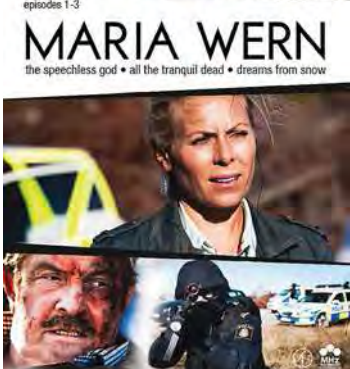
A TOUCH OF FROST (1992-2010)

R.D. Wingfield'in Dedektif Jack Frost romanlarından uyarlanan dizi, İngiliz ITV kanalında yayınlandı. Dedektif Frost (David Jason), üstleriyle sürekli çatışma halinde olan tecrübeli ve cevval bir dedektiftir. Başarılı dizide Dedektif Frost'a maceralarında birçok polis memuru ve dedektif eşlik eder. 2008'in sonlarında Londra'da gerçekleşen bir konferansta Frost'u canlandıran aktör David Jason, rolünden ayrılacağını duyurdu. Söylediğine göre ekranlardaki en yaşlı dedektif kendisiydi ve bu sonsuza kadar devam edemezdi. Dizi, 15 sezonun sonunda ekranlara veda etti.

MARIA WERN (2008-2018)

İsveçli yazar Anna Jansson'ın Müfettiş Maria Wern romanlarından uyarlanan dizi, İsveç'in Gotland adasında geçer. Müfettiş Wern (Eva Röse), iki küçük çocuğuyla birlikte Stockholm'den ayrılıp Gotland adasına gelir ve burada yeni bir hayat kurar. Adanın polis teşkilatına katılan müfettiş, bir dizi cinayetle karşı karşıya kalır. Dizi, izleyicilerden ve eleştirmenlerden ortalama yorumlar aldı. Bir kuzey yapımı söz konusu olunca beklentileri tam olarak karşılayamayan dizi, altı sezon boyunca yayınlanan 27 bölümün ardından iptal edildi. Anna Jansson'ın Müfettiş Maria Wern romanlarından biri, *Küllerin Ötesi* ismiyle Martı Yayınları tarafından yayımlandı.

DICTE (2013-2016)

TV2 Danmark kanalında yayınlanan Danimarka dizisi, Elsebeth Egholm'un Dikte Svendsen karakterini konu aldığı romanlarından uyarlamadır. Bir suç muhabiri olan Dikte (Iben Hjejle), boşanmasının ardından doğduğu yer Aarhus'a geri döner. Başka bir vaka için gazetecilik çalışmalarını yürütürken genç bir kadının cesedini bulur. Bölgeden sorumlu Dedektif John Wagner (Lars Brygmann) ile vakayı çözmeye koyulur. Dizinin ilk sezonu yüksek izlenme rakamlarına ulaştı ancak daha sonraları izleyicilerden ve eleştirmenlerden karışık yorumlar aldı. Yorumların ortak noktası, Dikte'yi canlandıran aktörün başarılı performansıydı. Dizi, 10'ar bölümden oluşan üç sezonun yayınlanmasının ardından iptal edildi.

REBECKA MARTINSSON (2017-)

İsveçli yazar Åsa Larsson'ın Rebecka Martinsson romanlarından uyarılma dizinin dokuz bölümlük ilk sezonu 2017'de yayınlandı. Avukat Martinsson (Ida Engvall), çocukluk arka-

daşlarından birinin ölümünden sonra, doğduğu kasaba olan Kiruna'ya geri döner ancak hiçbir şey bıraktığı gibi değildir. İzleyicilerden ve eleştirmenlerden pozitif yorumlar alan dizinin ikinci sezonunun 2020'de yayınlanması bekleniyor. İlk sezonda Martinsson'ı canlandıran Ida Engvall, ikinci sezonda yerini Sascha Zacharias'a bırakacak. Merakla bekliyoruz.

Åsa Larsson'ın Rebecka Martinsson romanlarından biri, *Kristal Kilise* ismiyle Pegasus Yayınları tarafından yayımlandı.

SS-GB (2017)

Len Deighton'ın 1978'de yayımlanan alternatif tarih romanından BBC tarafından 2017'de uyarlandı. II. Dünya Savaşı'nı Almanya'nın kazandığını düşünün; İngiltere, 1914'in Şubat'ında Nazilere teslim olur, Churchill infaz edilir, Londra'nın her yerine Naziler dolar. İşte böyle bir ortamda, Nazilerin yönettiği emniyet teşkilatında Dedektif Başkomiser Douglas Archer, rutin cinayet davalarını çözmeye çalışır. Basit ve sıradan bir cinayet gibi görünen dosyanın üstüne gittikçe Archer, karanlık ve tehlikelerle dolu bir dünyanın içinde bulur kendini. Başrollerinde Sam Riley ve James Cosmo gibi isimlerin yer aldığı *SS-GB*, bazı olumsuz eleştiriler almış olsa da alternatif bir tarihi kurguda polisiye izlemek isteyenler için ideal olabilir. Len Deighton'ın kitabı *SS-GB İşgal* adıyla Martı Yayınları tarafından yayımlandı.

LEWIS (2006-2015)

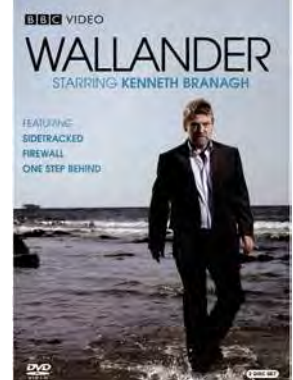

Lewis, usta yazar Colin Dexter'in kitaplarından uyarlanan 1987-2000 yılları arasında 12 sezonla en çok izlenen polisyelerden biri olan Inspector Morse serisinin spin-off'u olarak 2006 yılında İngiliz ITV kanalı tarafından uyarlandı. 2015'e kadar devam eden dizinin 42 bölümünün senaryosunda Colin Dexter'in imzası bulunuyor. Dedektif Robert Lewis'ı, *Inspector Morse* dizisinde de yer alan Kevin Whately canlandırıyor.

Lewis dizisi de Morse serisi gibi Oxford'da geçer. ITV aslında *Lewis* dizisini bitirmek istemez ama başrol oyuncusu Kevin Whately, *Inspector Morse*'tan *Lewis* dizisine yaklaşık 30 yıldır aynı karakteri canlandırmanın "yeterince uzun" olduğunu belirterek ayrılmak istediğini söyleyince yapımcılar da final kararı alırlar. Colin Dexter'in nefis polisiye romanları maalesef Türkçe'de henüz yayımlanmadı.

WALLANDER (2009-)

Polisiyenin usta yazarlarından Henning Mankell'in unutulmaz dedektifi Kurt Wallander... Romanlar, 2005'te İsveç televizyonu tarafından uyarlandı ama bizim burada bahsedeceğimiz BBC uyarlaması olan İngiliz versiyonu. Çünkü usta oyuncu, senarist ve yönetmen Kenneth Branagh tarafından canlandırılan Wallander'ın tadı bir başka... Her biri 90 dakikalık, üçer bölümden oluşan bir sezonu var dizinin. Şu anda 4 sezonu yayında ve devam edip etmeyeceğine dair türlü söylentiler var. Dizi, İsveç'in Ystad kasabasında geçiyor, her bölümde kasabada ya da yakınlarında işlenen bir cinayet ve Wallander'ın bu cinayetleri çözmesi işleniyor. Eşi tarafından terk edilen, kızıyla arasında sorunlar olan, yalnız ve "kaybetmiş" bir dedektif olan Wallander, Kenneth Branagh'ın nefis oyunculuğuyla sizi ekran başına çivileyebilir. Diziye de uyarlanan romanlar, ülkemizde Altın Kitaplar tarafından yayımlandı ancak şu anda çoğu eseri bulabileceğiniz tek yer, sahaflar.

AVRUPA'NIN BABİLİ BERLİN

Almanya'nın televizyon tarihinde ilk kez yapılan kamu-özel sektör yapım ortaklığı neticesinde, kamuya ait kanal ADN ile paralı üyelikle izlenebilen Sky-Deutschland'ın işbirliğiyle hayata geçen, bazı yerlerde 40.000.000 Euro bazı yerlerde ise 65.000.000 Euro olarak geçen bütçesi dillere destan olan, İngilizce olmayan bir dilde -Almanca- yapılan en pahalı proje olmasıyla gündeme düşen *Babylon Berlin*, benim radarıma BluTV sayesinde takılmıştı.

Yerli dizi sektöründe Osmanlı dönemi hariç herhangi bir tarihsel kurgu bulmak -hele de söz konusu yakın dönem ise- epey zor. Osmanlı İmparatorluğu'nun 600 yıllık hikâyesinden herhangi bir dönem alıntılanıp ya melodraması yüksek bir formülasyonla "daha tehlikesiz" bir yerden anlatılabiliyor ya da bol hamaset yüklenip seyirciye bambaşka bir "ced" hikâyesi sunulmaya çalışılıyor.

Yakın dönem tarihi anlatmaksa Türkiye'de bambaşka bir cesaret gerektiriyor. Genç Cumhuriyetimiz henüz 100 yaşını bile doldurmadığından, seçilen her hükümetin ülkenin kuruluşuyla, kurucularıyla ilgili illaki manipülatif bir söylemi oluyor. Eğer hikâye anlatıcısıysanız siyasetin manipülasyon alanlarıyla ilgili söz söylemek, senaryo kurgulamak, halka ulaşacak kadar popüler bir mecrada konuyla ilgili üretimler yapmak hapse atılmanıza, hedef gösterilmenize, devlet başkanının nefret söylemlerinden nasibinizi almanıza neden olabiliyor.

Böyle olmasaydı beyinleri tembelliğe ve hazır gelen düşünceleri, biçimleri öğütmeye alışmış entelektüel üreticilerimiz yakın tarihimizi bir söylem kurarak ele alabilir miydi? En azından bunun için kütüphaneye dahi gitmeye tenezzül eder miydi? Ondan da hiç emin değilim...

Neyse ki dünyada yakın tarihlerini ele almaktan çekinmeyen hatta bunu estetiğin ve zanaatin en güzel şekilleriyle yapabilen ülkeler var. Mesela Almanya...

Dizi sektöründeki parıltıyı bana kalırsa hak etmeden sürekli üzerinde toplayan ABD sektörü-

nün karşısına sarsılmaz hikâye teknikleri, itinalı sanat yönetimleri, sinema kültüründen beslenen yönetmenleriyle Avrupa dizilerinin en cesuru ve en pahalısından bahsedeceğim size bu yazıda: 2017 yapımı *Babylon Berlin*.

Almanya'nın televizyon tarihinde ilk kez yapılan kamu-özel sektör ortaklığı neticesinde, kamuya ait kanal ADN ile paralı üyelikle izlenebilen Sky-Deutschland'ın işbirliğiyle hayata geçen, bazı yerlerde 40.000.000 Euro bazı yerlerde ise 65.000.000 Euro olarak geçen bütçesi dillere destan olan, İngilizce olmayan bir dilde -Almanca- yapılan en pahalı proje olmasıyla gündeme düşen *Babylon Berlin*, benim radarıma BluTV sayesinde takılmıştı. Etrafımdaki dizi övücü arkadaşlarımdan da duymayınca çok da üzerinde durmayıp bir ara izlerim diye kafama not almıştım bu diziyi.

Günlerden bir gün İletişim Yayınevi'nde çalışan çok sevdiğim arkadaşım Merin Sever'in telefonu, bu polisiye şaheserle yollarımın kesişmesini sağladı. *Babylon Berlin*'in aslında Alman yazar Volker Kutscher'in polisiyesinden uyarlanarak yazıldığını, Komiser Gereon Rath'ın vakalarının toplamda 7 kitaplık bir seri olduğunu anlattı. Politik, sosyoekonomik ayrıntılarla bezeli hikâyelere bayıldığımı bildiğinden olsa gerek, bana hemen serinin ilk kitabını hediye etti: İletişim Yayınları'ndan 2017'de çıkan, *Islak Balık - Gereon Rath'ın İlk Vakası*...

Kitap elime geçtikten ancak bir süre sonra başlayabildim, ne yalan söyleyeyim. İstanbul'daki durup düşünmeye imkân bile verilmeyen

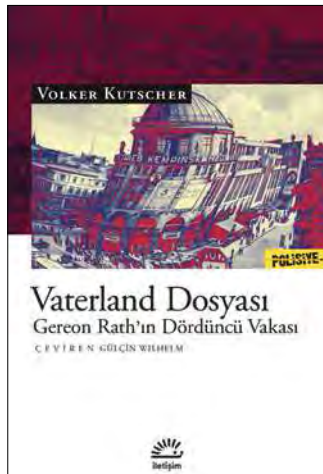
Kuralların kendisi için geçerli olmasından pek de hoşlanmayan, Ahlak Masası'nda porno endüstrisine baskın yapmaktan sıkılan Gereon yakın zamanlarda Berlin basınının gündemine oturan cinayet için bağımsız bir soruşturma yapmaya başlar. Maksudı, parlak bir ipucu yakalayıp ve hatta belki de vakayı çözüp kendini kanıtlamak ve Cinayet Masası'na atanmaktır. Bu nedenle üstlerinden gizli olarak önce ölü bulunan sonra da ölü bulunmadan önce öldürüldüğü anlaşılan Rus'un arkasındaki hikâyenin peşine düşer.

ve fazla dertli hayattan fırsat bulup da kitap okuyamıyorum diye mızıldanmaktan vazgeçip direkt dalmaya karar verdim *Islak Balık*'ın içine. Ama ne dalmak! Her fırsatta işi gücü bırakıp hatta bazen randevularımı iptal edip evde *Islak Balık*'ı okurken buldum kendimi.

Ve işte 1929 yılındaki kentsel dönüşümü, eski ve yeni yapıları, sıradışı eğlence hayatı, porno film sektörü, Nazileri, sosyal demokratları, imparatorluk günlerinin özlemiyle yanıp tutuşan ordu mensupları, Bolşevik Devrimi'nden kaçıp gelen göçmen Rusları, mafyası ve emniyet teşkilatıyla Berlin'e hoş geldiniz!

Doğup büyüdüğü yer olan Köln'de Cinayet Masası Komiseri olarak görev yapan Gereon Rath, takibinde olan bir şüpheliyi "kaza kurşunu" sonucunu öldürünce artık Köln'de kalamaz. Babası Engelbert Rath, Köln'de Asayiş Şube Müdürü olduğundan Gereon'un bu kaosu atlatması için birkaç hatırı gönül ilişkisini devreye sokarak Berlin'e tayinini çıkarır. Ancak Berlin'de Cinayet Masası gibi prestijli bir bölüme hemen transfer olmak kolay değildir. O nedenle Berlin Emniyeti Ahlak Masası'ndaki boş komiser kadrosuna atanır. Cinayet Masası'na geçebilmek içinse sabretmesi gerekir. Ancak kuralların kendisi için geçerli olmasından pek de hoşlanmayan, Ahlak Masası'nda porno endüstrisine baskın yapmaktan sıkılan Gereon yakın zamanlarda Berlin basınının gündemine oturan cinayet için bağımsız olarak soruşturma yapmaya başlar. Maksudı, parlak bir ipucu yakalayıp ve hatta belki de vakayı çözüp kendini kanıtlamak ve Cinayet Masası'na atanmaktır. Bu nedenle üstlerinden gizli, önce ölü bulunan sonra da ölü bulunmadan önce öldürüldüğü anlaşılan Rus'un arkasındaki hikâyenin peşine düşer.

Kimliği bir türlü belirlenemeyen bu Rus'un önce

Islak Balık'ı okuyup Babylon Berlin'in başına oturunca 1. sezonun ilk kitabın uyarlaması olduğu beklentisiyle izlemeye başlıyor insan. İlk iki bölüm, kitaptaki ana aksın korunduğunu ancak başka birçok ayağın eklenerek daha da etlendirilmiş bir hikâyeye karşılaştığını anlıyor. Edebiyatın açtığı alanla dizinin açtığı alan arasında ister istemez fark oluyor. Diyelim ki romanda bir karakteri, onun değdiği yerleri, onun değdiği kadar görmek yeterli olabiliyor. Ancak dizide mutlaka birkaç ana karakter ve bu karakterlerin sonradan kesişmek üzere kurgulanmış, bağımsız da takip edebileceğimiz bir hikâyesinin olması gerekiyor.

kim olduğunu bulmak zorundadır. Bunun için ne yapabileceğini, Berlin'de nerelere bakabileceğini düşünürken "Kale" olarak tabir edilen emniyet müdürlüğünde ara sıra karşılaştığı Charlotte Ritter'a gün geçtikçe daha çok dikkat etmeye başlamıştır. Daha önce nişanlısı tarafından terk edilen Gereon, bununla başa çıkabilmiş ancak bu durumun içinde yarattığı boşluktan sonra başka bir kadınla pek de münasebeti olmamıştır. An-

cak Cinayet Masası'nda kriminal asistanlık yapan bu güzel ve azimli kadın, Gereon'un ilgisini epeyce çekmiştir.

Berlin'in dört bir yanında öldürülen Rus'un katilini arayan Cinayet Masası'nın elde ettiğinden daha fazla bilgiyi tek başına elde etmeye başlayan Gereon Rath, Bolşevik Devrimi'nden kaçıp Almanya'ya sığınmış Ruslara rastlayabilmek ve cesedi tanınması muhtemel vatandaşlarını bulabilmek için Berlin'in gerçekten de sıradışı gece hayatına adım atar. Birçok risk alarak elde ettiği bilgilerle bu vakanın ardındaki enteresan bağlantılar ağına ulaşır. Eğer bu bilgilerle doğru resmi çizerse imparatorluk sonrası kurulan Weimar Cumhuriyeti'nin kırılğan demokrasisine güvenmeyen ve Alman İmparatoru'nun yeniden tam yetkiyle donanması gerektiğini düşünen eski askerlerden müteşekkil paramiliter yapılanmayı, Sovyetler Birliği'ndeki Stalin yüzünden ülkesinden kaçmak zorunda kalmış karşı devrim örgütlemeye çalışan Troçkistleri, Berlin'in en ünlü mafya liderini ve Rusya'dan kaçırıldığı varsayılan efsanevi Sorokin Altınları'nı içeren bir tablo elde edecektir.

Islak Balık'ı okuyup Babylon Berlin'in başına oturunca 1. sezonun ilk kitabın uyarlaması olduğu beklentisiyle izlemeye başlıyor insan. İlk iki bölüm, kitaptaki ana aksın korunduğunu ancak başka birçok ayağın eklenerek daha da etlendi-

rilmiş bir hikâyeyle karşılaştığını anlıyor. Edebiyatın açtığı alanla dizinin açtığı alan arasında ister istemez fark oluyor. Diyelim ki romanda bir karakteri, onun değdiği yerleri, onun değdiği kadar görmek yeterli olabiliyor. Ancak dizide mutlaka birkaç ana karakter ve bu karakterlerin sonradan keşmek üzere kurgulanmış, bağımsız da takip edebileceğimiz bir hikâyesinin olması gerekiyor.

Yukarıda saydığım nedenlerden olsa gerek, karakterlerdeki en büyük değişikliği Gereon Rath'ın kitapta çok beğendiği Charlotte Ritter'da görüyoruz. Kitapta azimli bir kriminal sekreter olan Charlotte, emniyette çalıştığı zamanların dışında hukuk fakültesine hazırlanmaktadır. Fena olmayan bir evde, çok sevdiği bir ev arkadaşıyla yaşamaktadır. Dizideyse Charlotte, Berlin'in en yoksul mahallelerinden birinde, yaşanamayacak kadar izbe bir yerde, kalabalık ailesiyle birlikte yaşar. Düzenli bir işi yoktur. Emniyet müdürlüğünde gündelik sekreteryası işlerinden üç beş kuruş kazanır. Geceleri de Berlin'in en ünlü gece kulüplerinden birinde sabaha kadar eğleniyormuş gibi görünürken aslında seks işçiliği yapar.

Charlotte Ritter böyle olunca haliyle Gereon Rath'ın da kitaptaki kurgusu değişiyor. Dizide, kitaptakinden daha travmatik bir Gereon Rath çizilmiş. Savaşta cepheye gitmiş, gördükleri yüzünden duygu durum bozukluğuna bağlı ataklar yaşayan, atak geçirdiğinde sadece morfinle

sakinleşebilen sinirsel bir hastalıktan muzdarip Gereon var karşımızda. Ayrıca cephede ölen abisinin eşiyle aralarında herkesten gizli bir aşk yaşanmakta.

Kitapta genellikle karakterlerin ağzından duyduğumuz ya da soruşturmanın birkaç noktasında kesiştiğimiz Ruslar, dizide çok büyük bir yere sahip. Özellikle Kontes Sorokina ve Aleksey Kordakov'un kendi başlarına bir hikâyeleri var. Senaristler bu aksı, o dönemki Stalin-Troçki hattıyla açarak genişletmiş, zenginleştirmişler. Normalde olmayıp dizide peyda olan noktalar da var tabii. Kitabı okuduğunuzda Gereon'un birçok üstünü tanıyorsunuz. Başkomiser Böhm, Asayiş Şube Müdürü Gennat, Emniyet Müdürü Zörgiebel gibi... Ancak dizide, bunların yerini Politik Büro Müşaviri Benda karakteri almış. Bir sosyal demokrat olan Benda, örgütlenip palazlanmaya başlamış Nazilerle ve o dönem neredeyse onlara denk gücü olan komünistlerle sürekli uğraşmakta. Gerek ikisiyle ayrı ayrı gerekse de ikisi birbirine düştüklerinde.

E, ama kitabını çok değiştirmişler, olmaz ki böyle dersiniz, ikisinin de damağınızda apayrı iki tat bırakacağına dair güvence verebilirim. Böyle nakış gibi işlenmiş bir polisiyeye, edebiyatın etkisiyle de dizinin etkisiyle de kendinizi kaptırmanızı isterim. Kitabın ayrıntılarla meraka sürüklemeye kabiliyeti de dizinin sunduğu dönem ihtişamı, oyuncuların şatafatsız ustalığı da hafızanızdan hiç silinmeyecek.

DÜNYANIN EN ÖLÜMCÜL YERİ

MIDSOMER

22 yıldır süren ve 200'den fazla ülkede gösterilen *Midsomer Cinayetleri*, İngiliz yazar Caroline Graham'ın eserlerinden uyarlanmıştır. 17 Temmuz 1931 doğumlu Graham, yazarlık kariyerine önceleri radyo ve televizyon için senaryolar yazarak başlar. İlk iki romanı hiç ses getirmez fakat 1987 yılında yazdığı *The Killings at Badger's Drift* ile bir anda dikkatleri çeker.

“Midsomer'da yaşayan biri kalacak mı geriye?”

Dünya çapında en çok izlenen dedektif dizilerinden *Midsomer Cinayetleri*'nde Başmüfettiş Tom Barnaby karakterini canlandıran John Nettles'a endişeyle bu soruyu yönelten, İngiltere Kraliçesi Elizabeth'ten başkası değildir. Kraliçenin televizyon karakterlerine yoğun ilgisini, zamanında Dallas'ın kötü adamı J.R Ewing'e ısrarla, “Seni kim vurdu?” diye sormasından aşına olmamıza rağmen *Midsomer Cinayetleri*'nde bölüm başına en az iki üç cinayet düştüğü göz önüne alınırsa Majesteleri kaygılanmakta ziyadesiyle haklıdır. Fakat kartpostal manzarasına sahip, dışarıdan gayet sakin ve huzurlu görünen bu İngiltere kırsalındaki, genelde üst sınıf arasında gerçekleşen cinayet sayısının yüksekliği biraz da türe parodik bir yaklaşım olarak anlaşılabilir. 22 yıldır süren ve 200'den fazla ülkede gösterilen *Midsomer Cinayetleri*, İngiliz yazar Caroline Graham'ın eserlerinden uyarlanmıştır. 17 Temmuz 1931 doğumlu Graham, yazarlık kariyerine önceleri radyo ve televizyon için senaryolar yazarak başlar. İlk iki romanı hiç ses getirmez fakat 1987 yılında yazdığı *The Killings at Badger's Drift* ile bir anda dikkatleri çeker. Hayran olduğu ünlü polisiye yazarı Christianna Brand'a ithaf ettiği, popüler karakteri Başmüfettiş Barnaby serisinin bu ilk kitabı suç kurgusunun prestijli ödüllere aday gösterilir ve İngiliz Suç Yazarları Birliği tarafından oluşturulan “En İyi 100 Polisiye Romanı” listesinde yer almayı başarır. Küçük ve sakin İngiliz köylerinde geçen kitaplar; cep telefonu, bilgisayar gibi modern çağın araçlarını içermele-

Dizinin çekildiği lokasyonlardan Aldbury, Hertfordshire
(Written in Blood, Sezon 1- Bölüm 1)

rine karşın Agatha Christie ve Dorothy L. Sayers eserlerine benzer, klasik İngiliz dedektif romanı tarzındadırlar. Caroline Graham, yerleşik düzeni bozmaya çalışanların keşfedilip cezalandırıldığı, birçok açıdan Agatha Christie'nin Bayan Marple'inin kurgusal İngiltere'sine eş, güven verici bir dünya sunar.

Tipik “kim yaptı” dedektif hikâyelerinin özelliği, sosyal hayatın süregelen düzeninin kısa süreliğine bozulma olasılığına karşın tehlikenin savuşturulması ve bunun okuru rahatlatmasıdır. Sihirli formül, masumların suçlu gibi görünmesine rağmen dışarıdan birinin (bu durumda yazar) asıl faili ortaya çıkarması ve böylelikle düzenin tekrar kurulmasıdır. Suç temizlenir, katiller yakalanır ve böylece sosyal denge yeniden kurulur. Yani temelde “güvenli hale getir” bazlı hikâyeler, kendimizi güvenli hissetmemizi sağlar.

Midsomer Cinayetleri, ölümlerin açık bir toplu-

lukta meydana geldiği ve katilin “kendilerinden” biri olduğu bilmesinden yola çıkan geleneksel dedektif romanı türünü birçok yönden takip eder. Ancak ipuçlarına ve ampirik gerçekçiliğe dayanan metotlu bir çalışma görülmez. Barnaby’nin kafasında sık sık, karısı veya kızıyla soruşturmadan tamamen farklı bir şey hakkında yapılan bir konuşma esnasında ampul çakar ve içgüdülerini de kullanarak eksik parçaları birleştirir. İş karakollarda, sorgulama odalarında yapılan klasik bir polislik de değildir; araştırmalar çoğunlukla köylerde, publarda, ormanlarda ve arazide veya hiç olmadı Barnaby’nin kendi evinde kahvaltısı veya akşam yemeği masasında yapılır. Tom Barnaby, araştırılan insan ve çevre gruplarının hem içinde hem de dışındadır. Kendisi de ailesi de birey olarak olayların bir parçasıdır; panayrlara, festivallere, resim kurslarına ve tiyatro oyunlarına katılırlar veya mağdurlarla çoğu zaman şahsen tanışırlar.

Midsomer Cinayetleri’nde birçok İngiliz televizyon dizisinde olduğu üzere, sosyal hiyerarşi belirgin bir yere sahiptir. Çeşitli köylerin konaklarında yaşayan kırsal üst sınıf genellikle mutsuz ve huzursuzdur, yerel halkla da çatışma yaşarlar. Soyağacına saplantılı düşkünlükler, sevgi yoksunu evlilikler, duygusuz ebeveynler ve ilginç cinsel bağımlılıklar sık sık işlenir. Graham’ın karimizahın yoğun olduğu romanları demirciden kütüphaneciye, çay salonu garsonundan malikânenin efendisine kadar uzanan gerçekçi İngiliz karakterleriyle doludur. Barnaby’nin karşılaştığı cinayet vakaları pitoresk köy ortamı fonuyla çe-

lişen, çoğu zaman şoke edici niteliktedirler. Karakterler sık sık olduklarından farklı görünürler, maddi durumları oldukça ümitsiz olmasına rağmen başkalarını gösterişli yaşamlarıyla aldatan veya cinsel tercihlerini tutucu ve sert bir görünüm altında gizleyen kişiler eserlerinin vazgeçilmezleridir. “Eski günahların gölgesi uzun olur” temalı Barnaby romanlarında mekânlar tipik İngiliz malikâneleri, köy kiliseleri, şirin evler ve yerel tiyatrolar seçilerek kısmen ironik ve şoke edici bir ortam yaratılır.

Neil McCaw, *Adapting Detective Fiction: Crime, Englishness and the TV Detectives* (2012) adlı incelemesinde şunları söyler: 20. yüzyılın sonlarında İngiltere’de, 90’lı yılların başından beri durmadan ivme kazanmaya devam eden adaptasyon modası vardı. Uyarlamaların popülerliği sosyoekonomik ve kültürel bağlamla doğrudan ilişkiliydi: Oyuncular arasında işsizlik her zamankinden daha fazlaydı ve devlet finansmanı ulusal büyük film şirketlerine bile asgari düzeydeydi. Bu zor dönemlerde yapımcılar, yeni ve denenmemiş eserlerler üzerinden kumar oynamaktansa bilinen hikâyeleri yeniden işleyerek yatırımlarını güvene almaya istekli göründüler. Ancak bu sadece bir ekonomi meselesi değildi çünkü bu uyarlamalar telif haklarıyla birlikte daha pahalıya mal oluyordu. Bu kategoride en büyük payı taşıyan dönem eserleri her daim nostaljik bir özlem içindeki İngiliz halkının ulusal kimlikleri gözetilerek ve geçmişin düzen ve güzelliğini içermesi kriterleri baz alınarak uyarlanıyordu.

Bu nostaljinin ticari uygulanabilirliği, özellikle

Tom ve John Barnaby ile
Ben Jones (John Neetles, Neil
Dudgeon ve Jason Hughes)

1990 Yayın Yasasından sonra sanatsal ve estetik açıdan çok, iktisadi başarının hedeflendiği İngiliz televizyon yayıncılığının gittikçe artan pazar odaklı bağlamında daha da önem kazandı. Ekonomik zorunluluk, dedektif hikâyelerinin uyarlanmasını özellikle çekici hale getirdi çünkü klasik edebiyat romanlarında olduğu gibi dedektif hikâyelerinin de da muazzam bir okur kitlesi bulunuyordu. Böylelikle ulusal ve uluslararası ticari başarı daha kolay erişilebilir görünüyordu. 20. yüzyılın son yirmi yılındaki dedektif kavramına ilginin katlanarak artması ve özellikle Birleşik Krallık'ta çalışmaların adaptasyonları bu algılanan ticari uygulanabilirliği göstermektedir. Örneğin Conan Doyle, Agatha Christie, Dorothy Sayers, Gladys Mitchell, Ngaio Marsh, Margery Allingham, Ruth Rendell, P.D. James, Colin Dexter, R.D. Wingfield, Reginald Hill ve Caroline Graham eserlerinin uyarlamaları ticari açıdan başarılı olmuştur.

Toplam yedi kitaptan oluşan Müfettiş Barnaby serisinin ilk beşi televizyona, kendisi de başarılı bir polisiye yazar olan Anthony Horowitz tarafından aslına büyük ölçüde sadık kalınarak uyarlanır. Daha sonraki bölümler için ise orijinal senaryolar yazılır. Dizi adından da anlaşılacağı gibi, hayali bir pastoral İngiltere kırsalı olan Midsomer ilçesi ve çevresinde yer almaktadır.

Ana karakterler Başmüfettiş Tom Barnaby ile asistanı (Ben Jones, Gavin Troy ve Dan Scott arasında geçiş yapan), eşi Joyce ve kızı Cully'den oluşur. 14. sezondan itibaren Tom'un kuzeni John Barnaby görevi devralır, dolayısıyla yardımcı sabitler, eş ve asistan karakterleri de değişir.

Kitaplarının ana kahramanı Başmüfettiş Barnaby, Midsomer bölgesindeki Corston Cinayet Masası adına çalışan, orta yaşlı, hafifçe toplu bir dedektiftir. Gayet alçakgönüllü olan Barnaby'nin en kötü huyu çok çabuk sinirlenmesidir. Tiyatro oyuncusu bir kızı olan dedektif, ailesine çok düşkündür ve karısıyla vakalar üzerine konuşmaktan çekinmez. Tıpkı Madam Maigret gibi Joyce Barnaby de çoğu kurgu polis eşlerinin tam aksine son derece anlayışlıdır; eşinin aniden sofradan kalkmasına, kızlarının oyununu yarıda bırakıp çıkıp gitmesine sinirlenmez. Daha genç ve saf bir dedektif olan yardımcısı Gavin Troy ise genellikle patronundan önce davayı çözdüğüne inanır, şahitlerin fazla konuşmasına tahammül edemez, çoğu zaman patavatsız yorumlarda bulunur. Aslında Caroline Graham, romanlarında Dedektif Troy'u çok sevimsiz çizer. Troy'u canlandıran aktör Daniel Casey, uyarlamada yapılan değişiklikleri kabul eder: "Kitaplarda ırkçı, cinsiyetçi ve homofobik, düşünebileceğiniz, her türlü 'ist' veya 'ik' biriyim." Kitapta evliyken di-

zide bekâr olan karakterde başka değişiklikler de yapılarak bu kötü özelliklerin hiçbiri alınmaz ve tıpkı Joyce Barnaby'nin yemek pişirememesi gibi Troy'a da Başmüfettiş Barnaby'yi çileden çıkaracak kadar kötü araba kullanılır, böylelikle bir şekilde kusurlarıyla sempatik görünmesi sağlanır.

Linda Hutcheon, *A Theory of Adaptation* (2006) adlı kitabında akademisyenlerin geleneksel olarak, aslına sadık bir biçimde uyarlamaya meyilli olmalarını eleştirir. Hutcheon bu algıyı değiştirmek ister; "Uyarlanmış metnin aslına bağlanma derecesi değişebilir ve bu tür değişiklikler tam olarak adaptasyonu ilginç yapan şeydir," diye savunur. İyi bir adaptasyonun iki özelliğe sahip olması gerektiğini söyler: "Orijinalle ilişkisi olduğu kabul edilebilir olmalı ve orijinal metni bilmeyen izleyiciler için bağımsız bir metin olarak işlev görmelidir."

Midsomer serisinin sonraki bölümlerinde, Caroline Graham'ın romanlarından uyarlanmayan orijinal senaryolarda cinayetler gitgide daha sıradışı yöntemlerle işlendi. Kurbanlar bir kılıçla doğranıp ok ve yayla vuruldu; saf nikotin enjekte edildi; kriket sopasıyla öldürüldü; pullukla biçildi; başlarına peynir tekeri indirildi; şezlongda bir bahçe dirgeniyle bıçaklandı. Senaristler hayal güçlerinde sınır tanımayarak sayısız garip cinayetlere imza attılar. İlk kitaptan uyarlanan pilot bölüm "Killings at Badger's Drift"te Iris ve Dennis Rainbird'ün çiftte öldürülmesi de "slasher" tarzında çekildi. Kitapta yalnızca biri cinayete kurban giderken televiz-

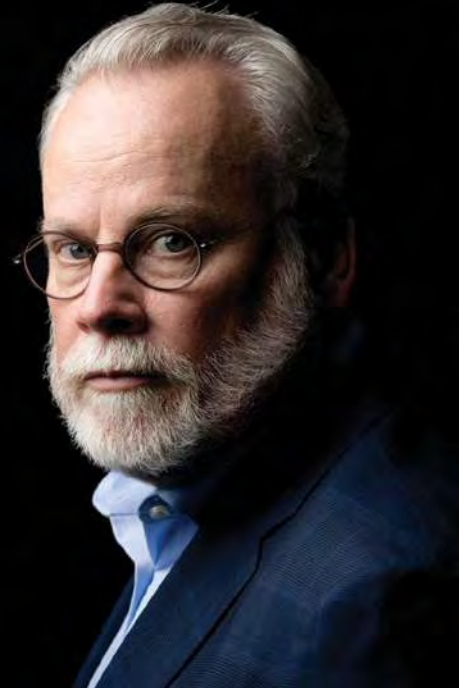
Rafların reçel kavanozları, dolap içlerinin ise iskeletlerle dolu olduğu tertemiz dantel perdelerin ve güllerin zarif dünyasında akıl almaz ölüm şekilleri, bazen karikatürize edilmiş karakterleri ve izleyicisini kendine bağlayan sabit kahramanlarıyla *Midsomer Cinayetleri* televizyon dizisinin, uyarlandığı orijinal Müfettiş Barnaby kitaplarının çok ötesinde başarı kazandığını iddia etmek yanlış olmaz.

yonda hem anne hem de oğul, Hitchcock'un *Sapık* filmindeki düş sahnesini andıran bir şekilde kendi evlerinde hunharca bıçaklanır. Cinayet silahı olarak kullanılan kan sıçrayan mutfak bıçağının çarpıcı yakın çekim görüntüleri ve Bayan Rainbird'ün "neredeyse hayal kırıklığına uğradığı" konulu diyaloglarla desteklenen sahne, izleyicinin dikkatini çekmesi ve eğlenmesi muhtemel detaylara önem verilen ustaca bir çekimle komedi-dehşeti haline gelir.

Rafların reçel kavanozları, dolap içlerinin ise iskeletlerle dolu olduğu tertemiz dantel perdelerin ve güllerin zarif dünyasında akıl almaz ölüm şekilleri, bazen karikatürize edilmiş karakterleri ve izleyicisini kendine bağlayan sabit kahramanlarıyla *Midsomer Cinayetleri* televizyon dizisinin, uyarlandığı orijinal Müfettiş Barnaby kitaplarının çok ötesinde başarı kazandığını iddia etmek yanlış olmaz.

KARAKTER VE KURGU USTASI

MICHAEL CONNELLY

Kahramanına 15. yüzyılda yaşamış bir ressamın adını vermesi metafordur aslında. Yazar, Hieronymus Bosch'un "Cehennem" isimli tablosunda anlattığı ahlaksızlık, şiddet ve yozlaşmış toplumu günümüzün modern Los Angeles'ına benzetir. Harry Bosch bugünkü cehennemde adaletin simgesidir sanki.

1994 yılının Şubat ayında Başkan Clinton, Washington'da bir kitapçıdan çıkar. Bir polisiye roman satın almıştır. Başkanı sıkı sıkı takip eden kalabalık basın ordusu romanın adını ve yazarını elbette kaçırmayacak ve anında fotoğrafını çekecektir. Michael Connelly'nin *The Concrete Blonde* (Betondaki Sarışın) romanı, Harry Bosch'un üçüncü macerası tamamen şans eseri görücüye çıkar. Bir başkanın elinde dünyaya tanıtır kendini. Ancak Connelly'yi bu kadar başarılı yapan ve romanlarının sürekli çok satanlar arasına girmesini sağlayan ne ünlü okurudur ne de 1994'teki tesadüf.

Yazarı bu kadar ustalaştıran, Raymond Chandler'a hayranlığı, polis muhabiri olarak uzun yıllar yaşadığı deneyimlerdir aslında. Yarattığı Harry Bosch için, "Polis muhabiriyken tanıdığım çeşitli polislerin ve sevdiğim kitaplardan ve filmlerden hayali dedektiflerin bir karışımı," der. Yani biraz Philip Marlowe biraz da adaşı Kirli Harry. Michael Connelly, Raymond Chandler'ı ilk kez üniversitedeyken keşfeder. O zamanlar kafası karışıktır, ne okuyacağını, ne yapacağını bilmiyordur. Robert Altman'ın 1973 yapımı, Raymond Chandler'ın romanından uyarlanan *The Long Goodbye* (Uzun Veda) filmi kafasındaki sorulara cevap olur adeta.

2016'da bir İngiliz gazetesine verdiği röportajında şöyle der: "Üniversiteye uyum sağlayamıyordum ve karşımda otoriteye şüpheyile yaklaşan, dışlanmış bir karakter vardı. Marlowe sert bir adamdı ama özünde iyi kalpliydi. Umut dolu, aynı zamanda da alaycı."

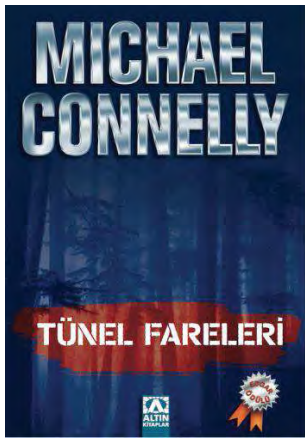
Ve Connelly, Raymond Chandler'ın bütün romanlarını bitirir, gazetecilik ve yaratıcı yazarlık okumayı seçer. Artık karar vermiştir, polisiye roman yazacaktır.

Raymond Chandler'a hayranlığı o kadar fazladır ki, *Los Angeles Times*'ta polis muhabiri olarak çalışmak için melekler şehrine taşındığında *The Long Goodbye* filminde Philip Marlowe'un yaşadığı evde yaşamak ister ama elbette ev müsait değildir. Daire ancak seneler sonra boşalır, Connelly de doğru düzgün havalandırması olmayan, kötü kokan ama öte yandan harika bir şehir manzarasına sahip bu eve taşınır. Belki de romanlarını yazarken Philip Marlowe'un varlığını yanında hissetmek istemiştir. Kim bilir...

Okur, Harry Bosch ile 1992'de çıkan ilk macerası ve yazarın da ilk romanı, sonradan dilimize *Tünel Fareleri* ve *Kara Yankı* isimleriyle çevrilen *The Black Echo*'da tanışır. Roman aynı zamanda yazarına en iyi ilk roman dalında Amerika'da polisiye romanlara verilen prestijli Edgars Ödülü'nü de kazandırmıştır. Bu, yazarın daha sonraki yıllarda alacağı ödüllerin bir başlangıcıdır. Öyle ki Connelly, 2003 ve 2004 yıllarında Mystery Writers of America'nın başkanlığını bile yapar.

Kahramanına 15. yüzyılda yaşamış bir ressamın adını vermesi metafordur aslında. Yazar, Hieronymus Bosch'un "Cehennem" isimli tablosunda anlattığı ahlaksızlık, şiddet ve yozlaşmış toplumu günümüzün modern Los Angeles'ına benzetir. Harry Bosch bugünkü cehennemde adaletin simgesidir sanki.

Annesini çocukken kaybetmiş, yaralı ve sorunlu

bir çocukluk geçirmiş, yetimhanelerde ve koruyucu ailelerin yanında büyümüştür. Velisinden aldığı imzayla erken yaşta Vietnam Savaşı'na katılmış eski bir tünel faresidir. Savaş sırasında tünellerde sürünerek yeraltında "ara ve yok et" görevlerini yerine getirmiştir.

Savaşın döndükten sonra babasının kimliğini araştırır. Polis akademisine girer. Birkaç yıl devriye gezdikten sonra da dedektifliğe kadar yükselir.

Solaktır. İriyarı bir adam değildir, hatta Amerikan standartlarına göre zayıftır ama güçlüdür. Boyu 1.80 cm. kadardır. Artık iyice kışlamaya başlamış kahverengi saçları ve bıyığı vardır. Siyaha yakın koyu kahverengi gözleri hiçbir duygusunu ele vermez.

Aslında Harry Bosch biraz

Michael Connelly'nin kendisidir de.

Caz müziğini sever. Bırakana kadar günde neredeyse iki paket sigara ve yanında bol kahve tüketir. Çok fazla bira içer ancak kızı yanına taşındığında bu alışkanlığını da bırakır. Uykusuzluk çeker. Los Angeles tepelerinde, bir polisiye dizisine verdiği danışmanlık hizmeti ve telif hakları sayesinde satın aldığı, tıpkı Philip Marlowe'un dairesi gibi mükemmel manzarası olan bir evde yaşamaktadır.

İnatçı bir adamdır. Otoriteyle başı sürekli derde girer çünkü kurallara uymaz. Adaletine inanır hep kurbandan yanadır. Özellikle çocuklara karşı anlayışlıdır. Valinin karısı da olsa, fahişe de olsa adalet karşısında herkesin eşit olduğuna inanır.

Yalnız çalışmayı tercih eder. Asidir. Sonuçlara ulaşmak için kuralları yıkar. Ona verilmeyen davalar üzerinde çalışmaktan çekinmez. Öğrendiği önemli bilgileri de kimseyle paylaşmaz, kendine saklar.

The Last Coyote (Son Çakal) romanında uçurumun kenarındadır. Evi depremde zarar görmüştür ama inatla tamir etmeye çalışmaktadır. Karakolda anlaşılamadığı şefini camdan dışarı fırlattığı için rozeti elinden alınmış, işten uzaklaştırılmış, kız arkadaşı tarafından da terk edilmiştir. Psikolojik destek almaktadır. Sonunda, 1961'de boğularak öldürülen ve asla katili yakalanmayan bir

fahişenin, kendi annesinin cinayetini çözmeye karar verir. Renkli bir aşk hayatı vardır Harry'nin. Neredeyse her romanda yanında farklı bir kadın görebiliriz. Eski FBI ajanı ve mahkûm, profesyonel poker oyuncusu Eleanor Wish ile evliliğinden olan kızı Maddie önceleri annesiyle beraber yaşarken *Nine Dragons* (9 Ejder) romanından sonra babasıyla Los Angeles'ta yaşamaya başlar.

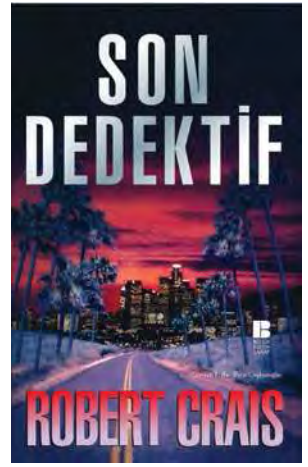
Harry ayrıca birkaç yazarın kitabında da isimsiz olarak şöyle bir görünür. Robert Crais'in *The Last Detective* (Son Dedektif) romanında yazarın ana karakteri Elvis Cole ile Harry'nin komşu olduklarını okuruz. Yine *Lost Light'ta* (Kaybolan Işık) Harry, Elvis Cole'un 66 model sarı Corvette'ini görerek dostça bir selam çakar.

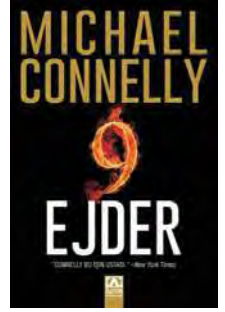
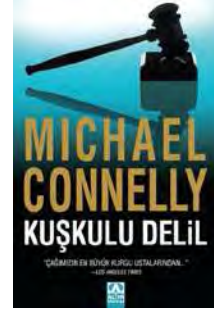
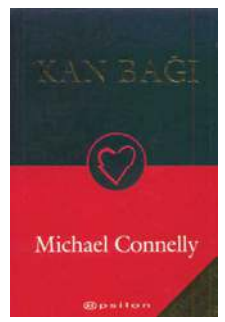
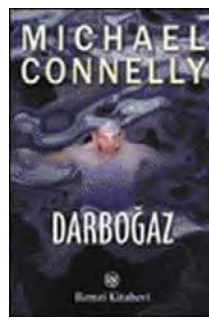
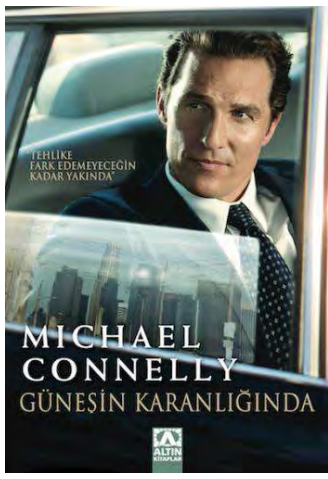
1999 yılında Macavity ve Anthony ödülleri toplayan, dilimize de *Kan Bağı* adıyla çevrilen *Blood Work* isimli romanı Michael Connelly'nin en başarılı romanlarından biridir. Ancak bir Harry Bosch macerası değildir. Kariyeri bir kalp atışıyla sona eren emekli FBI Ajanı Terry McCaleb'e organ nakli yapılır. Artık marinada bir teknede yaşamakta, araba bile kullanamamaktadır. Bir gün ziyaretine gelen güzel bir kadın ondan kardeşinin katilini bulmasını ister. Günde neredeyse bir avuç dolusu hap içmek zorunda kalan McCaleb, Graciela'nın bu isteğini elbette reddedecektir, ta ki kurbanın, kalbinin asıl sahibi olduğunu öğreninceye kadar.

2002'de Clint Eastwood bu romanı filme çeker. Hem filmin yapımcılığını ve yönetmenliğini yapar, hem de başrolde Terry McCaleb'i oynar. Ancak film maalesef Connelly'nin romanın sonunda okura sunduğu sürprizi de yine yazarın ustalıklı işlediği katille McCaleb arasındaki kovalamacayı da kitaptaki kadar başarılı yansıtmaz.

2000'de *A Darkness More Than Night'ta* (Hile) Terry McCaleb yine ortaya çıkar. FBI'daki eski meslektaşları, McCaleb'den bir katilin profilini çıkarmasını rica eder. Catalina adasında karısı Graciela'yla beraber emekliliğin tadını çıkaran Terry, dosya üzerinde bir süre çalıştıktan sonra bir şüpheli bulur. Bu şüpheli, Harry Bosch'tan başkası değildir.

Görüldüğü gibi, Connelly'nin hayal dünyası birbiriyle iç içe geçmiş kahramanlarla doludur. Yine bol ödüllü bir başka romanı *The Poet'ta* (Şair) gazeteci Jack McEvoy, FBI Ajanı Rachel Walling'le

beraber, kurbanların ağzından Edgar Allan Poe'dan alıntılarla dolu intihar notları yazan bir seri katilin peşinden koşarken romanın devamı *The Narrows*'ta (Darboğaz) Ajan Walling'e bu kez Harry Bosch eşlik eder. Bu arada aman *Şair*'i okumadan *Darboğaz*'ı okumayın hatta ikinci kitabın arka kapağına bile bakmayın.

“Herkes yalan söyler. Polisler, avukatlar, tanıklar, kurbanlar; hepsi. Bir duruşma yalanların yarısıdır. Ve mahkeme salonundaki herkes bunu bilir.” Böyle başlar *The Brass Verdict* (Son Hüküm) romanı. Connelly'nin bir sonraki kahramanı Mickey Haller, Lincoln marka arabasının arka koltuğunda çalışan, ofisi olmayan bir avukattır. Uyuşturucu satıcılarından sahtekârlara, sarhoşlara, motosiklet çetelerine kadar geniş bir müşteri listesi vardır. Gerçekten suçlu olup olmadıklarına aldırmaaksızın onları savunur.

Ölüm cezasına karşıdır. “Medeni bir toplum kendi vatandaşını öldürmez,” diye düşünür. Avukatlarla dolu bir aileden gelmektedir. İki kez evlenip boşanmış ama eski eşleriyle de arkadaş kalmayı başarmıştır. Aynı zamanda Harry Bosch'un üvey kardeşidir.

Okurun karşısına 2005'te *The Lincoln Lawyer* (Güneşin Karanlığında) romanında çıkar ilk kez. Zengin bir playboy, saldırı ve cinayete teşebbüsten tutuklanır ve savunması için Haller'ı tutar. İlk başlarda bir kadının paralı bir adama kurduğu tuzaktan ibaretmiş gibi görünen bu davada elbette hiçbir şey görüldüğü gibi değildir. Bol sıfırlı, dolgun bir ücret alacağını ve davadan kolayca sıyrılacağını düşünen Haller tamamen yanılmıştır.

2008'de *The Brass Verdict*'te (Son Hüküm) Mickey Haller bu kez öldürülen bir avukatın müşterilerini ve dosyalarını devralır. Cinayeti araştıran dedektif ise Harry Bosch'tur. İki kardeş ilk kez bu romanda karşı karşıya gelir.

2011'de Michael Connelly'nin dördüncü Mickey Haller macerası *The Fifth Witness* (Beşinci Tanık) okurla buluşurken aynı yıl *The Lincoln Lawyer*

beyazperdede yerini alır. Matthew McConaughey filmde şoförlü, NT GUILTY plakalı, siyah Lincoln marka arabasının arka koltuğundan çalışan, iş bitirici kurnaz avukat Mickey Haller'ı kendisinden beklenmeyen bir başarıyla canlandırır. Bebek surat Ryan Phillippe ile Oscar'lı yıldız Marisa Tomei ise yardımcı rollerde McConaughey'ye destek olur.

10 Ocak 2014'te, yapımcılığını Michael Connelly'nin yaptığı *Bosch* dizisinin pilot bölümü Amazon stüdyolarına teslim edilir. İlk bölüm yayınlandıktan sonra seyirciler internette oy kullanarak dizinin geleceğini belirler. An itibarıyla dizinin beşinci sezonu yayınlanmış, altıncı sezon için çoktan yeşil ışık yakılmıştır.

Harry Bosch'un ekrana gelişi aslında o kadar da kolay olmaz. Kitapları ilk basıldığı zamanlarda gazeteci olarak çalışan Michael Connelly tam zamanlı yazar olmak için şeytanla bir anlaşma yapar. Parasını alır ve romanlarını Hollywood stüdyolarına teslim eder. 90'larda Harry Bosch'un başrolde olduğu birkaç film projesi olsa da karakteri tam anlamıyla yakalayan bir film yapılamaz. Ve yıllar sonra telif hakları uğruna yapılan hukuk mücadelesi sonunda Connelly, Harry Bosch'u geri kazanır.

Pilot bölümden sonra Amazon'un siparişi üzerine dokuz bölüm daha çekilir. İlk sezon *The Concrete Blonde* (Betondaki Sarışın), *City of Bones* (Kemikler Şehri) ve *Echo Park* (Unutulan Sesler) kitaplarının karmasıdır. Elbette diziyle romanlar arasında ufak tefek değişiklikler de vardır. Vietnam gazisi Harry Bosch dizide daha gençtir. 11 Eylül'den sonra pek çok polis gibi mesleğine ara vermiş, Afganistan'a gitmiştir.

Ekranda Harry Bosch'a hayat veren Titus Welliver, sanatçı bir aileden gelmektedir. Ressam bir

Amazon, diziyi çekmeye karar verdiğinde diğer Hollywood stüdyolarından çok daha farklı bir yöntemle çalışır ve Michael Connelly'yi dışlamaz. Dolayısıyla başrol oyuncusu seçimlerinde Connelly de bulunur. Titus Welliver'i bir dizide, travma sonrası stres bozukluğu yaşayan eski bir askeri canlandırırken seyrederek ve aktörün yaşadığı acıyı dışa yansıtma şeklinden etkilenir. Sonradan, "Harry Bosch için istediğim buydu. Zor bir hayatı olduğunu söylemeden içindeki acıyı gösterebilecek bir adam," diyecektir.

baba ve moda tasarımcısı bir anneye beraber şairler ve ressamın arasında Philadelphia'da büyür. *Lost* dizisinde Siyahlı Adam'ı canlandırmadan önce *X-Files*'tan *NCIS*'e, *Numb3rs*'tan *Law & Order*'a kadar bildiğimiz pek çok polisiye dizide konuk oyuncu olur. *Deadwood*, *The Good Wife*, *Prison Break*, *Mentalist* gibi dizilerin birkaç bölümünde görünür. Harry Bosch ise Welliver'in ilk düzenli başrolüdür.

Amazon, diziyi çekmeye karar verdiğinde diğer Hollywood stüdyolarından çok daha farklı bir yöntemle çalışır ve Michael Connelly'yi dışlamaz. Her aşamada onu yanlarında görmek istediklerini özellikle belirtirler. Zira karakteri yaratan kendisidir. Dolayısıyla başrol oyuncusu seçimlerinde Connelly de bulunur. Titus Welliver'i bir dizide, travma sonrası stres bozukluğu yaşayan eski bir askeri canlandırırken seyrederek ve aktörün yaşadığı acıyı dışa yansıtma şeklinden etkilenir. Sonradan, "Harry Bosch için istediğim buydu. Zor bir hayatı olduğunu söylemeden içindeki acıyı gösterebilecek bir adam," diyecektir.

Michael Connelly otuzuncu romanında değişiklik yaparak kadın bir polise hayat verir. Türkçeye henüz çevrilmeyen *The Late Show*, Amerika'da 2017'de çıkar. Renee Ballard gece vardiyasında çalışmakla cezalandırılmıştır çünkü kendisini ta-

ciz eden şefini şikâyet ederek LAPD kurallarına karşı gelmiştir. Bir gece, araştırmaktan vazgeçmeyeceği iki davaya bulaşır. Acımasızca dövülen ve parka atılan bir fahişe ve bir gece kulübünde vurulan genç bir kadın...

Connelly bir röportajında erkeklerin hâkimiyeti altında olan polis gücünde kadınların hep geri plana atıldığını ve Renee gibi yetenekli pek çok kadın polis tanındığını söyler. Özellikle birinden ilham alarak bu karakteri yaratmıştır.

2018'de çıkan *Dark Sacred Night*'ta öfkeli Ballard ile acımasız Bosch bir araya gelir ve 15 yaşındaki bir kızın cinayetini araştırırlar. Birbirlerine çok benzeyen bu ikilinin aralarındaki ortaklık önümüzdeki ekim ayında çıkacak *The Night Fire* ile devam edecektir. Bu arada yazarımız, Ballard ve Mickey Haller'ı hangi davada nasıl karşı karşıya getireceğini düşünmektedir.

Michael Connelly hangi karakteri yaratırsa yaratsın, sonunda bir şekilde onu Harry Bosch'a bağlar. Aslında ne yazar ana karakterinden vazgeçer ne de okur Harry Bosch'tan; çünkü o, bedeli ne olursa olsun gerçeklerin peşinden gider, asla vazgeçmez.

The Last Coyote (Son Çakal) romanının ilk bölümünde psikiyatrist, misyonunu sorduğunda Harry Bosch şöyle cevap verir: "Ya herkes önemlidir ya da hiç kimse önemli değildir."

ROMANZO CRIMINALE

ROMANDAN
BEYAZPERDEYE

Romanın ana olay örgüsünü “Banda della Magliana” (Magliana Çetesi) adlı bir suç oluşumunun Roma’da doğması, gelişmesi ve sona ermesi oluşturur. Magliana, Roma’nın banliyölerinden biridir. Bu suç örgütü de ismini kökenlerinin yattığı bu bölgeden alır. Roma’da bir grup sokak çocuğunun bir suç örgütüne dönüşmesi ve bu dönüşüm sırasında yaşananlar eserin özüdür.

Giancarlo De Cataldo’nun *Romanzo Criminale* (Suç Romanı) adlı romanı İtalya’nın en önemli yayınevlerinden biri olan Einaudi Yayınevi tarafından 2002’de yayımlanır. Yayımlandığı tarihten günümüze hem İtalya’da hem yurtdışında oldukça popüler olur ve kitlelerin beğenisini kazanır. *Romanzo Criminale*, yazar için bir rüştünü ispatlama romanı olarak kabul edilebilir. Zira hem geniş kitlelerce okunmuş ve büyük bir ticari başarı sağlamış, hem de edebiyat çevrelerinde ve eleştirmenlerce olumlu karşılanmıştır. Bu polisiye/suç romanı Michele Placido tarafından 2005’te aynı adla sinemaya uyarlanır. Stefa Rulli ve Sandro Petraglia, Giancarlo De Cataldo’nun katılımıyla senaryoyu kaleme alırlar.¹ Film İtalyan, Fransız, Britanya ortak yapımı olmakla birlikte, toplamda 153 dakikalık süresiyle oldukça uzundur. Filmin iki ana bölümlendirmesi mevcuttur: Birinci bölüm, Il Libanese önderliğinde suç örgütünün kuruluşu, Roma’nın ele geçirilişi ve karmaşık ilişkilerin başlangıcı; ikinci bölüm ise Il Freddo yönetiminde oluşumun gelişmesi, içine girdiği krizleri ve dağılma olarak adlandırılabilir. Olayları anlatır. Oyuncu kadrosu oldukça önemli ve bilinen İtalyan oyuncularından oluşur: Kim Rossi Stuart’ın canlandığı Il Freddo, Pierfranco Favio’nun canlandığı Il Libanese, Claudio Santamaria’nın canlandığı Il Dandi, Stefano Accorsi’nin hayat verdiği Komiser Nicola Scialoja, Riccardo Scamarcio’nun oynadığı Il Nero, Jasmine Trinca’nın canlandığı Roberta Vaucci ve Cinzia “Patrizia” Vallesi rolünde Anna Mogliasis. Romanın yazarı

Giancarlo De Cataldo da kendi mesleki geçmişine atıfta bulunurcasına suç örgütünün yayınlandığı ve hüküm giydiği mahkeme sahnesinde yargıç rolünde seyircinin karşısına çıkar. Romanın ana olay örgüsünü “Banda della Magliana” (Magliana Çetesi) adlı bir suç oluşumunun Roma’da doğması, gelişmesi ve sona ermesi oluşturur. Magliana, Roma’nın banliyölerinden biridir. Bu suç örgütü de ismini kökenlerinin yattığı bu bölgeden alır. Roma’da bir grup sokak çocuğunun bir suç örgütüne dönüşmesi ve bu dönüşüm sırasında yaşananlar eserin özüdür. Bu çocukları suça iten asıl nedeni toplumda, insani ilişkilerin derinliklerinde aramak gerekir. Şunu unutmamak gerekir ki, genel itibarıyla hem İtalyan sinemasında hem İtalyan edebiyatında Sergio Leone’nin Spaghetti Western filmlerinde ilk örneklerini gördüğümüz üzere hiçbir kötü karakter sebepsiz yere, sadece zarar verme içgüdüsüyle kötülük yapmaz. Özünde bir iyilik mevcuttur, ne var ki şartlar -hırs, para, güç gibi- kötülüğe yöneltmiştir. Roma’da sokak çocuklarının hikâyesi olarak başlayan roman, hem yazar Giancarlo De Cataldo hem de yönetmen Michele Placido’nun belirttiği üzere Pier Paolo Pasolini sinemasından -ve şüphesiz edebiyatından da- izler taşır. Sokak çocuklarının, yitik hayatları ve çalınmış çocuklukları temelde suç ile suça duyulan arzusun çıkış noktasıdır.² (Bu noktada Pier Paolo Pasolini’nin *Ragazzi di vita* adlı eserini hatırlamak yeterli olacaktır.) Bununla beraber roman “Banda della Magliana”nın gerçek hikâyesinden esinlenir. *Romanzo Criminale*’yi sıradan bir suç romanı veya polisiye roman olarak

sınıflandırmak mümkün değildir. Zira eser, polisiye anlatı sınırlarının ötesine geçer; bir nevi suç olaylarının ardı ardına anlatıldığı bir suç günlüğü olarak düşünülebilir.³ Bu durum da çok geniş bir çerçevede onlarca ismin, onlarca olayın yer aldığı birbirine bağlanmış ilişkilerle dolu bir eser olmasına yol açar. Dolayısıyla tam tarih olarak bakılırsa 1977-1992 yılları arasındaki polisiye olaylara ilişkin bu eserde karakter zenginliği oldukça fazladır. Lakin edebiyat eserindeki bu zenginliği, 600 sayfadan daha fazla olan bu romanı filme yansıtmak oldukça zor hatta kimi açılardan imkânsızdır.

Bu nedenle Michele Placido'nun filmi genel olarak ortalama sürenin üzerinde olmasına (153 dk.) karşın yine de kimi yerlerde karakterler arasındaki ilişkilerde kopukluk sezilir. Edebiyat eleştirmeni Elvio Guagnini'nin vurguladığı üzere psikiyatristler, suç bilimciler, balistik uzmanları, toksikoloji uzmanları, devlet görevlileri, yargıçlar, neofaşistler, kumarbazlar, polisler, komiserler, korumalar, gazeteciler, Kızıl Tugaylar, Türkler, sinemacılar, sokak çocukları, eşler, metresler gibi onlarca farklı karakter mevcuttur.⁴ Öyle ki gerçek olaylara dayanan bu suç hikâyelerindeki karakterler de gerçekte yaşamış suçluların birer yansımasıdır. Bir şehri, -Roma- hatta bir ülkeyi

kuzeyinden güneyine içine alan geniş bir anlatı çerçevesi mevcuttur. Her ne kadar Giancarlo De Cataldo'nun öyküsü gerçek olaylardan esinlense de eseri tarihin bir döneminin yeniden kurgusu, yeniden inşası ve toplumsal belleğin bir sorgulaması olarak değerlendirmek mümkündür. Bir anlamda İtalyan resmi tarihi ile yazarın ve yönetmenin katkılarıyla toplumsal belleğin çatışması da göze çarpar. Tarihî olaylar, suç unsurlarıyla beraber karakterlerin kişisel yıkımlarına da şahitlik ederiz. Aslında çift taraflı bir anlatım tarzından söz edilebilir: Bir yanda İtalya tarihiyle iç içe geçmiş polisiye olaylar, öte yandaysa karakterlerin kendi yaşam yolculukları ve bireysel yıkımları.

Ana kahramanlar Il Libanese, Il Freddo, Il Dandi, Il Nero'dur. Asıl hedef Sicilya mafyası benzeri bir suç yapılanması oluşturmaktır. Bu duruma istinaden İtalyan mafya oluşumları olan, birçok filme ve edebiyat eserine ilham vermiş Cosa Nostra ve Camorra ile kurulan ilişkiler anlatılır. Bunun yanı sıra devletle ilişkiler, gizli servisle yakınlaşmalar ve Mason localarıyla derin bağlantılar da konu edilir. Lakin bu sadece Roma'nın veya alelade bir suç grubunun hikâyesi değildir; Giancarlo De Cataldo, İtalya'nın en sancılı dönemlerinden birini anlatır, bir tarih kesiti sunar.

Roma'da sokak çocuklarının hikâyesi olarak başlayan roman hem yazar Giancarlo De Cataldo hem de yönetmen Michele Placido'nun belirttiği üzere Pier Paolo Pasolini sinemasından -ve şüphesiz edebiyatından da- izler taşır. Sokak çocuklarının, yitik hayatları ve çalınmış çocuklukları temelde suç ile suça duyulan arzunun çıkış noktasıdır.

1970'lerin başından 1990'lara kadar geçen süreyi, gerçek tarihi olayları arka plana alarak "Banda della Magliana" suç oluşumu üzerinden anlatır. Bu noktada hem kitap hem de filmde kapsamlı bir tarihsellik yansıması olduğunu söylemek mümkündür. Zira filmde zamanın ilerleyişini genellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında, diğer bir deyişle İtalya'da "kurşun yıllar" olarak (anni di piombo) anılan dönemde, İtalyan tarihinin dönüm noktaları olarak tanımlanabilecek olaylar üzerinden kavrarız: 1978 yılı ve Aldo Moro'nun kaçırılması ve öldürülmesi; 1979'da araştırmacı gazeteci Mino Pecorelli'nin infazı; 1980'de Bologna'da düzenlenen terör saldırıları; 1981'de Papa II. John Paul'un suikasta uğraması; 1982'de İtalya'nın Dünya Kupası'nı kazanması; 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması gibi. İtalyan yazar, eseri oluştururken İtalyan halkının toplumsal belleğinde yer etmiş travmatik olaylardan faydalanır. Yazar hem uzun yıllara dayanan yargıçlık deneyiminden (De Cataldo Roma'da 30 yıl süreyle görev yapmış bir yargıçtır) hem de resmi devlet kayıtlarından istifade ederek romanın kurgusunu oluşturur.⁵ Benzer şekilde yönetmen Michele Placido da söz konusu tarihsel olaylarla

ilintili olarak gerçek görüntüleri ve kayıtları kullanır. Şunu da belirtmek gerekir ki günümüz İtalyan edebiyatında 70'li yılların katolik durumuna ve suç dünyasına ilişkin, tarih ve kurgunun iç içe geçtiği çok sayıda eser yayımlanır. *Romanzo Criminale*'ye ek olarak adları anılması gereken birkaç yazar ve eser şunlardır: Marco Philopat ve *La Banda Bellini*, Girolamo De Michele ve *Tre uomini paradossali*, Cesae Battisti ve *L'ultimo sparo* ile Giuseppe Culicchia ve *Il paese delle meraviglie*.⁶

Ne edebi eserde ne de filmde temel polisiye anlatı düzeneğinden farklı olarak denge/düzen-düzenin bozulması-düzenin yeniden sağlanması gibi bir ilerleme süreci söz konusudur. Bu noktada hem İtalyan toplumu hem yazarın romanı için yeni bir gerçeklik ortaya çıkar: Düzen ve denge artık bozulmuştur, bundan sonraki aşamada dengeyi yeniden kurma ve düzeni yeniden sağlayarak hayatın normal akışını idame ettirme olasılığı yoktur. Her deneme, düzenin bir kez daha bozulmasına ve dengenin yeniden yitirilmesine yol açar. İşte bu nokta, çağdaş İtalyan polisiye edebiyatını geleneksel polisiyeden ayırır ve türü klasik polisiyeden

“noir”a yaklaştıracak, “Neler oluyor?” sorusuyla okuru olası cevaplara kanallı eder. Bu nedenle de, bilindiği üzere, klasik polisiedeki çözülmeden ve nihai bir sonuca ulaşmadan uzaklaşır. Bu anlatı tarzı Giancarlo De Cataldo’nun romanında kolaylıkla ayırt edilebilir. Aynı içeriği, yönetmen Michele Placido da korur; filmin sonuçlanması belki klasik sinema izleyicisini ve geleneksel polisiye okurunu memnun etmez, lakin beklenmesi gereken bir çözüm veya çözülme değil, gelişmelere ilişkin yeni bağlamlar ve geçmişe dair aydınlanmalardır. Eleştirmenler filmi genellikle Amerikan gangster filmleriyle bir bağ içinde değerlendirir: öyle ki, eleştirmen Guido Bonsaver’in belirttiği üzere Martin Scorsese’nin *Goodfellas*, Brian De Palma’nın *Scarface* ve Quentin Tarantino’nun *Reservoir Dogs* filmleri Michele Placido’nun uyarlamasına model teşkil ederler.⁷ Bu modellerle ilgili olarak, filmle ilgili belirtilmesi gereken bir diğer husus da şüphesiz aksiyon sahnelerinde bile diyalogların baskın gelmesidir. (Benzer bir yaklaşım Tarantino filmlerinde de karşımıza çıkar.) Bonsaver’e göre sinematografi ve çekim kalitesi açısından oldukça başarılı olmasına karşın film akılda kalıcı sekanslar barındırmaz, bütünlüğüyle anlam ifade eden bir yapı sergiler. Bu hususta İtalya tarihi ve film arasındaki koşutluk gözden kaçmaz: Suç örgütü, para, hırs, papalar, mafya-devlet ilişkisini anlamak tüm İtalya tarihini genel olarak bilmeyi, prensler, imparatorlar, bölgeler ve şehir devletleri arasındaki bağdan bir nebze de olsa haberdar olmayı mecbur kılar.

Edebiyat eleştirmeni Elvio Guagnini’nin vurguladığı üzere psikiyatristler, suç bilimciler, balistik uzmanları, toksikoloji uzmanları, devlet görevlileri, yargıçlar, neofaşistler, kumarbazlar, polisler, komiserler, korumalar, gazeteciler, Kızıl Tugaylar, Türkler, sinemacılar, sokak çocukları, eşler, metresler gibi onlarca farklı karakter mevcuttur. Öyle ki gerçek olaylara dayanan bu suç hikâyelerindeki karakterler de gerçekte yaşamış suçluların birer yansımasıdır.

Filmin dikkat çekici bir diğer unsuru da belki de asıl tamamlayıcı ögesi, müzikleridir. Dönemin popüler şarkıları, birer tarih geçişini ifade etmeleri bakımından neredeyse görsel sekanslar ve tarihsel olayların kendisi kadar önemlidir. Filmde kullanılan dönem şarkılarına örnek olarak Equipe 84’ün “Ho in mente te”, Franco Califano’nun “Tutto il resto é noia” ile “Me ‘nnamarato de tè” şarkıları ve Anna Oxxa’nın “Un’emozione da poco” eseri verilebilir. Müzik kullanımı, özellikle şarkıların seçimi dikkat çekicidir. Zira kimi sekanslarda şarkıların ritmi ve sözler, görseli ikinci plana iter ve müzik anlatının hâkim ögesine dönüşür. Dolayısıyla şarkılar bazı sahnelerde olayları önceleyen bir işlev yüklenir. İtalyan sinemasına özellikle de Spaghetti Western ve Sergio Leone sinemasına

Filmde zamanın ilerleyişini genellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında, diğer bir deyişle İtalya'da "kurşun yıllar" olarak (anni di piombo) anılan dönemde İtalyan tarihinin dönüm noktaları olarak tanımlanabilecek olaylar üzerinden kavrarız: 1978 yılı ve Aldo Moro'nun kaçırılması ve öldürülmesi; 1979'da araştırmacı gazeteci Mino Pecorelli'nin infazı; 1980'de Bologna'da düzenlenen terör saldırıları; 1981'de Papa II. John Paul'un suikasta uğraması; 1982'de İtalya'nın Dünya Kupası'nı kazanması; 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması gibi. İtalyan yazar, eseri oluştururken İtalyan halkının toplumsal belleğinde yer etmiş travmatik olaylardan faydalanır.

aşına olanlar için bu şaşırtıcı değildir: Ennio Morricone'nin Spaghetti Western filmleri için bestelediği film müzikleri benzer şekilde karakterlere ve sekanslara özgüdür; öyle ki müzik başladığında sahnenin içeriğini veya hangi karakterin perdede belireceğini tahmin etmek zor değildir.

Filmde olay örgüsü, karakterler ve müzik kullanımına ilaveten ortaya çıkan bir diğer unsur da mekân kullanımları, diğer bir deyişle Roma şehridir. Roma yalnızca tamamlayıcı unsur değil, bir başrol oyuncusudur. Ne var ki birden çok Roma sözkonusudur: Gündüzleri turistlerin, yerel halkın, devletin içinde bulunduğu tarihi ve kadim Roma ile geceleri genelevlerin, diskoların, uyuşturucu müptelalarının, cinayetlerin, adam kaçırmaların, gizli ilişkilerin, suçun ve mafyanın şehri Roma. Bu iki farklı hayat anlayışını keskin bir çizgiyle birbirinden ayırır yönetmen Michele Placido. Bu hususta filmin en ilgi çeken sahnelerinden biri, Il Freddo ve sevgilisi Roberta arasında Sant'Agostino Kilisesi'nde bir Caravaggio tablosu önünde geçen diyalogdur. Hem Caravaggio'nun "chiaro-oscuro" (basitçe açıklanacak olursa ışık-gölge zıtlığı) resim tekniğine hem suç-masumiyet hem karanlık-aydınlık ikilemine,

özellikle de iki karakterin dünyalarının farklılığına bir vurgu içerir.

Filmin gösterime girmesinden dört yıl sonra, Giancarlo De Cataldo bir röportajında filmi “kült” ancak ticari açıdan başarısız olarak tanımlar.⁸ Ancak ilginçtir ki film Orta ve Güney İtalya’da büyük beğeni toplar, lakin Kuzey İtalya’da film “fazla Romalı” diye eleştirilir.⁹ Filmin yarattığı dalgalandırma bu kadarla kalmaz. Film (ve doğal olarak roman da) oldukça büyük tartışmalara yol açar; özellikle İtalya’da sol kesime mensup eleştirmenlerce dönemin işçi hareketlerine yeterince yer vermediği ve suçu/suçluyu kahr-amanca bir olgu olarak aktardığı için eleştirilir ve bunun neticesi olarak sağcı nitelikte bir eser olarak tanımlanır.¹⁰ Yine de film üç yıllık bir süre boyunca İtalya’da DVD’si en çok satılan ve en çok kiralanan film olmayı başarır.¹¹

Görüldüğü üzere hem romanın hem de filmin özü, II. Dünya Savaşı sonrasında 1990’lara kadar geçen sürede İtalyan toplumunda, İtalyan siyasetinde ve bunlarla bağlantılı olarak İtalyan suç dünyasında yaşananlardır. Bu da gösteriyor ki eserin üzerinde çokça durduğu konulardan biri de devlet ve suç oluşumları arasındaki ilişkidir. Çeteler arası mücadele ana aksiyonları belirler; uyuşturucu ticareti, fuhuş, kumar gibi Roma’nın farklı yerlerindeki gelir kaynakları için sınırsız bir mücadele sözkonusudur. Bir suç örgütünün mikro tarihi ile İtalya’nın makro tarihi arasındaki kesişim oldukça etkileyicidir ve izleyicinin filmi daha geniş bir perspektiften değerlendirmesine olanak tanır. Tüm bu polisiye ve suç unsurlarını karmaşık siyasi ve sosyal olaylarla birleştiren bir edebiyat eserinden yola çıkarak bir filme dönüşen *Romanzo Criminale*, İtalya’nın sosyal, kültürel ve politik yapısını merak edenler için oldukça doyurucu bir filmidir. Neticede sahneler arası geçişlerde yaşanan kopukluk, karakterlerin psikolojik anlatımındaki derinlik eksikliği, kimi yerlerde yalnızca ihanet-intikam ikilemine sıkışmış bakış açısı gibi eleştiriye açık bazı yönleri olmakla beraber *Romanzo Criminale* polisiyeseverler için izlenmeye değer bir eserdir.

KAYNAKÇA

Amici, Marco, “Dall’epopea criminale all’ambiguità dei giorni nostri. Alcune considerazioni su *Romanzo criminale* e *Nelle mani giuste* di Giancarlo De Cataldo”, içinde M. Jansen, & Y. Khamal (Editörler), *Memoria in Noir. Un’indagine pluridisciplinare*, Bruxelles: Peter Lang. Testi Mobili, Vol. 3, 2010.

Catherine O’Rowe, “More more Moro: Music and montage in *Romanzo criminale*”, *The Italianist*, (2009), 29:2, pp. 214-226.

De Cataldo, Giancarlo, *Romanzo criminale*, Einaudi, Milano, 2002.

Guagnini, Elvio, *Dal giallo al noir e oltre - Declinazioni del poliziesco italiano*, Ghenomena Editore, Formia, 2010.

Lucci, Sebastiano, “Romanzo criminale”: tra generazioni mancate e oscuri complotti”, *Annali d’Italianistica*, Vol. 30, Cinema Italiano Contemporaneo (2012), pp. 161-169.

Pierpaolo Antonello & Alan O’Leary, “Sotto il segno della metafora: Una conversazione con Giancarlo De Cataldo”, *The Italianist*, (2009), 29:2, pp. 350-365.

Sørensen, G., “Letteratura noir e storiografia: Le voci del doppio Stato in ‘Romanzo criminale’ di De Cataldo”, içinde M. Jansen, & Y. Khamal (Editörler), *Memoria in Noir. Un’indagine pluridisciplinare*, Bruxelles: Peter Lang. Testi Mobili, Vol. 3, 2010.

NOTLAR

- 1 *Romanzo Criminale*, 2008-2010 yılları arasında iki sezon olarak Stefano Sollima tarafından aynı isimle diziyeye de uyarlanmıştır.
- 2 Lucci, Sebastiano, “Romanzo criminale”: tra generazioni mancate e oscuri complotti”, *Annali d’Italianistica*, Vol. 30, Cinema Italiano Contemporaneo (2012), s. 162.
- 3 Guagnini, Elvio, *Dal giallo al noir e oltre - Declinazioni del poliziesco italiano*, Ghenomena Editore, Formia, 2010, s. 159.
- 4 Guagnini, Elvio, *Dal giallo al noir e oltre - Declinazioni del poliziesco italiano*, Ghenomena Editore, Formia, 2010, s. 159.
- 5 Sørensen, G., “Letteratura noir e storiografia: Le voci del doppio Stato in ‘Romanzo criminale’ di De Cataldo”, içinde M. Jansen, & Y. Khamal (Editörler), *Memoria in Noir. Un’indagine pluridisciplinare*, Bruxelles: Peter Lang. Testi Mobili, Vol. 3, 2010, s. 96.
- 6 Amici, Marco, “Dall’epopea criminale all’ambiguità dei giorni nostri. Alcune considerazioni su *Romanzo criminale* e *Nelle mani giuste* di Giancarlo De Cataldo”, içinde M. Jansen, & Y. Khamal (Editörler), *Memoria in Noir. Un’indagine pluridisciplinare*, Bruxelles: Peter Lang. Testi Mobili, Vol. 3, 2010, s. 80.
- 7 Catherine O’Rowe, “More more Moro: Music and montage in *Romanzo criminale*”, *The Italianist*, (2009), 29:2, s. 214.
- 8 Pierpaolo Antonello & Alan O’Leary, “Sotto il segno della metafora: Una conversazione con Giancarlo De Cataldo”, *The Italianist*, (2009), 29:2, s. 359.
- 9 Pierpaolo Antonello & Alan O’Leary, “Sotto il segno della metafora: Una conversazione con Giancarlo De Cataldo”, *The Italianist*, (2009), 29:2, s. 359.
- 10 Pierpaolo Antonello & Alan O’Leary, “Sotto il segno della metafora: Una conversazione con Giancarlo De Cataldo”, *The Italianist*, (2009), 29:2, s. 359.
- 11 Pierpaolo Antonello & Alan O’Leary, “Sotto il segno della metafora: Una conversazione con Giancarlo De Cataldo”, *The Italianist*, (2009), 29:2, s. 359.

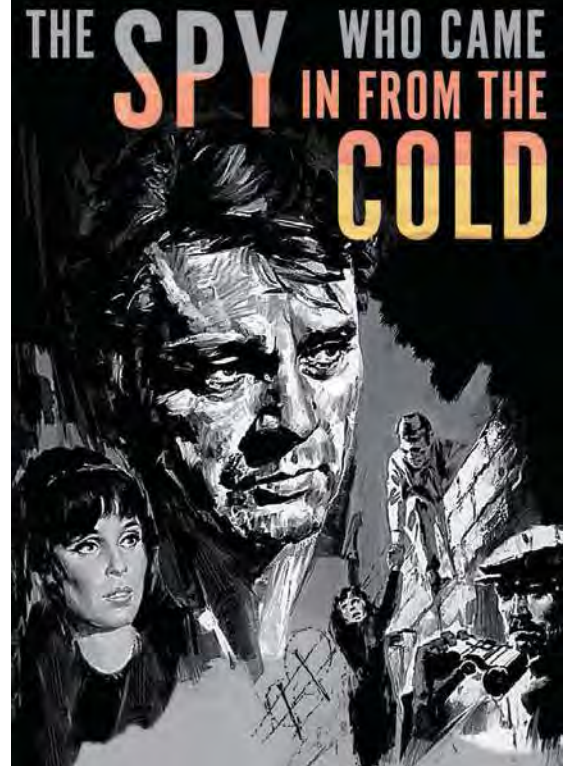
İZLEMEK İSTEMEDİKLERİMİZ

LE CARRÉ'Yİ UYARLAMAK

Fleming, imparatorluğunu kaybetmiş ve bu nedenle kolektif bir kimlik krizi içine girmiş İngiliz toplumuna tam da duymak istediği şeyi söyler. Le Carré ise romanlarını sadece bu gerçek üzerine kurmaz, aynı zamanda İngiltere'nin diğer ülkelerden ve hatta düşmanlarından (Soğuk Savaş sırasında bu Sovyetler Birliği idi) daha iyi, etik veya ahlaklı olmadığını da çeşitli şekillerde ima eder.

John le Carré'yi Ian Fleming gibi casusluk macera yazarlarından ayıran, hitap ettiği topluma duymak istemedikleri şeyler söylemesidir. Fleming'in James Bond hikâyelerinde çizdiği 1945 sonrası istihbarat ve jeopolitik sahnesi, İngiltere'nin imparatorluğunu ve dünya egemenliğini kaptırmış olduğu gerçeğinin reddedilmesi üzerine kuruludur. Dünyanın kaderini belirleyen kahramanının Soğuk Savaş'ta ABD şemsiyesi altına sığınan İngiltere'nin bir istihbarat görevlisi olması sanki İngilizlere o dönem yaşadıkları kayıp ve (her ne kadar II. Dünya Savaşı'nın kazanan tarafında olsa da) yenilmişlik hissini unutturmak içindir. Diğer bir deyişle Fleming, imparatorluğunu kaybetmiş ve bu nedenle kolektif bir kimlik krizi içine girmiş İngiliz toplumuna tam da duymak istediği şeyi söyler. Le Carré ise romanlarını sadece bu gerçek üzerine kurmaz, aynı zamanda İngiltere'nin diğer ülkelerden ve hatta düşmanlarından (Soğuk Savaş sırasında bu Sovyetler Birliği idi) daha iyi, etik veya ahlaklı olmadığını da çeşitli şekillerde ima eder.

İngiliz toplumunun Le Carré romanlarında duymak/görmek istemediği şeyler bununla da sınırlı değildir. Yıllar boyunca casusluk edebiyatı ve akabinde casusluk filmleriyle şekil alan casus ve istihbaratçı imgeleri de Le Carré romanlarında yerle bir olur. Casuslar romantik maceracılar yerine ofis memurları olarak tasvir edilir çünkü en nihayetinde istihbarat kurumları bürokrasinin bir parçasıdır; nüfus müdürlüğü veya tapu kadastro müdürlüğü gibi. Sıradan memurlar gibi casuslar da sabah

ofislerine gider, belge okur, rapor yazar, ilgili birimlerden emir alıp ilgili birimlere bu emirleri iletirler, üstlerine yaltaklık ederler, maaşlarının yatmasını beklerler, maaşlarından şikâyet ederler, mesai bitince evlerine giderler ve hayatları büyük oranda bu ritimle devam eder. Le Carré evreninde casuslar diğer herkes gibidirler. Casuslar sıradan insanlarsa hikâyeleri de insan hikâyeleri olmalıdır.

Pek çok Le Carré romanında da görebileceğimiz gibi casusların en çok yaptıkları şey, beklemektir. Casuslar ofislerinde ve evlerinde beklerler, kafelerde buluşacakları insanları beklerler, birini takip ederken veya gözetlerken beklerler, saklarken beklerler, bazen operasyonun bir sonraki adımı için beklerler... Beklerken de düşünmek için bolca zamanları olur. Hayatlarını, ailelerini, aşklarını, arkadaşlarını, çocukluklarını, kalp kırıklıklarını, ihanetleri, sırları, yalanları düşünürler. Düşünmek istemedikleri şeyler düşünürler mecburen. Casuslar buna mecbur kalınca biz okurlar da buna tanıklık etmek durumunda kalırız... Mecburen. Le Carré topluma duymak istemediklerini işte bu şekilde söyler.

Peki, okura duymak istemediğini söyleyen Le Carré romanları nasıl oluyor da sıklıkla film ve diziye uyarlanıyor? Ya da şöyle soralım; neden Le Carré'nin sıkıcı casusluk ve istihbarat hikâyelerini ekran ve perdede izliyoruz? Buna verecek cevaplardan biri çok basittir ve bugüne kadar yapılan Le Carré uyarlamalarında rol alan oyuncuların bir kısmını saymak bile yeterli olur: Diane Keaton, Klaus Kinski (*The Little Drummer Girl*, 1984); Sean Connery, Michelle Pfeiffer (*The Russia House*, 1990); Pierce Brosnan, Jamie Lee Curtis, Geoffrey Rush (*The Tailor of Panama*, 2001); Philip Seymour Hoffman, William Dafoe, Rachel McAdams (*A Most Wanted Man*, 2014); Ewan McGregor (*Our Kind of Traitor*, 2016)... Saymaktan yorulduk mu? Biraz daha devam edelim: Richard Burton (*The Spy Who Came in from the Cold*, 1965); Anthony Hopkins (*The Looking Glass War*, 1969); Alec Guinness (*Tinker Tailor Soldier Spy*, 1979 ve *Smiley's People*, 1982); Ralph Fiennes, Rachel Weisz (*The Constant Gardener*, 2005); Gary Oldman, Benedict Cumberbatch, Colin Firth, John Hurt (*Tinker Tailor Soldier Spy*, 2011); Tom Hiddleston, Hugh Laurie, Olivia Colman (*The Night Manager*, 2016) ve liste uzar gider...

Bu uzun oyuncu listesine Le Carré'nin kendisini de dahil edebiliriz. İlk oyunculuk denemesini *The Little Drummer Girl*'ün 1984 yapımı filminde yapan Le Carré son 10 yıl içinde kitaplarından uyarlanan altı film ve dizinin beşinde (Alfred Hitchcock'u anımsatacak şekilde) küçük rollerde arzı endam etmekten imtina etmez. Hikâyelerinde yarattığı dünyalarda Le Carré'nin figüranvari rollerde belirmesi bir zamanlar parçası olduğu istihbarat dünyasıyla olan ilişkisiyle de paralellik gösterir. Büyük istihbarat mücadelelerinin ve entrikaların merkezinde bizzat rol almaktansa bu alandaki insanları gözlemleyen

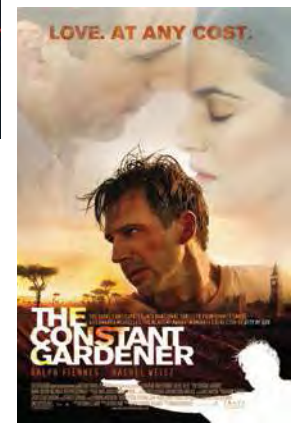
güçlü bir hikâye anlatıcısıdır. Bu pozisyon Le Carré'ye romanlarında istihbaratın ön planda tuttuğu jeopolitik güç ilişkilerinin yerine insan hikâyelerine odaklanma imkânı verir.

Buna rağmen John le Carré edebiyat kariyerinin başından beri son derece popüler ve bu popülerliğini de hiçbir zaman kaybetmedi. Bu popülerlik, edebiyat dünyasıyla sınır olmayıp film ve televizyon alanlarına da taşıdı. 1960'lardan beri kitapları hemen her dönem televizyon ve sinemaya uyarlanmış olsa da özellikle son 10 yılda Le Carré uyarlamalarında artış gözlemlemek mümkün. 2011 yapımı *Tinker Tailor Soldier Spy* ile başlayan Le Carré uyarlamaları furyası *A Most Wanted Man* (2014) ve *Our Kind of Traitor* (2016) ile devam etti. *Tinker Tailor Soldier Spy* dışında çok da başarılı olmayan bu film uyarlamalarından sonra Le Carré 2016 yılında yayınlanan *The Night Manager* dizisiyle yuvaya yani BBC'ye döndü ve bunu *The Little Drummer Girl* (2018) izledi.

Bütün bu filmlerde Rusya farklı şekillerde varlığını hissettirir. *Tinker Tailor*'da Rusya, Soğuk Savaş anlatılarından alışık olduğumuz üzere esaslı düşmandır. *A Most Wanted Man* (2014) ve *Our Kind of Traitor* (2016) film uyarlamalarında Rusya yine merkezdedir ama bu sefer Soğuk Savaş dönemi sorunlarıyla gündeme gelir. *A Most Wanted Man*'de 11 Eylül sonrasının atmosferinde Rus hapishanelerinden kaçıp Almanya'ya kaçak yollarla giren bir Çeçen sığınmacının hikâyesi anlatılırken *Our Kind of Traitor* ise Rus oligarkları ve bunların yeni Rus devletiyle kurdukları ilişki etrafında döner. Her ne kadar Le Carré'nin Soğuk Savaş sonrası dünyadan da istihbarat hikâyeleri çıkarabildiğini bu işlerinde görsek de film uyarlamalarının, özellikle de *Our Kind of Traitor*'ın son sahnelerinde gerilimi yüksek tutmak adına aksiyon film klişelerine başvurarak pek de iyi bir sınav vermediğini belirtebiliriz.

Edebiyat kariyerine 1960'lı yıllarda başlayan Le Carré sık sık bir "Soğuk Savaş yazarı" olarak tarif edilir. Nitekim "Casusluk edebiyatına ne olacak?" sorusu Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Soğuk Savaş'ın son ermesiyle beraber edebiyat dünyasında yoğun bir şekilde tartışılır. Fakat 1990'ların başında şekillenmeye başlayan yeni dünya (ve edebiyat) düzeninde Le Carré geçerli-

liğini sürdürmeye devam eder. Aslında o dönem gelmekte olana karşı hazırlıksız değildir. Haziran 1989'da yayımlanan *The Russia House* romanında, glasnost dönemindeki Sovyetler Birliği'nde geçen bir aşk ve istihbarat hikâyesi anlatan Le Carré, Berlin Duvarı yıkılmadan önce geleceği görmüş gibidir. Ekonomisi iflas etmiş, teknolojik altyapısı iyice köhneleşmiş, insanların rejime yabancılaştığı bir Sovyetler Birliği vardır kitapta. Başrollerinde Sean Connery ve Michelle Pfeiffer'in oynadığı 1990 yapımı film uyarlamasının ise pek başarılı olduğu söylenemez.

Fakat Le Carré'nin insan hikâyelerine bu derece odaklanması, romanlarının sinema veya televizyona uyarlanmasında çeşitli zorlukları beraberinde getirir. Bunların en başında bu romanların ağır, karmaşık ve pek de aksiyon barındırmayan anlatılar olmalarıdır. Bu bakımdan Ian Fleming'in Bond serisinden çok farklıdır. Le Carré'ye anti-Fleming, George Smiley'ye de anti-Bond yakıştırması boşuna yapılmamıştır. 2011 yılında dev bir oyuncu kadrosuyla beyazperdeye uyarlanan *Tinker Tailor Soldier Spy* her ne kadar eleştirmenlerden iyi yorumlar aldıysa da pek çok sinema izleyicisi için takip etmesi güç bir film olur. Muhtemelen filmi anlamadığından yakınan birine denk gelmişsinizdir.

Aynı kitabın BBC dizi uyarlaması (1979, George Smiley'yi Alec Guinness oynar) ise çok daha sıkıcı ve takip etmesi zordur. Belki de bu yüzden daha güzeldir. Modası geçmiş sınıf sisteminin ve imparatorluk döneminden kalan alışkanlıkların devam ettiği köhne bir devlet dairesi olarak resmedilen İngiliz istihbaratı ve çalışanlarının değişen dünya ve bu dünyanın günlük hayatıyla karşılaşmalarının yarattığı absürt durumları *Tinker Tailor*'un dizi uyarlamasında görmek ve hissetmek daha olası. Yolda pek hazzetmediği eski bir "dost"una rastlayan ve istemediği halde kibarlığından onunla yemek yiyen George Smi-

ley, gizli bir görev için Macaristan'a girmeye çalışırken sınırda saatlerce arabasında bekleyen Jim Prideux'nun hiçbir aksiyon barındırmayan sahnelerini çekme lüksü, dizi uyarlamalarını Le Carré romanlarının duygu dünyasını aktarması konusunda daha avantajlı kılar. Le Carré'nin son dönem uyarlamalarında dizilerin daha başarılı olması da bundandır. Başta sıkıcı ve anlaşılmaz gelen Le Carré evreni aslında son derece komik ve absürttür.

İlk oyunculuk denemesini *The Little Drummer Girl*'ün 1984 yapımı filminde yapan Le Carré son 10 yıl içinde kitaplarından uyarlanan altı film ve dizinin beşinde (Alfred Hitchcock'u anımsatacak şekilde) küçük rollerde arzı endam etmekten imtina etmez. Hikâyelerinde yarattığı dünyalarda Le Carré'nin figüranvari rollerde belirmesi bir zamanlar parçası olduğu istihbarat dünyasıyla olan ilişkisiyle de paralellik gösterir.

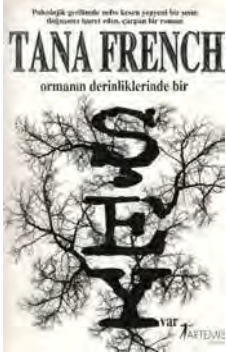

*BAZI FUTBOLCULAR VARDIR,
TARİHİ YENİDEN YAZAR:*

CEVAD PREKAZİ

TÜM KİTAPÇILARDA!

Mylos
Kitap

THE DUBLIN MURDERS (2019)

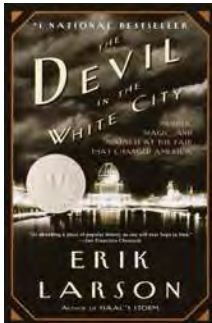
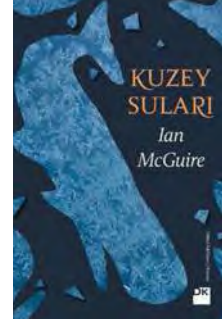
Amerikalı İrlandalı yazar Tana French'in *In The Woods* ve *The Likeness* isimli romanları BBC tarafından ekrana taşınıyor. Son zamanlarda Agatha Christie'nin TV uyarlamalarıyla dikkat çeken senarist Sarah Phelps, bu projenin de senaristliğini yürütüyor. Üç çocuk, evlerinin yakınındaki ormanda

oynamaya gider. Bir süre sonra sadece bir çocuk ormandan döner. Üstü başı kan içindedir ve ormanda neler olduğunu hatırlamamaktadır. Söz konusu çocuk, 20 sene sonra, Dublin'de dedektif olarak görev yapar. Geçmişini arkasında bırakmıştır, ta ki bir cinayet mahalline çağırılana kadar. Burası tam olarak arkadaşlarının kaybolduğu yerdir. 8 bölümlük dizinin 2019'un sonlarında yayınlanması bekleniyor. Tana French'in romanları sırasıyla *Ormanın Derinliklerinde Bir Şey Var* ve *Benzerlik* isimleriyle Artemis Yayınları tarafından yayımlandı.

THE NORTH WATER (2020)

Bafta ödüllü aktör Jack O'Connell, Colin Farrell ile birlikte bir başka BBC uyarlamasında yer alıyor. Amerikan yazar Ian McGuire'in aynı isimli romanından uyarlanan dizinin çekimlerinin 2019'da başlayacağı

söyleniyor. Eski bir ordu doktoru olan Patrick Sumner, kuzey kutbuna doğru balina avı seyahatine çıkacak gemide doktor olarak işe başlar. Gemide Henry Drax ile tanışır. Drax bir zıpkıncı ve aynı zamanda da bir katildir. Geçmişindeki kâbuslardan kaçmaya çalışan Sumner, kendisini psikopat bir katille mücadele ederken bulur. Dört bölümden oluşacağı söylenen dizinin 2020'de yayınlanması bekleniyor. Ian McGuire'in romanı *Kuzey Suları* isimyle 2017'de Doğan Kitap tarafından yayımlandı.

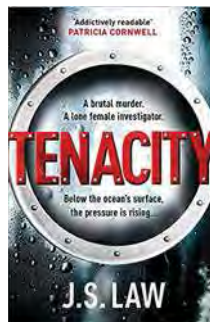
DEVIL IN THE WHITE CITY (2020)

Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'da faaliyet gösteren Hulu, Amerikalı yazar Erik Larson'ın aynı isimli kitabını ekrana

uyarlıyor. Leonardo DiCaprio ve Martin Scorsese projenin uygulayıcı yapımcıları arasında yer alıyor. Daniel H. Burnham, yetenekli bir mimardır. 1893'te kurulacak büyük bir panayırın mimarları arasındadır. Yakışıklı ve kurnaz bir doktor olan Henry H. Holmes ise bu fuarı kullanarak kadınların ilgisini çeken ve onları öldüren bir seri katildir. Olay örgüsü gerçek bir hikâyeye dayanan ve Leonardo DiCaprio'nun da oyuncu kadrosunda yer alacağı söylenen dizinin 2020'de yayınlanması bekleniyor.

TENACITY (-)

J. S. Law'ın aynı isimli romanından uyarlanacak dizinin altı bölüm halinde ITV kanalında yayınlanması bekleniyor. Dizi, İngiliz nükleer denizaltında görev yapan bir denizcinin ölü bulunmasıyla açılıyor. Vakayı araştırması için denizaltına askeri bir dedektif gönderilir ancak çok geçmeden bu olayın bir kazadan çok tekinsiz şeylerin habercisi olduğu

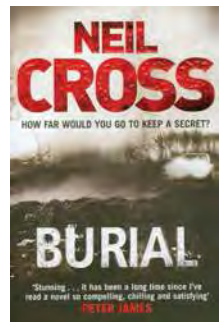

anlaşılır. Yayınlanacağı tarih konusunda açıklama yapılmayan dizinin çekimlerine 2020'de başlanacağı söyleniyor.

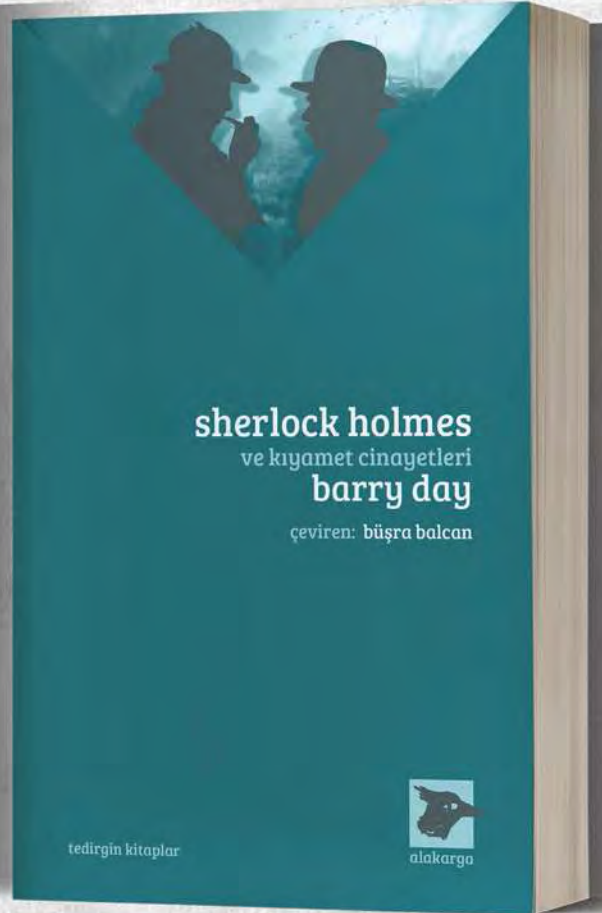
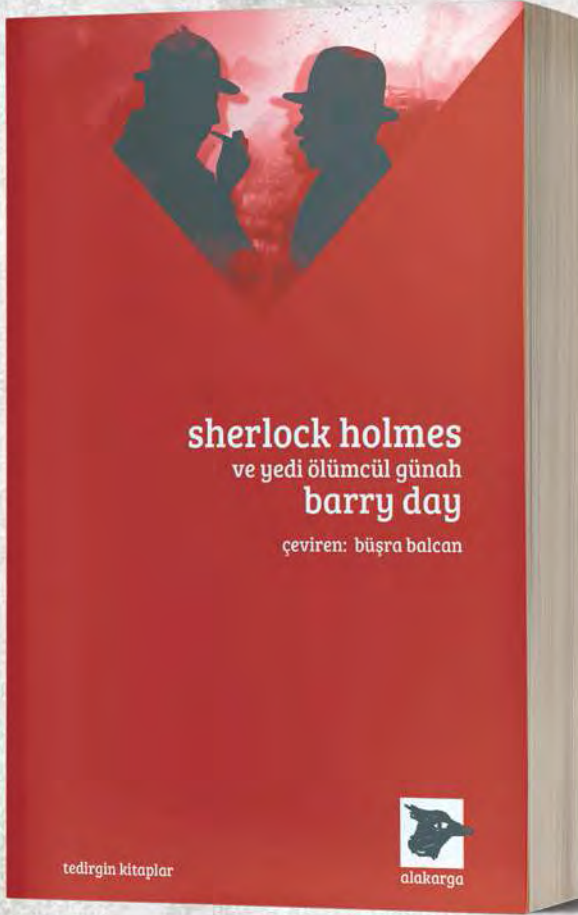
BECAUSE THE NIGHT (2020)

Luther'in yapımcılarından Neil Cross, ITV kanalı için suç ve gerilim türünde yeni bir uyarlama hazırlığında... Neredeyse on senedir evli ve mutlu olan Nathan'ın hayatı, geçmişinde tanıdığı birinin birdenbire ortaya çıkması ve sarsıcı haberler getirmesiyle altüst olur.

Cross'un 2009'da yayımlanan *Burial* adlı romanından uyarlanacak dört bölümlük dizinin 2020'nin başlarında yayınlanması bekleniyor.

KİTAPÇILARDA!

TÜRK SİNEMASINDA İLK POLİSİYE KURGULU FİLMLER

1994-2011 yılları arasında çıkan Sinema dergisinin Aralık 1998 sayısındaki bilgilere göre Temmuz 1998'de ABD, Maryland'de yapılan korku filmleri festivalinde Drakula İstanbul'da filmi İngilizce alt yazılı olarak gösterilmiş; eleştirmenler tarafından çok beğenilip ayakta alkışlanmış ve program dışına çıkılarak tekrar gösterilmiştir.

Bütün dünya sinemasında polisiye kurgulu filmler, sinemanın ilk gününden beri başat rol oynarlar. Bunun nedeni ise polisiye romanın çağdaşlık denen olgunun en içten yazınsal anlatımı olmasıdır. Bu yönüyle de bir anlamda sıkı ilişkiler içinde bulunduğu sinema hatta caz ile ilişkisi anlaşılabilir çünkü polisiye roman da bu iki sanat dalı gibi kökeni ve yayılma tarzıyla bir halk ürünüdür ve yine onlar gibi sıradan, basmakalıp olanı kullanmayı ve yenilikçi yaratıcılıkla uzlaştırmayı bilir. Türk sineması da polisiye kurguyu esas alan senaryoları 1940'lı yıllardan beri sürekli kullanmış ve beyazperdeye ilginç eserleri yansıtmayı bilmiştir.

Bu filmleri kronolojik sırayla anlatmadan önce belli bir hususu belirtmekte yarar görüyoruz; belirtmek istediğimiz konu, polisiye kurguyu doğru bir şekilde tanımlamaktır. Sinemamızda melodram dediğimiz inanılmaz tesadüflerin başrolde olduğu, kötülerin çok kötü, iyilerin çok iyi olduğu ve seyirciyi ağlatmayı amaçlayan yapımlar özellikle ilk yıllarda yaygındır. Melodram filmlerinin çoğunda suç özellikle de cinayet başat öğedir ancak suç öğesinin olması bu filmleri polisiye kurgulu yapmaz. Bir yapıtın polisiye kurgulu olabilmesi için artık genel kabul gören polisiye kurgu tanımına uyması gerekir. Polisiye eser "muamma içeren suçun öyküsü"dür. Yani tek başına suç, yapıtı polisiye yapmaz; suçla birlikte onun içinde bir muamma, bir giz öğesi olması gerekir. Yani bir adam herhangi bir nedenle suç işleyip adam öldürebilir, bunun hikâyesi çok etkili bir filme konu olabilir ama

katil baştan belliyse ve suç hiçbir muamma öğesi içermiyorsa söz konusu film polisiye kurgulu değildir. Türkiye'deki polisiye kurgulu ilk filmleri incelerken kriterimiz bu tanım olacaktır. Bu yazımızda 1940-1970 arası dönemdeki filmleri konu edeceğiz; söz konusu filmler bizim tespit ettiğimizdir, daha ayrıntılı bir araştırmada başka polisiye kurgulu filmlerin de bulunması olasıdır.

Bu kabulde sinemamızın ilk polisiye filmi olarak 1940'ta Ha-Ka film şirketi adına Faruk Genç'in rejisörlüğünde çekilen Suavi Tedü ve Nevzat Okçugil'in başrollerini oynadığı *Yılmaz Ali* filmini saptadık. Yılmaz Ali; dönemin tanınmış gazetecisi ve popüler roman yazarı Vâlâ Nureddin'in (Vâ-Nû) 1930'lu yıllarda birçok macerasını kaleme aldığı ve İstanbul Emniyet Örgütünde görevli farz ettiği bir dedektiftir. Yılmaz Ali maceraları o günlerde geniş kitlelerce keyifle okunan bir dizidir. Senaryonun konusu da suçsuz bir kişiye yıklamak istenen bir cinayetin Yılmaz Ali tarafından cinayetteki giz aydınlatılarak asıl suçlunun cezasını görmesi şeklinde gelişir.

Bizim saptadığımız ikinci polisiye kurgulu film ise yine dönemin ünlü yazarlarından Aka Gündüz'ün eserinden uyarlanan *Allah Kerim* filmidir. Yazarın kitap olarak basılmayan, *Son Telgraf* gazetesinde tefrika olarak kalmış yapıtı polisiye

kurguludur, filmi Erman Kardeşler film şirketi çekmiştir. 1950'de çekilen filmin rejisörü Semih Evvin, başrol oyuncularları Sezer Sezin ve Kenan Artun'dur.

1951'de üç polisiye film çekildiğini görüyoruz. Bu filmlerin hepsi de polisiye edebiyatın bir alt türü olan casus romanlarından uyarlamadır. İlki gerçek bir olaydan uyarlanmıştır. II. Dünya Savaşı'nda Ankara'daki İngiliz büyükelçisinin oda uşağı olan Çiçero adlı bir kişinin Almanlar adına casusluk yapmasının hikâyesi olup İnci film adına Mehmet Muhtar'ın rejisörlüğünde çekilmiştir. *Ankara Casusu Çiçero* isimli filmin başrol oyuncularları Vedat Örfi Bengü, Berrin Aydan ve Atıf Kaptan'dır.

Aynı yıl çekilen ikinci film ise dönemin en popüler yazarı Esat Mahmut Karakurt'un eserinden uyarlanmıştır. *Ankara Ekspresi* isimli filmin konusu yine II. Dünya Savaşı'nda İstanbul'daki Alman casusluk örgütü başı Hilda ile onunla mücadele eden yakışıklı Türk istihbarat subayı Seyfi Hüget'in ilişkileri ve sonunda aşkına yenilen Hilda'nın koskoca casus örgütünü teslim etmesinin anlatılmasıdır. Atlas Film'in çevirdiği ve o günlerde çok iyi hasılat yapan bu filmin rejisörü Aydın Arakon, başoyuncuları ise Turan Seyfioğlu ve Zeynep Sırmalı'dır.

Yılın son casus filmi ise Kemal Film'in çektiği

ve rejisörlüğünü Lütfi Ö. Akad'ın yaptığı *Atatürk'ün Casusu İngiliz Kemal Lawrence Karşı* filmidir. Filmde ilk başrollerinden birini oynayan Ayhan Işık ile Gülistan Güzey başrolde dirler.

1952'de diş hekimiyken filmciliğe soyunan Arşavir Ayanak senaryosunu kendi yazdığı *Onu Ben Öldürdüm* filminin rejisörlüğünü de üstlendi. Başrol oyuncularları Muzaffer Tema ve Mine Coşkun'du. Film, Vâlâ Nureddin'in (Vâ-Nû) aynı isimli romanından esinlenerek çevrilmişti.

Aynı yıl Esat Mahmut Karakurt'un bir diğer polisiye kurgulu yapıtı *Son Gece*, Işık Film adına Sami Ayanoglu'nun rejisörlüğünde filme alındı. Senaryoyu Esat Mahmut Karakurt rejisörle birlikte yazmıştı; başrollerde ise dönemin iki önemli tiyatro oyuncusu Talat Artemel ve Gül Gülgün oynuyordu.

1953'te Türk sinemasının en ilginç filmlerinden biri, Ali Rıza Seyfi'nin romanından uygulanan *Drakula İstanbul'da* çevrildi. Polisiye kurgu yanında ülkemizde çevrilen ilk vampir filmi olan bu yapıtı And Film çevirmişti; rejisörü Mehmet Muhtar'dı. Drakula'yı Atıf Kaptan; onunla uğraşan Avukat Azmi'yi Bülent Oran; Azmi'nin karısını o sırada Türkiye'de gösteriler yapan Viyanalı bir dansöz Annie Ball; Drakula'nın kurbanı Şadan'ı Ayfer Feray oynamıştır. Senaryosunu, geleceğin ünlü polisiye kahramanı Murat Davman'ı yaratacak Ümit Deniz kaleme almıştı. Film, döneminde iyi hasılat yapmıştı ama çok zor koşullar altında çekilmişti. Örneğin filmin finalindeki mezarlık sahnesinde gerekli olan sis için kendileri görünmeden 30-40 kişi sürekli sigara içip dumanını üflemişlerdi. Bütün bu zorluklara karşın film, Türk sinema tarihçilerinden çok olumlu eleştiriler almıştır.

1994-2011 yılları arasında çıkan *Sinema* dergisinin Aralık 1998 sayısındaki bilgilere göre Temmuz 1998'de ABD, Maryland'de yapılan korku filmleri festivalinde *Drakula İstanbul'da* filmi İngilizce alt yazılı olarak gösterilmiş; eleştir-

menler tarafından çok beğenilip ayakta alkışlanmış ve program dışına çıkılarak tekrar gösterilmiştir.

1954'te Peyami Safa'nın Server Bedi adı altında yazdığı Türk popüler polis edebiyatının en tanınan figürü Cingöz Recai'nin bir macerası, *Beyaz Cehennem* yayımlandı. Aynı yıl Aydıbir Yayınları'ndan yayımlanan ve Fransızcaya da çevrilen kitaptan Acar Film tarafından uyarlanan eserin rejisörü Metin Erksan'dı. Bir eroincinin esrarengiz ölümünü ve katilini araştıran Cingöz Recai hem katili bulacak hem de eroincinin sakladığı parayı bulup afiyetle yiyecektir. Filmin başrol oyuncularıyla Turan Seyfioglu ve şöhret merdivenlerini yeni tırmanan Neriman Köksal idi.

1955 yılında ise Halide Edip Adıvar'ın yazdığı tek polisiye roman olan *Yolpalas Cinayeti* yine Metin Erksan'ın rejisörlüğünde beyazperdeye uyarlandı. Başrolde Uğur Başaran ve Altan Hanoglu vardı.

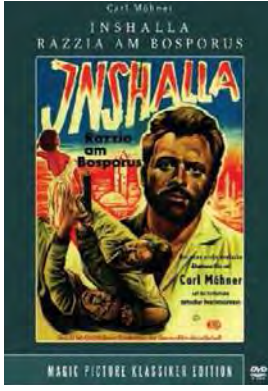
1958'de bir Türk-Alman ortak yapımı polisiye film çekildi. Bugün seyredilince 1958 İstanbul'unu bütün naifliğiyle gösteren bu filmin senaryosunu yazıp başrolünü oynayan ve rejisörlüğünü yapan ve o dönemlerde epey şöhretli bir aktör olan Avusturya kökenli Carl Möhner'di. *İstanbul Macerası* (*Inshalla, Razzia am Bosphorus*) filminde Almanya'ya eroin kaçırarak bir şebeke-

nin gizemli reisini yaklamak için Türk ve Alman polisinin işbirliği anlatılıyordu. Alman Müfettiş Peter Hartwig rolünü Carl Möhner oynarken, Türk komiseri Orhan Günşiray, eroin şebekesi reisi rolünü de Sadri Alışık üstlenmişti.

Türk sinemasının ilk dönemindeki polisiye kurgulu filmler arasında sözkonusu edeceğimiz son dört tanesi ise 1960'lı yılların en çok sevilen ve okunan polisiye roman yazarı Ümit Deniz'in kahramanı Murat Davman'ın öykülerinden uyarlanmıştır.

Murat Davman kendi anlatımıyla 1.85 boyundadır, kilosu değişir; ilk polisiye romanlarda 85 kilodur, sonra herhalde Ümit Deniz'in artan kollarına paralel olarak 90, 95 ve son romanında 100 kilo olur ama "vücudunda bir gram yağ yoktur." Çok sevimlidir, kadınlar ona bayılır, diline "ASPAVA" sözcüğünü pelesenk etmiştir. Bu sözcük, "Allah Sıhhat, Para, Aşk Versin. Amin" cümlesindeki kelimelerin baş harflerinden türetilmiştir.

Her öyküde başroldeki kadınla mesela kendine yardım eden MİT ajanı güzel kızla muhakkak aşk yaşar; kadınlar onun çapkınlık ününü bilmelerine karşın bir türlü cazibesinden kurtulamazlar. Bazen hızını alamaz, *Yakut Gözlü Kedi* isimli romanda olduğu gibi evin iki kızı ve üstlerine de halalarını kendine âşık edip sıradan geçirir(!). Öykülerin başkahramanı olan kadınlarla aşk

yapmak Murat Davman'a herhalde yeterli gelmemektedir ki her kitapta öykünün ikinci derecede kahramanı olan ama başkahramanların sosyal sınıfından olmayan, daha aşağı tabakadan kadınlarla da muhakkak sevdâ ilişkisine girer ama nedense bu garibanlar çoğu öyküde hainler tarafından öldürülür(!).

Murat Davman'ın her macerasında başı bin türlü derde girer; çoğu kez kafasına ağır bir cisimle vurulup bayıltılır ve ayılınca kendini "sucuk gibi" eli ayağı bağlı bulur. Kafası kendi deyiimiyle "epeyi kalın" olduğundan bu vartaları şu veya bu şekilde atlatır. Öykülerinde âşık olduğu ve kendine âşık olan kadınlardan kısa bir süre sonra kurtulmak yaşamının en büyük sorunudur.

İlk Murat Davman filmi *Ölüm Perdesi*, 1960 yılında Duru Film tarafından çevrilmiştir. Murat Davman rolünü Orhan Günşiray oynamıştır. Senaryoyu Bülent Oran'la Atilla İlhan yazmıştır. Filmin yönetmeni Atıf Yılmaz, kadın başrol oyuncusu Leyla Sayar'dır. 1961'de çevrilen *Sessiz Harb*'de ise Murat Davman rolünü Müşfik Kenter üstlenmiş, rejisörlüğü Lütfi Ö. Akad yapmış, senaryoyu ise Ümit Deniz ile Bülent Oral beraber yazmışlardır. Başkadın oyuncu Peri Han'dır. 1963'te yine Orhan Günşiray'ın Murat Davman olduğu *Ezrailin Habercisi* filmini Atıf Yılmaz yönetmiş, senaryosunu ise ünlü edebiyatçımız Kemal Tahir yazmıştır. Lolita isimli rolü ise Per-

Ümit Deniz'in Murat Davman filmleri, döneminde çok sevilmiş, özellikle Orhan Günşiray'ın canlandırdığı Murat Davman tipi bir şehir efsanesi olarak çok ünlenmiştir.

vin Par üstlenmiştir. 1966'da çevrilen son Murat Davman filmi *Yakut Gözlü Kedi*'de ise Cüneyt Arkın başrolde. Akın Film'in çektiği filmin rejisörü Nejat Saydam ve başaktrisi Selda Alkor'dur.

Ümit Deniz'in Murat Davman filmleri, döneminde çok sevilmiş, özellikle Orhan Günşiray'ın canlandırdığı Murat Davman tipi bir şehir efsanesi olarak çok ünlenmiştir.

Sinemamızın bu incelememizde süre olarak nihai sınır kabul ettiğimiz 1970'li yıllardan sonra da polisiye kurgulu filmler çektiği muhakkaktır ancak 1970'li yıllardaki seks filmleri furyasından sonraki dönemde iz bırakan ve unutulmayan polisiye filmlere pek rastlanmaz. Türk polisiye edebiyatının 1995'lerden sonra Ahmet Ümit, Celil Oker ve Osman Aysu ile farklı kuldardaki hızlı gelişmesine filmciliğimizin ayak uydurabildiğini söylemek de pek olası değildir. Örneğin geçen yıl çevrilen *Cingöz Recai* filminin inanılmaz derecede başarısız olması ve yukarıda söz konusu ettiğimiz filmlerden açık ara kötü olması bunun bir kanıtıdır.

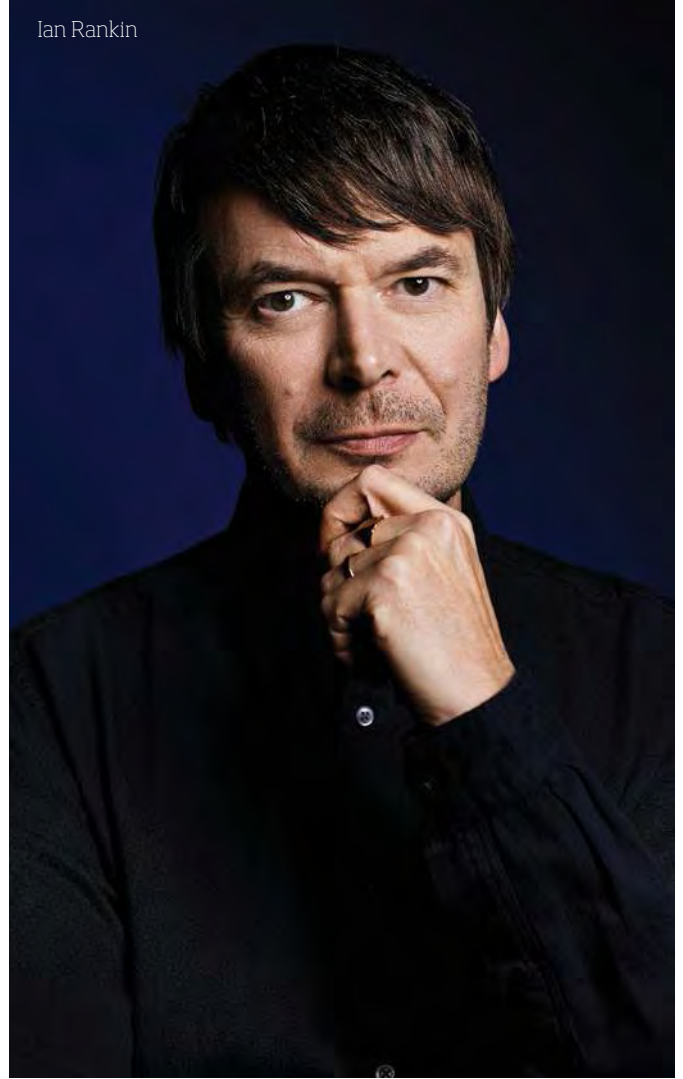
JOHN REBUS

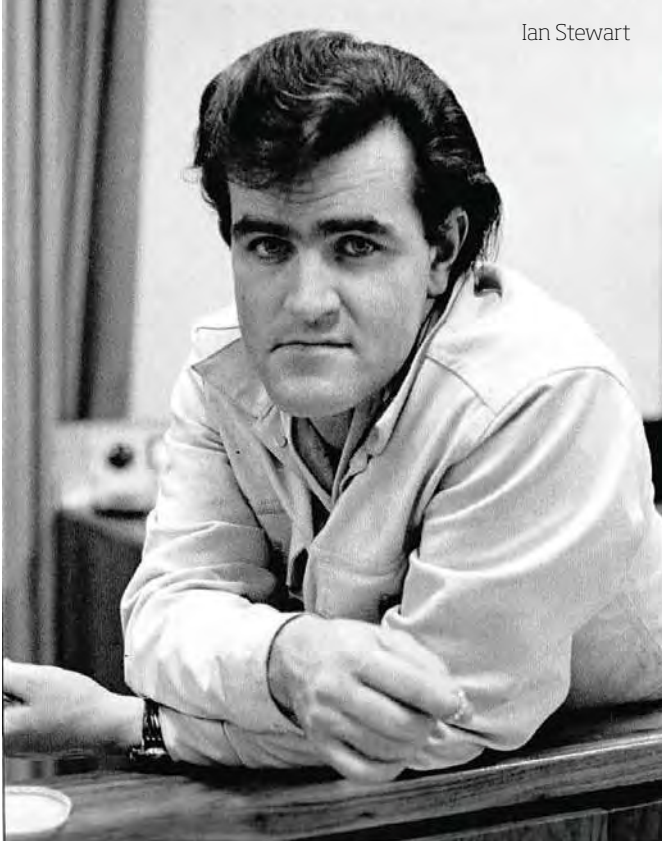
Fark etmişsinizdir, daha romanlarına verdiği isimlerden Ian Rankin şöyle bağıırıyor: “Ben bir Rolling Stones hastasıyım!” Öyle ki John Rebus’u yaratırken de kerterizi Stones oluyor.

Sadık okurlarımızın malumu, önceki sayıdan itibaren 221B’de, işte bu okuduğunuz sayfalar da yeni bir yazı dizisine başladım. “Dedektifler ne dinler?” sorusuyla başlayan bu yolculukta ilk durağımız Londra oldu ve Baker Sokağı’ndaki dairesinde Bay Sherlock Holmes’ü ziyaret ettik. Bu sayıya ise yolumuz Britanya adasının kuzeyine, William Wallace, Rob Roy, Robert The Bruce ve daha nice kahramanlar yetiştirmiş İskoçya’ya düşüyor. Tepeleri, gaydası, eteği ve viskisiyle meşhur ülkenin Glasgow’dan sonraki en büyük şehrine, başkent Edinburgh’e gidiyoruz. Orada bir adam var. Kahverengi saçlı, durmadan sigara içiyor. 1947 yılında Fife’ta prefabrik bir evde doğmuş. Kahraman olmadığı kesin; bir kahraman olmak için fazla gerçek, fazla bedbaht, fazla yorgun. Ancak o, Özel Birlikler’de geçirdiği zorlu yılların ardından kendini haki üniformanın dışına atıp polisliğe merak salan eski bir asker. Dedektif John Rebus’tan bahsediyorum tabii. Kiminiz Ian Rankin’in kaleme aldığı serüvenlerinden tanırırsınız onu, kiminiz ise filmlerinden. Meziyetlerini Holmesvari bir gösterişle sergilemez; II. Dünya Savaşı sonrasının yalnız, zaaflarıyla baş başa, otoriteyle sorunlu adamlarındandır o. John -bakın, ona Sherlock Holmes gibi “Bay” demedim- üzerinde sıradan adam elbisesiyle dolaşan, alışılmadık adamlardandır.

John Rebus’un yaratıcısı Ian Rankin, şimdiye kadar onun tam 22 serüvenini kağıda döktü. İlmek ilmek örülmüş suçların çözülmesini seyretmeye müptela biz polisiye meraklıları da John’u, ilk serüveni *Düğüm ve Haçlar*’ın (Knots & Crosses) yayımlandığı 1987’den beri bağrımıza bas-

Ian Rankin

Ian Stewart

Rolling Stones hastasıyım!” Öyle ki John Rebus’u yaratırken de kerterizi Stones oluyor. Grubun adı sanı pek bilinmeyen, halbuki erken dönemin belkemiği sayılabilecek bir ismi vardır: Ian Stewart. Yaşça diğerlerinden büyük, rock’n’roll için fazla “sıkıcı”, gösterişsiz bu İskoç da tıpkı John Rankin gibi Fife’da doğmuştur. Stewart, ki dostları ona kısaca Stu der, 1985 yılında geçirdiği kalp krizi sonucu ölene kadar Stones ile çalmış ancak resmi olarak grubun üyesi sayılmamıştır. Bunun da müsebbibi, Stones’un kaderini değiştiren ve grubu Keith Richards ile Mick Jagger’ın dümende olduğu bir rock’n’roll gemisine çeviren dönemin meşhur menajeri Andrew Loog Oldham’dır. Oldham, Stu’yu Stones imajına hiç uygun bulmayınca gemiden atmak istemiştir. Ancak Stu, grubun diğer üyelerini özellikle de Keith Richards’ı çok etkilemiş bir müzisyendir; grup üyeleri onu geminin gizli bölmesine saklamıştır. Böylece Stu, ölene değin Stones ile albüm ve şarkı kaydetmiştir. 1989’da Rolling Stones, Rock’n’Roll Hall of Fame’e gireceği vakit, grup üyelerinin ısrarıyla Stu da Stones üyeleri arasındaki yerini almıştır.

Ian Stewart’tan mülhem bir karakter olunca, sevgili dedektifimiz John Rebus’un da tıpkı yaratıcısı gibi bir Rolling Stones hayranı olması kaçınılmaz

oluyor. John’un serüvenlerinde dinlediğini duyduğumuz ilk albüm, *Düğünler ve Haçlar*’da, Gill Templer ile seviştiği ilk gece Nakamichi kasetçalarına taktığı bir Stan Getz ya da Coleman Hawkins (kendi de emin değil, affedin, hafif mayhoş) kasedi olsa da en çok dinlediği Stones’tur. Seri boyunca John Rebus’un kasetçalarında “Paint It Black”, “Just Wanna See His Face”, “Soul Survivor” gibi parçalar döner; bir aralık da *The Rolling Stones Rock’n’Roll Circus* CD’sini takar. Bu, aslında Michael Lindsay-Hogg tarafından 1968’de televizyonda yayınlansın diye filme alınan ancak ta 1996’da yayınlanan iki gecelik bir rock’n’roll sirkidir. Bu sirkte The Rolling Stones’un yanı sıra The Who, Jethro Tull, Taj Mahal, Marianne Faithful ve John Lennon da sahne almışlardır. Üstelik John Lennon’a Eric Clapton, Keith Richards, Mitch Mitchell, Yoko Ono ve Ivry Gitlis’ten müteşekkil The Dirty Mac grubu eşlik etmiştir. Ancak süper grup Dirty Mac’in bu tek seferlik performansı John Rebus’un pek ilgisini çekmemiş olacak ki John tüm bu etkinlikten sadece Stones parçalarını seçip dinler.

Ancak sanmayın ki John Rebus varsa yoksa The Rolling Stones ve birkaç caz müzisyeni dinleyen bir adamdır. Onun Stones hayranlığı, 40’lı yıllarda doğmasından ve “alt” sınıfa mensup

The Dirty Mac

Ken Stott tarafından canlandırılan Rebus.

pek çok Britanyalı gibi rock'n'roll merakından gelir. John Rebus'un bütün macerası aslında rock'n'roll'un 60 yıllık yolculuğuna dair ipuçları barındıran bir harita gibidir. Bazen plakçalarından, bazen CDçalarından bazense kasetçalarından bize dinlettikleri arasında Frank Zappa, The Doors, Emerson Lake & Palmer, Ten Years After, The Who, Van Morrison, Pink Floyd, David Bowie, Talking Heads, Oasis gibi rock'n'roll tarihine damgasını vurmuş birçok topluluk ve müzisyen vardır. En önemlisi ise John Rebus'un değişen müzik zevkinde rock'n'roll'un dönüşümünü görebiliriz. Cazdan Stones'a atladıktan sonra bir ara devreye Pink Floyd ve Emerson, Lake & Palmer gibi progresif gruplar girer. Sonra progresifin gitgide steril bir çemberin içine hapsolmesinden rahatsız olsa gerek, John Rebus da kendini punk ve post-punk dalgasına bırakır. Onun yaşamında 80'lerde rock'n'roll'u sırtlayan gotik rock'ı da buluruz, İngiltere'de yeni bir The Beatles & The Stones dönemi açan 90'lar brit-pop'unu da.

Müziğe tutkusu ve dinlediği müzikler, John Rebus'un kişiliğinin bir parçasıdır. Howlin' Wolf'un blues tarifini hatırlıyorum: "Paran olmadığında blues vardır. Evinin kirasını ödemek için paran olmadığında da blues vardır. Emin ol, yemek

Ne dinlediğiyle hiç ilgilenmeden Bay Holmes'ü anlayabilirsiniz. Ancak John Rebus'u gerçekten anlamak istiyorsanız sevgili okur, en azından bir Rolling Stones plağını plakçalarınıza takmak zorundasınız!

alacak paran olmadığında blues vardır." John Rebus'un da *Let It Bleed* serüveninde The Rolling Stones için düşündükleri pek benzerdir: Albümü takar, kendine bir içki koyar ve "Pek bir şeyim yok ama bu (Stones albümü) var," der. John bunu aklından geçirdiği sıralarda Stones ile fazla haşır neşirdir, hani diyebiliriz ki John Rebus'un Stones Dönemi'ni yaşamaktadır. Bu yüzden sevdiği tüm müzikler için bu aklından geçeni geçerli sayabiliriz. Demek ki müzik, John Rebus için yaşam mücadelesinin bir parçası. Onu yalnızlığından kurtaran, hayata tutunmasını sağlayan yegâne şey. Tam da bu yüzden, ne dinlediğiyle hiç ilgilenmeden Bay Holmes'ü anlayabilirsiniz. Ancak John Rebus'u gerçekten anlamak istiyorsanız sevgili okur, en azından bir Rolling Stones plağını plakçalarınıza takmak zorundasınız! İşte, John Rebus böyle bir adamdır: Rock'n'roll olmadan anlaşılamayacak türden.

KAYIP GARSON

Baba Cavit masama geldiğinde, üçüncü dubleyi çoktan devirmiştım. Her akşam teker teker masaları dolaşarak meyhanesine gelenlerin hatırını sorar, bazen de oturup onlarla sohbet ederdi. Bu kez de sıra bana gelmişti anlaşılan. Bembeyaz saçlı, tombul, iri bir adamdı. Mezenin iyisinden, rakının adabından anlardı. Adının neden Aynalı Meyhane olduğunu kimsenin bilmediği ama müdavimlerin hakkında türlü hikâyeler uydurduğu bu mekânın ev sahipliğini yapardı yıllardır. Keyifsiz bir gülümsemeyle karşıma oturdu. “Nasılsın Selim Bey? Uzun zamandır gelmiyordun?” Baba Cavit böyledir. Uzun süre meyhanesine uğramazsanız mutlaka sitem eder. “Çalışıyordum,” dedim. “Kenan Komiser’le bir türlü anlaşamıyoruz. Katilin kim olduğunu söylüyorum ama ispatlayamıyor.” Kenan, basılan beş kitabımdan dördünün başkahramanıydı. İnatçı, işkolik polisin tekiydi. Çok iyi anlaştığımız zamanlarda kelimeler akıp giderdi ama bir de bozuşursak klavye bir türlü oynamazdı. Baba Cavit beni anlamışçasına başını belli belirsiz sallayarak iki masa ötemize sıcak midye tavaları götüren garsona eliyle işaret etti ve rakısını istedi. İçkisi anında masaya geldi. Çalışanlar bir dediğini ikiletmezdi zaten. “Selim Bey’e de doldur, Osman.”

Şef garson emri yerine getirirken ikimiz de sessizce bekledik. Osman uzaklaşınca Baba Cavit bardağını kaldırdı.

“Hadi, sağlığına.”

“Sağlığınıza,” dedim. Kadehleri tokuşturduk. Bir yudum aldım. Yaşlı adam huzursuzdu. Belli ki kafasında bir şeyler vardı. Bekledim. Ağzındaki bakla çıkacaktı nasıl olsa.

“Senden bir şey isteyeceğim.”

İşte gelmişti. Hem de hiç beklemeden, doğrudan lafa girmişti.

“Bizim Ömer’i hatırlarsın. Dört gündür işe gelmiyor.”

Tam bizim Ömer de kimdi diye düşünürken aklıma geldi. Sarı bir oğlandı. Siparişleri sessizce getirir, hiç konuşmazdı. Bir ara dilsiz olduğunu sanmıştım çocuğun, meğer utangaçmış.

“Hasta mı?”

“Sorun da bu ya... Bilmiyorum. Senden onu bulmanı istiyorum.”

Hoppala! Neydim ben? Özel dedektif mi? Hayretle baktığımı gören Baba Cavit bana aldırmandan devam etti.

“Senin işin böyle garip olaylarla uğraşmak değil mi? Bizim Ömer’e de bir baksan.”

“İyi de ben polis değilim ki, yazarım. Siz en iyisi karakola haber verin.”

“Karakoldakilerin umurunda bile olmaz. Kaçmıştır derler, çıkarlar işin içinden. Ama ben bizim Ömer’i tanırım. Çalışkan ve sadıktır. Gençcekti yanımda işe başladığında. Yetim oğlan.

Memleketinde bir anacığı var. Beni baba bilir. Haber vermeden kaybolmaz.”

İtiraz etmeye devam edecektim ama Baba Cavit kararlıydı.

“Geçen Arif’in sorununu sen çözmedin mi? Buna da bir bakıversen. Oğlan yok ortada. Bilirim, yapmaz böyle. Başını kesin bir belaya soktu. Kaybolmadan önce buraya yara bere içinde gelmiş. Osman, ağzını aramış ama anlatmamış.”

Birkaç dakika kazanmak için rakımdan bir yudum daha alıp etrafıma baktım. Söylentilere göre bir zamanlar, ya bütün duvarlar ya da tavanın tamamı, hangisi doğruysa artık, aynalarla kaplıymış. Zaten adı da bu yüzden Aynalı Meyhane’ymiş. Hayal bile edemiyordum o halini. Doğruysa aynaların yerini şimdi eski İstanbul fotoğrafları almış. 1954’te İstanbul Boğazı’nın donduğu günlerde çekilen bir fotoğraf. Siyah Chevrolet dolmuşa düdük çalan trafik polisi, Bostancı Plajı’nda güneşlenen insanlar ve tabii ki eski Haydarpaşa... Kısaca anılarla süslü duvarlar. Buraya o kadar uzun zamandır geliyordum ki, ilk ne zaman geldiğimi bile hatırlamıyordum. Duvardaki her bir fotoğrafın yerini ezberlemiştim neredeyse.

“Çağırsanıza siz şu Osman’ı. Bir de ben konuşayım,” dedim.

Çağırmaya kalmadan Osman bitti masamızda. Sinsi herif laf mı dinliyordu ne?

“Anlat Selim Bey’e.”

Osman, bir eliyle beyaz önlüğünün düğmesiyle oynayarak ayakları üzerinde sallana sallana konuşmaya başladı. İnsanın gözlerinin içine bakamayan, kaypak adamın tekiydi. Herifi gözüm hiç tutmadı.

“Oğlanı iyi benzetmişler abi. Ağzını burnunu dağıtmışlar. Bir gözü aha bu kadar şişmiş.” Elini yumru yaparak uzattı. “Mosmor olmuş tek göz, bir de kapanmış. ‘Ne oldu lan?’ dedim, anlatmadı.”

“Ne zaman oldu bu?”

Sorumu Baba Cavit cevapladı.

“Hale balık almaya gittiydim. Pazar ertesi. Oğlan o gün bugündür yok zaten. Bir görseydim, alırdım ağzından lafı. Anlatırdı bana.”

Bugün de cuma olduğuna göre demek ki bizim Ömer yaklaşık dört gündür ortalıkta yoktu. Baba Cavit başıyla Osman’ı geri gönderdi.

“Nerede yaşıyor bu Ömer?”

“Adresini vereyim sana Selim Bey. Dün oğlanın evine gittim. Kapı duvar. Meraklı bir karı var apartmanda. Sordum ama bir şey demedi. Artık eskisi gibi de değilim.” Eliyle tombul göbeğine vurdu. “Nah... Taşıyamıyorum artık bu mereti. Sen mahallede bir etrafa soruversen...”

Baba Cavit daha lafını bitirmeden meyhanede bir şangırtı koptu, bütün başlar gürültünün geldiği yere döndü. Beyaz önlüğü yemek lekeleri içinde sıska bir garson yere eğilmiş, kırık tabakları toplamaya çalışıyordu.

Baba Cavit, “Bismillah,” diyerek doğruldu.

“Hay ebesinin!” Merakla baktığımı görünce bana döndü. “Hasan bu... Osman’ın amcaoğlu. Ömer’in yerine işe koyduk ama sakar oğlan, kırmadık tabak çanak bırakmadı meyhanede.”

Ertesi gün taksiyle daha önce adımımı atmadığım bir semtin, unutulmuş üç dört sokaktan oluşan bir mahallesine geldim. Biriken çöplerin kokusu ağustos sıcaklığında her yere sinmişti. Bozuk kaldırımlı, tozlu sokakta top oynayan çocukların gürültüsüne aldırmandan esneyerek güneşlenen cılız köpekleri geçtim.

Hemen köşedeki televizyon tamir dükkânının önünde yaşlı bir adam sandalyesine yayılmış, keyifle gazete okuyordu. Tam önümde duran hayvan bokunun üzerinden atladım ve karşıma çıkan apartmanın önünde halı yıkayan kadınları selamladım. Birkaçı bana merakla bakarken, kimse selamımı almadı doğal olarak.

Şansımı televizyon tamircisinde denemeye karar verdim.

“Selamünaleyküm beybaba.”

Yetmişlik ihtiyar başını gazetesinden kaldırdı, gözlüklerinin üzerinden beni şöyle bir süzdü.

“Aleykümselam. Buyur evladım.”

“Fırın Sokak’ı arıyordum.”

“Ne yapacaksın Fırın Sokak’ta?”

İşte beklediğim soru buydu. Cevabım da hazırды.

“Ömer’e geldiydim. Askerden tanırım. Bilir misin?”

Çok önemli bir soru sormuşum gibi gazetesini katladı, gözlüğünü de gömlek cebine yerleştirdi.

“Hee... Bilirim de askerlik yaptığını bilmiyordum sıpanın. Sen Ömer’in askerlik arkadaşı olmak için biraz yaşlı değil misin?”

Amcanın gözleri tahminimden daha iyi görü-

yordu anlaşılan. Umursamadan lafı değiştirdim. “Emir erimdi askerde. Geçen yaz emekli oldum,” diye devam ettim hikâyeme. Ne de olsa asker adamda bendeki gibi sakal da olmazdı. “Her bayram arar sorar beni. İyi çocuktur, severim. Geçiyordum da bir bakayım dedim.”

Beybaba nihayet ikna olmuştu.

“Ömer bir süredir yok buralarda. Ailesi, kızı bakkalın oğluna verince kayboldu ortadan. Memleketine gitti zahir.”

Galiba yakalamıştım bir şeyler.

“Hangi kız? Bir sevdiği mi vardı oğlanın?”

“Hee... Kızın adı hatırımda değil şimdi. Dispanserde hastabakıcı. Geçen dizlerim için gittiğimde epey şey etmişti. Kireçlenme dedi doktor, merhem de verdi amma...”

İhtiyarın dizlerini daha fazla anlatmasına engel olmak için sözünü kestim.

“Geçmiş olsun beybaba. Peki, nerededir şu Fırın Sokak?”

“Aha... Düz git. Sağdan ilk sokak ama evde yoktur. Dedim ben sana. Süleyman’la İhsan’ın korkusuna kalmaz buralarda.”

“Süleyman’la İhsan da kim?”

“Kızın abileri. Süleyman büyük olan, itin teki. İhsan da gariban olan. Abisi ne derse onu yapar.”

Ömer’in yara beresinin nedeni çıkmıştı ortaya.

“Eyvallah beybaba. Ben yine de bakayım bir evine.”

İhtiyar, gözlüklerine ve gazetesine dönerken ben de sağdan ilk sokağa doğru yürüdüm.

Fırın Sokak bir önceki sokağın aynısıydı. Sadece halı yıkayan kadınlar ve top oynayan çocuklar yoktu. Belediye burada da çöpleri toplamamıştı. Boyası çoktan solmuş, 15 numaralı bina, siyah spreyle boyayla ‘biz bize yeteriz çünkü fenerliyiz’ yazılı beyaz kerpiç duvarın karşındaydı.

Baba Cavit’in verdiği adrese göre bizim Ömer bodrum katında oturuyordu. Apartmana girmeden önce pastan artık rengi belli olmayan eğri büğrü parmaklıkların çevrelediği, kaldırımınla aynı hizada pencereleri inceledim bir süre. 80’lerden kalma, kahverengi yaprak desenli soluk perdeler sımsıkı kapalıydı.

Apartmanın içindeki berbat rutubet kokusuna kavrulmuş soğan kokusu eşlik ediyordu. Paspasın üzerinde duran, tabanları çoktan sararmış yırtık bez spor ayakkabıları olan daireyi ve

köşeye atılı üç tekerleğinden artık sadece ikisi kalmış bisikleti geçerek merdivenlerden indim. Burnuma gelen lağım kokusu diğer kokulara karıştı.

Bodrum karanlıktı. Telefonumun ışığını yakarak elektrik düğmesini buldum, düğmeye bastım ama ışık yanmadı. Apartman tasarruf yapıyordu anlaşılan.

Ömer’in oturduğu dairenin kapısı çelik değildi. Dümdüz, gözetleme deliği bile olmayan basit bir kapıydı. Telefonun cılız ışığında, şöyle bir zorlasam kilidi kırardım ama şimdilik apartmanı, özellikle de Baba Cavit’in bahsettiği meraklı komşuyu ayaklandırmanın âlemi yoktu. Görünürde zil falan da olmadığı için kapıyı tıklattım sadece. Ne içeriden ses geldi ne de kapı açıldı. Bir kez daha vurdum ama nafiye.

Bu gidişle meraklı komşuyu uyandırmak gerekecekti galiba. Sessizce indiğim merdivenlerden bu kez öksürerek, gürültülü adımlarla çıktım. Apartman kapısına geldiğimde, yırtık bez ayakkabıların durduğu dairenin karşısındaki kapı açılmıştı bile.

Yuvarlak kahverengi gözler, siyah kemik çerçeveli gözlüklerimden başlayarak solmuş kot pantolonumu, neredeyse üniformam haline gelen siyah tişörtümü şöyle bir süzdü ve sonra da ince, işveli bir ses, “Kime bakmıştınız?” diye cıvıladı.

“İyi günler Şaziment Hanımcığım,” diyerek olabileceğim en çekici halimle gülümsedim. “Ömer’e bakmıştım ama evde yok galiba.”

Yuvarlak gözler şaşkınlıkla bir anda masa tenisi topu kadar açıldı.

“Aaa! Adımı nereden bildiniz?”

“Kapı zilinizde yazıyor Şaziment Hanımcığım,” dedim. Gülümsemekten çenem ağrımaya başlamıştı.

Elini, spreyle iyice kabarttığı kıvrıkcık saçları arasından dolaştırarak ilk defa görüyormuş gibi kapı ziline baktı bir süre. Sonra bana döndü.

“Ay, ne kadar da zekisiniz... Arkadaşı mısınız Ömer’in?”

“Evet. Ziyarete gelmişim. Nerededir biliyor musunuz?”

“Ömer köyüne gitti. Üzülecek şimdi sizi göremediğine. Hay Allah...” Az önce saçında olan eli şimdi çiçekli elbisesinin yakasında geziniyordu. “Düğün için mi gittiler yoksa?” diye sordum masumca.

“Ay! Ne düğünü?”

“En son konuştuğumda sevdalıydı Ömer. Anasını çağırtıp isteyeceklerdi kızı.”

“Aaa, olmadı o iş. Yaren’i başkasına verdiler.”

“Üzuldüm şimdi. Niye olmadı acaba?”

“Ay, bakkalın sümsük oğlan varken o şişko Süleyman hiç Ömer’e verir miydi kızı? Ama Yaren de inatçı çıktı. İstemem de istemem diye bağırdı ama nafile... Abisi bir tokat yapıştırıverdi kıza.”

“Neler olmuş böyle Şaziment Hanımcığım! Ne zaman oldu bütün bunlar?”

Kuş yakalamış kedi gibi zevkle ve heyecanla bana doğru eğildi. Bir yandan da birileri bizi dinliyormuş gibi sağına soluna bakıyordu.

“Geçen hafta sokakta bir kavga, bir gürültü... Bütün mahalle ayağa kalktı. Ben de o sırada tesadüfen camdaydım. Süleyman bu ikisini evin önünde fısıldaşırken yakaladı. Hem de el ele, göz göze. Ama yani insan azıcık dikkat etmez mi? Sanki tanımıyorlar o Süleyman belasını...”

Devam etmesi için anlayışla başımı salladım. Meraklı Şaziment’in o sırada bizim çifti gözetlediğinden adım gibi emindim.

“Tabii o dinsiz imansız, Ömer’i çok fena patakladı. Komşular zor aldı elinden. Yaren’i de sürükleye sürükleye eve götürdü. Zavallı, ne kadar ağladıysa, bağırdıysa fayda etmedi. Sağlık ocağından da aldı kızı. Eve kapattı. O günden beri kızı gören eden yok. Ama bindiği dalı kesiyor, haberi yok pis şişkonun. Bütün ev, kızın eline bakıyor. Yoksa Süleyman’la İhsan’ın bütün gün kahvede kâğıt oynamaktan başka bir işe yaradıkları yok. Dün deterjan alırken Bakkal Hüseyin’in ağzını aradım. Hâlâ taliplermiş kıza ama abisi kimseye göstermiyormuş yüzünü.”

Meraklı Şaziment’in çenesi iyice açılmış, konuştuğu konuşuyordu. Ben de başımı sallıyordum.

“Güzel kız tabii, hem akıllı hem çalışkan. Kolay kolay böylesini bulamazlar. Ömer’e de yazık oldu. İyi çocuktur. Çok âşıktı, gözünün içine bakardı Yaren’in. Açılmadı da uzun süre. Günlerce uzaktan seyredip durdu kızı. Git söyle vurulduğunu dedimse de beni dinlemedi. Sonra bir baktım, bunlar gizli gizli buluşuyorlar. Ne ara konuştular, görüştüler, açtılar duygularını birbirlerine anlamadım ki.”

Bu konuya bozulduğu belliydi.

“Çok teşekkür ederim Şaziment Hanımcığım,”

dedim. Apartman kapısına doğru usulca geri-lerken kadının eli tekrar elbisesinin yakasına gitti.

“Dün yakışıklı, hoş bir bey geldi buraya. Şöyle boylu boslu, iricene.” Anlaşılan Baba Cavit’i beğenmişti. “Patronuymuş. Ömer’i sordu. İşe gitmiyormuş bir süredir. Karışmam ben böyle işlere. Dedikoduyla falan hiç aram yoktur. Çok efendi bir beydi ama yine de hiçbir şey anlatmadım. Sen ne de olsa arkadaşısın. Yaren’den haberin de varmış zaten.”

“Evet evet, yazık olmuş gerçekten,” diye başımı bininci kez yeniden salladım. “Aaa! Saate bakın. Çok tutmuşum sizi kapıda. Gideyim artık. Çok teşekkürler haber verdiğiniz için. İyi günler dilerim Şaziment Hanımcığım.”

Apartman kapısına ulaştığımda, arkamdan sesleniyordu.

“Ömer geri geldiğinde kim diyeyim?”

Sıvası dökülmüş, bir zamanlar rengi sarı olan, tek katlı sağlık ocağı binasından içeri girdim. Başı ve ağzı sımsıkı örtülü, temizlikçi yaşlı kadın, saçakları iyice dağılmış gri bir paspası ne kadar silinse de asla temizlenmeyecek beyaz taşların üzerinde ağır ağır bir ileri bir geri götürüyordu.

“Kolay gelsin bacım. Yatalak bir hastamız var da, burada da hastabakıcı bir kızcağız varmış. Yaren. Pek methettiler. Nerede bulabilirim?”

Kadın paspas yapmayı bıraktı. Yüzüme bakmadan başı öne eğik, gözleri taşlarda, “Yaren gitti. Abisi sağlık ocağından aldı,” dedi. Sesi o kadar alçaktı ki zar zor duyabildim.

“Peki, nerede oturur bu Yaren? Ben abisiyle konuşur, ikna ederim.”

“Bilmem ki. Siz en iyisi başhemşire hanıma sorun.”

Çok bilmiş başhemşireyi işe karıştırmak istemediğimden ısrar ettim.

“Bacım, işim acil biraz. Anam geçenlerde kriz geçirdi. Sen kızın evi biliyorsundur. Bana tarif ediver.”

Kadın, başını kaldırdı ve bir anda hayatımda gördüğüm en güzel mavi gözlerle karşılaştım. Sandığım gibi yaşlı değil, gencecik bir kızdı karşımdaki.

“Yaren, Sülüklü Paşa Cami’nin karşısındaki iki katlı evde oturur,” dedi aynı alçak sesle ve sonra o mavi gözler yeniden aşağıya indi.

Camiden gelen ezan sesiyle, gıcırdayan demir bahçe kapısını açtım ve iki basamak çıkıp insanı yerinden zıplatacak kadar cıkcıkleyen zile bastım. Çok beklemedim. Kapıyı yüzü buruşuk -bu kez gerçekten yaşlı- bir kadın biraz araladı. “İyi günler teyzeciğim. Adresinizi sağlık ocağındaki başhemşireden aldım. Yatalak bir hastamız var da Yaren’e bakmıştım.”

Kadın hiçbir şey demeden beni şöyle bir süzdü. Güven vermek ve ikna etmek için biraz daha konuştum.

“Annem felçli. Ablam bakıyor ama yoruldu artık. Tek başına baş edemiyor. Sizin kıza iyi bir aylık da bağlarız, merak etmeyin.”

Kadın nihayet, “Abisi Yaren’i teyzesigile gönderdi,” dedi ve ardından sadece on beş santimetre araladığı kapıyı yavaşça kapattı.

“Bizim Ömer âşık olmuş ve sevdiği kızın abilerinden dayak yemiştir. Yaren’i bir başkasıyla nişanlamışlar. Uzaklaştırmak için de bir süreliğine bir akrabaya göndermişler. Bizim Ömer de köyüne dönmüş gibi görünüyor.”

Baba Cavit bu açıklamamı duyunca kaşlarını çatmıştı muhtemelen. Telefonda konuştuğumuz için göremiyordum o anda.

“Oğlan bana söylemeden gitmezdi köye, benim bildiğim. Hem niye söylemedi ki sevdalandığını? Evvel Allah, isterdik kızı usulünce.”

“Utandırmıştı muhtemelen. Siz en iyisi annesini arayın. Ömer köydeyse de onunla açık açık konuşun. Anlayışlı olun biraz. Oğlanı fena korkutmuşlar anladığım kadarıyla. Sizden yardım istemeyi düşünememiştir belki.”

“Tamam Selim Bey, öyle yaparım. Ama niye bana söylemedi ki? Hallederdik bir şekilde. Eş-şoğlu, niye haber vermedi acaba?”

Telefonu kapatırken Baba Cavit söylenmeye devam ediyordu.

Sabahın erken saatlerinde çantamda bilgisayarı, Komiser Kenan’la buluşmayı, Paul Auster romanı ise masanın üzerinde okunmayı bekliyordu. Bense Karaköy’de en sevdiğim köşede oturmuş, her yudumundan zevk aldığım, iki dakika içinde damıtılarak hazırlanmış V60 kahvemini tadını çıkarıyor ve önümde geçenleri seyrediyordum. Kadıköy vapurundan inen iyi giyimli modern köleler, sabah dokuz akşam altı

işlerine yetişmek için hızlı hızlı yürüyorlardı. Muhtemelen günleri bilgisayar başında e-posta cevaplamakla geçecek, fırsat buldukları anda ise bütün “biz çok önemliyiz insanları” gibi ne kadar yoğun olduklarını tekrarlayarak birbirlerinin dedikodularını yapacaklardı.

Cep telefonum çaldığında, eşimle beraber yıllardır bu butik kahve dükkânını işleten Sibel önümdeki boş fincanı almak üzereydi.

“Aloo... Selim Bey, sen misin? Bizim Ömer köyde değilmiş. Hiç gitmemiş oraya. Anasıyla konuştum. Bir senedir oğlanı görmemiş. Bak, kadıncağızı da meraklandırdık. Ne yapcaz şimdi? Kesin başına bir şeyler geldi. Şu kızın abileri oğlanı öldürüp parçalarını atmış olmasınlar bir yerlere?” Baba Cavit’i sakinleştirmem biraz zaman aldı. Bizim Ömer’i oğlu gibi gördüğünden iyice endişelenmiş, polise başvurmayla karar vermişti.

“Siz karakola gidin, ben de evine tekrar gideyim. Ne yapar eder, Yaren’le de konuşurum. Merak etmeyin, bulacağız Ömer’i.”

Canım sıkılmıştı açıkçası. Oğlanı ben de merak ediyordum. Hangi deliğe girmişti acaba? Masaya kahve parasını koyup kalkmak üzere olan Kadıköy vapuruna yetiştim.

Yine aynı mahalledeydim. Gıcırdayan demir bahçe kapısını yeniden geçtim. Tam cıkcıkleyen zile basacaktım ki arkamdan bir el omuzumdan tutarak beni sertçe geri çekti. Birkaç saniye içinde sigara ve ter kokulu, leş gibi bir nefesi yüzümde hissettim.

“Bak sen! Kimler gelmiş yine bizim bokhaneye? Ulan niye arıyosun Yaren’i? Kimsin lan sen?”

“Abi, Şaziment karısıyla da konuşmuş bu herif. Ömer’i sormuş.”

Dünden beri isimlerini duyduğum, bir eliyle beni boğazımdan yakalayan ve kapıya çivileyen şişko ve hemen arkasında duran yalaka pısırik-la nihayet tanışmıştık.

“Bırakın beni!” diye bağırdım. Sesim beklediğim kadar güçlü çıkmamıştı ama.

“Bak bak, nasıl da ötüyo barbunya!” Ne ara sustalı ortaya çıktı ve boğazıma dayandı anlamadım bile. “Ötsene lan barbunya! Kimsin? Ne istiyon Yaren’den? Anam avradım olsun sokarım lan! Öt!”

Bıçağın boğazıma battığını hissediyor, kıpırdayamıyordum. Yutkunarak, “Ömer’i arıyordum,” dedim.

“Ne dedin? Ne dedin barbunyam?”

“Ömer’i arıyormuş abi.” Benim yerime pısırik cevap vermişti.

“Sen sus lan, yandan yemiş! Sana mı sorduk?”

Boğazıma dayanan bıçak olmasaydı şu Sülo’nun enteresan bir kelime hazinesi vardı aslında. Romanıma karakter bile olabilirdi. Kendine gel Selim, sırası mı şimdi? Bir şeyler yap, aklını kullan. Başımı kaldırıp adamın gözlerinin içine dik dik baktım.

“Bir dur be kardeşim! Çek şu bıçağı boğazımdan! İnsanı korkutarak öttüremezsin.”

“Ulan, ayran ağızlı barbunya, öyle sikerim ki seni, sıçamazsın!”

Sülo’nun cinsel tercihini fazla düşünmeden sözünü kestim.

“Ömer dört gündür işe gelmiyor. Ailesi de oğlanı merak ediyor. O yüzden geldim. Tek istediğim Yaren’le konuşmak. Belki o biliyordur Ömer’in yerini.”

“Nereden bilsin kardeşim, Ömer’in yerini lan! ” En azından bıçağı boğazımdan çekmişti. Rahat bir nefes alabiliyordum artık.

“Seviyorlarmış ya birbirlerini. Belki...” Karar vermekle acele etmiştim anlaşılan. Süleyman birden kıcını arı sokmuş gibi yerinden fırladı.

“Ulan! Sen benim bacıma orospu mu diyon lan?” diyerek üzerime atladı. Ne diyebilirim ki? O anda burnuma doğru gelen kafayı görmedim bile. Gözlerim karardı, dişlerim takırdadı, parlak yıldızları saymak neymiş yeniden hatırladım. Nefes almaya fırsat bile bulamadan suratımın ortasına bir de tokat yedim. Acısı içime işledi. Şişko Sülo’nun sadece kafası kalın değil, eli de çok ağırdı. Burnumdan sümük mü kan mı ne olduğunu anlayamadığım bir sıvı ağızıma doğru akıyordu.

Bir elim burnumda, diğer kolumu sanki adamı engelleyebilirmişim gibi kaldırmıştım ki, bu kez darbeler mideme gelmeye başladı. Manyak herif iyice zıvanadan çıkmıştı. Yere düştüm. Arka arkaya yediğim tekmelerden sonra cenin pozisyonunda köşeye büzüldüm.

Derken uzaktan bazı sesler gelmeye başladı. Sarınım beybabanın elinde bir sopa vardı. Sopyayı sallayarak bağıırıyordu. Şaziment Hanımcığım da bir şeyler diyordu ama burnuma dolan kan sanki kulaklarımı sağır etmişti, ne dediklerini duyamıyordum. Kavgayı duyan bütün mahallesi evin önüne toplanmıştı. Kırmızı mavi ışık-

ların içinde mavi gözlü kızla göz göze geldik. Karşıdaki ağacın dibinde ayakta duruyor, şaşkınlıkla bana bakıyordu. Ambulans ne kadar da çabuk gelmişti. Beni kaldıran kollar, bir pelte gibi Şaziment Hanımcığımın kucağına yatışım. Sonrası karanlık...

Gözlerimi açtığımda seyrek beyaz saçlı, iriyarı bir polis memuru üzerime eğilmiş, eliyle beni dürtüyordu.

“Şişşt! Uyansana, uyan oğlum uyan! Ağrın, kırığın, çıkığın var mı? Nasılsın?”

Yavaşça doğruldum. Öksürüyordum. Elim, ağızım kan içindeydi. Daha önce ambulandan geldiğini sandığım kırmızı mavi ışık aslında ekip arabasından geliyordu. Şişko Sülo ve Pısırik elleri kelepçeli, arka koltuğa tıklılmışlardı.

Bir saat sonra hepimiz karakoldaydık. Üzeri çizik ahşap bir masanın karşısına oturmuş, Ömer’i anlatıyordum. Genç bir polis memuru, eski bir bilgisayarda ifademi yazıyordu ama acemiydi anlaşılan, çok yavaş yazdığı için söylediklerimi sürekli tekrar etmek zorunda kalıyordum. Aslında kanı durdurmak için burnuma tıktıkları pamuklardan konuşamıyor, sadece homurdanıyordum ya neyse.

“Komiserim, bu herifler Ömer’e bir şey yaptılar kesin. Çocuk günlerdir ortada yok.”

Karşımdaki masada oturan, beyaz saçlı iri komiser, kafasında kalan son üç beş tel tanesini kaşıyarak başını hafice salladı ve bana, “Öğreniriz şimdi,” diye söylendikten sonra telefona uzandı.

“Oğlum Cemal, önce iki tane çay kap ocaktan. Demli olsun bak, sidik gibi getirme. He, sonra da şu nezarete attığımız iki puştı getirin Mustafa’yla.”

Hâlâ bilgisayarın orasını burasını kurcalayan delikanlıya döndü.

“Mustafa, sen de in aşağıya. Hadi oğlum.”

Bir ayağı kısa sandalyede şöyle bir doğruldum. Komiser halledecekti bu işi galiba.

Biz sıcak çaylarımızı içerken Sülo ve Pısırik, Cemal ve Mustafa’nın ittirip kaktırmalarıyla içeriye getirildiler.

“Elini ayağını öpeyim, amirim. Biz bir şey yapmadık ki. Bacıma orospu deyince, arkadaşı biraz okşadık sadece, amirim. Valla kötü niyetimiz yoktu. Namus meselesi, amirim.”

Bir saat önce bana dayılık taslayıp beni “okşa-

yan” Sülo iyice küçülmüş, kelepçeli elleri önünde, başını yana eğmişti. İncecik sesiyle yalvarıyordu.

“Nağme yapma lan!”

Komiserin birden gürleyen sesiyle irkildim. Elimde tuttuğum bardaktaki çay, kırmızı beyaz tabağa döküldü.

“Ne yaptınız lan Ömer’e? İyice benzetmişsiniz oğlanı geçen hafta.”

“Bir şey yapmadık komiserim. Ekmek Kuran çarpsın. Bokunu yiyeyim bir şey yapmadık.”

İri gövdesinden beklemediğim bir çeviklikle komiser, masasından çıktı ve bir anda Sülo’ya bir tokat yapıştırdı. Benim çay yine tabağa döküldü. İçemeyecektim mereti anlaşılan. Usulca sehpanın üzerine koydum bardağı.

“Atarım lan yine ikinizi nezarete! Sorgu odasına sokar, ciğerinizi sökerim lan! Bilmiyor muyum ben ne bok olduğunuzu? Doğruyu söyle şerefsiz!”

“Yapma komiserim. Elini ayağını öpeyim, gözünün çapağını yiyeyim. Yemin billah oğlana bir şey yapmadık. Bacımıza hallendi. Okşadık azıcık.”

“Nerede Ömer o zaman? Nereye kayboldu?” Tutamamıştım artık kendimi. Sülo, görüşecegiz biz seninle daha sonra, bakışı fırlattı bana. Ben de dik dik geri baktım herife.

“Namusumuza el uzattı o düzrü piç!” Bu ses o ana kadar köşeye sinmiş, fal taşı gibi açılmış korku dolu gözlerle etrafı seyreden Pısrık’tan gelmişti. Bütün bakışlar ona çevrilince yutkunduk korkudan, zavallı. Sülo hemen araya girdi.

“Sus lan balkabağı!”

“Sen karışma Süleyman. Konuş oğlum. Nerede Ömer? Ne yaptınız oğlana?”

Pısrık İhsan bir kez daha yutkunarak bakışlarını abisinden kaçırdı.

“Abim doğru söylüyor amirim. Biz bi’ şey yapmadık. O ırz düşmanı naamussuz, bacımızı kaçırdı. Bir haftadır hangi deliğe girmişlerse arayıp duruyoz. Bulamadık.”

Derin bir nefes aldım. Bu hiç aklıma gelmemişti tabii.

Tilkinin dönüp dolaşacağı yer kürkçü dükkânıymış. Yine mahalleye dönmüş, Ömer’in oturduğu apartmanın önüne gelmişim. Nereye kaçırmıştı Ömer, kızı?

Şaziment Hanımcıgım beni görünce hemen

perdesini aralayıp penceresini açtı ve kabarık saçlı kafası pencereden aşağı sarktı.

“Ay, nasıl oldunuz? Çok korktum, o dinsiz imansız Süleyman’ın sizi dövdüğünü görünce. Neyse polis de tam zamanında geldi. Ne oldu karakolda? Serbest bırakmadılar değil mi o Süleyman şişkosunu? Hem zaten...”

Şaziment Hanımcıgımı duymuyordum artık. Gözüm, Ömer’in evinin pencerelerine takılmıştı. Dün geldiğimde sımsıkı kapalı olan solmuş perdeler bakıyordum. Şimdi hafif aralanmış perdeler...

“Kaç kez içeri attılar ikisini ama bir yolunu bulup...”

Kadının gevezeliği devam ededursun fırladım yerimden. Koşarak bodrum katına indim ve kapıyı yumrukladım.

“Ömer, açın kapıyı! İçeride olduğunuzu biliyorum.”

Kapı usulca açıldı. Önce yüzündeki morluklar artık sarı renge dönmüş bizim Ömer ortaya çıktı, arkasından da kahverengi iri gözlerle bana bakan Yaren.

“Bırakın, içeri gireyim. Baba Cavit gönderdi beni.”

Elimle kapıyı ittim. İçerisi dışarının tam aksine serindi. Rutubet, doğal klima işlevi görüyordu galiba. Loş karanlığın içinde el ele tutuşmuşlar, hiç konuşmadan yüzüme bakıyorlardı. Ne diyeceğimizi bilemeden hepimiz birkaç saniye durduk.

“Ömer, benim Selim,” diye lafa girdim.

Oğlanın gözler beni tanıyınca şaşkınlıkla açıldı.

“Aa, Selim Bey... Size ne oldu böyle?”

Çocuğa, ben de senin gibi Şişko Sülo’dan dayak yedim demedim tabii.

“Sen beni boş ver şimdi. Bütün hafta boyunca evde mi saklandınız?”

“Ya ne yapacaktık? Abim olacak o davarda vicdan yok ki.” Hâlâ sevgilisinin elini sımsıkı tutan Yaren soluk soluğa, gözlerinde meydan okuyan bir ifadeyle konuşmuştu. “Hem sen ne diye peşimize düştün ki? Sağlık ocağına da bizim evi sormuşsun. Melike dün gece dedi bana.”

Demek mavi gözlü kızın adı Melike’ydi. Bu mahallede de her yerde olduğu gibi haber, dedikodu ve kavga çabucak yayılıyordu. Nedense şaşırmadım bu duruma.

“Yaren’im, Selim Bey çok büyük yazardır. Bizim

meyhanenin de sürekli müşterisidir,” diye açıkladı Ömer. “İki ay önce kuyumcu Arif Amca’nın dükkânındaki hırsız yakaladı.” Sesinde biraz gurur mu vardı ne?

“Melike, arkadaşınız mı?” diye sordum.

“Can dostum, sırdaşım o benim. Nerede olduğumuzu bir tek o biliyordu.” Yaren’in sesi hâlâ dikbaşı ve sertti ama Ömer’in açıklamalarını da kabullenmişti.

Sokak kapısının tam karşısındaki odaya girdim. İki kaçak sevgili de peşimden geldi. Hemen hemen hiç eşya yoktu içeride. Rutubetten boyası kabarmış duvarlara, tavandaki çıplak ampule baktım bir süre. Sonra tahta kolçaklı eski bir koltuğa oturdum. Hemen yanında duran, ayağı kırık sehpaye kitaplarla destek yapılmıştı.

“Neden böyle ortadan kayboldunuz Ömer?” diye yeniden sordum. “Niye haber vermediniz Baba Cavit’e? Adam merak etti sizi.”

“O ne biçim laf, Selim Bey? Abime söyledim ya...”

“Abine mi? Hangi abine? Oturun bakayım karşıma. Şu işi düzgünce en baştan bir anlatın.”

Yan yana sarı ve kahverengi çizgili kumaşla kaplı çekyata oturdular. Birbirlerinin ellerini bırakmamışlardı.

“Vallahi babamı üzmem istemedim, Selim Bey. Günlerdir evdeyiz. Anamın köyden gönderdiklerini yedik hep. Hiç ses çıkartmadık. Kimselere de kapıyı açmadık, bizi bulacaklar diye. Geçen pazar akşamı, Yaren’imle bizim apartmanın önünde konuşuyorduk. Süleyman bizi yakaladı. Beni fena dövdü. Yaren’imi de zorla götürdü.” Ömer yavaşça bir elini gözüne, sonra da artık yarası kabuk bağlamış dudağına götürdü.

“Elleri kırılısıca köpek! Adı batasıca hayvan herif!” diye öfkeyle araya girdi Yaren ve sonra onu sevdiği adamdan tekrar ayıracaklarmış gibi Ömer’e sokuldu. “O gece pencereden kaçtım. Geldiğimde Ömer’in yüzü gözü kan içindeydi. Ölürüm de dönmem o eve dedim.”

“Yaren’imle bütün gece konuştuk. Sonra beraber kaçmaya karar verdik.” Ömer de bunları dedikten sonra kızın yazmasından çıkan bir tutam saçına dokundu şefkatle.

“Neden Baba Cavit’ten yardım istemedin ki?”

“Hah, onu diyecektim işte Selim Bey. Ertesi sabah meyhaneye gittim. Babama anlatacaktım

tüm olanları. Bir çare bulur, yardım ederdi elbet. Ama hale balık almaya gitmiş. Ben de Osman abime anlattım. Siz eve gidin, haber bekleyin. Ben konuşurum babayla, dedi. O gün bugündür abimden ve babamdan haber bekliyoruz.”

İçimden, “Vay sinsi Osman vay!” dedim. “Sen neler karıştırdın böyle?”

“İyi de anlamıyorum Selim Bey, neden Osman bana bir şey anlatmadı ki?”

Aynalı Meyhane o saatte bomboştu. Masanın üzerinde bu kez rakı ve mezeler değil, az önce bizzat Baba Cavit’in yapıp getirdiği köpüklü Türk kahvesi vardı. Kocaman bir yudum alarak başımla biraz ileride az önce kırdığı fincanları süpüren Hasan’ı işaret ettim.

“Çocuğun işini garantiye almak istedi demek ki. Ömer’le de bilmediğimiz bir mevzu varsa eğer...”

Baba Cavit’in yüzü öfkeyle gerildi. Bayaz kaşları çatıldı.

“Sinsi herif. Bak, gördün mü Selim Bey? Bu kadar sene evimde yılan beslemişim.” Başını çevirdi ve “Hasan! Çabuk gel buraya!” diye gürledi. Ben mis gibi kahveden son yudumu alırken Hasan korkudan bembeyaz bir suratla yanımıza koştu. Fincanları kırdığı için yine azar işiteceğini düşünüyordu belki de.

“Buyur baba.”

“Nereye kayboldu senin o şerefsiz amcaoğlu.”

“Bi... bi... Bilmem,” diye kekeledi gariban.

“Sen biliyor muydun yediği haltı?”

Çocuk şaşkınlıkla ve cılız bir sesle, “Neyi baba?” diye sordu.

“Hay ebesinin! Sana da yazık be çocuğum. Ama dur bak, ben yapacağımı bilirim o Osman hergelesine.”

Baba Cavit’i iç meselelerini çözmesi için yalnız bırakma zamanı gelmişti artık.

“Eh, artık bana müsaade,” dedim. “Kahve için teşekkürler.”

“Eyvallah Selim Bey. Afiyet olsun. Sağ olasin, her şey için.”

Tam meyhaneden çıkarken birden aklıma geldi, durdum ve elim kapıda, Baba Cavit’e baktım.

“Ömer’e..?”

Yaşlı adam sözümü kesti, kaşlarını yeniden çatı.

“Merak etme Selim Bey. O iş bende artık evvel Allah.”

LISBETH SALANDER

Lisbeth Salander; 24 yaşında, 1.50 cm boyunda ve 40 kg ağırlığında, soluk benizli tuhaf bir karakterdir. Abur cubura bu kadar düşkün olmasına rağmen böylesine zayıf olması etrafındakileri şaşırtır. Aslında kıvılcı saçlıdır ama saçlarını siyaha boyar; bazen dudaklarına da siyah ruj sürmeyi tercih eder. Geniş bir ağız, ufak bir burnu ve çıkık elmacıkkemikleri vardır. Burnunda ve kaşlarında piercing bulunur ve vücudunda da birçok dövmesi vardır. Boynunda eşekarısı, ayak bileğini ve sol kolunun pazısını çevreleyen bir çember, kürekkemiğinin üzerinde bir ejderha, kalçasında Çin alfabesine ait bir sembol, baldırında da bir gül motifi... Lisbeth Salander, tüm bunlarla açıklanamayacak şekilde çekici bir genç kadındır.

Isveçli yazar ve gazeteci Stieg Larsson'ın Millenium Serisi'nin başkahramanı Lisbeth Salander... Larsson'ın Lisbeth karakterini yaratırken ilham aldığı birçok olay ve kişi olduğu söyleniyor. Bunlardan en çarpıcılarından biri ise oldukça tartışmaya açık. Larsson'ın zamansız ölümünün ardından bazı arkadaşları, Lisbeth karakterinin Larsson'ın tecrübe ettiği bir olay üzerine yaratıldığını iddia etmiş. Söylenene göre Larsson henüz çok gençken üç arkadaşının Lisbeth adlı bir kıza tecavüz ettiğine şahit olmuş ancak olayı durdurmak için hiçbir şey yapmamış. Aradan birkaç gün geçtikten sonra genç kadından özür dilemiş ancak Lisbeth, Larsson'ı kesinlikle affetmemiş. Larsson'ın yakınlarının söylediğine göre bu vicdan azabı, yazarın peşini hayatı boyunca bırakmamış ve nihayetinde bu karakter Lisbeth ismiyle eselerinden birinde hayat bulmuş. Bu hikâyenin ne kadar doğru olduğu hâlâ tartışılıyor ancak gerçek olan bir şey var ki Stieg Larsson gerçekten akıllara kazınan bir karakter yaratmış.

Lisbeth Salander; 24 yaşında, 1.50 cm boyunda ve 40 kg ağırlığında, soluk benizli tuhaf bir karakterdir. Abur cubura bu kadar düşkün olmasına rağmen böylesine zayıf olması etrafındakileri şaşırtır. Aslında kıvılcı saçlıdır ama saçlarını siyaha boyar; bazen dudaklarına da siyah ruj sürmeyi tercih eder. Geniş bir ağız, ufak bir burnu ve çıkık elmacıkkemikleri vardır. Burnunda ve kaş-

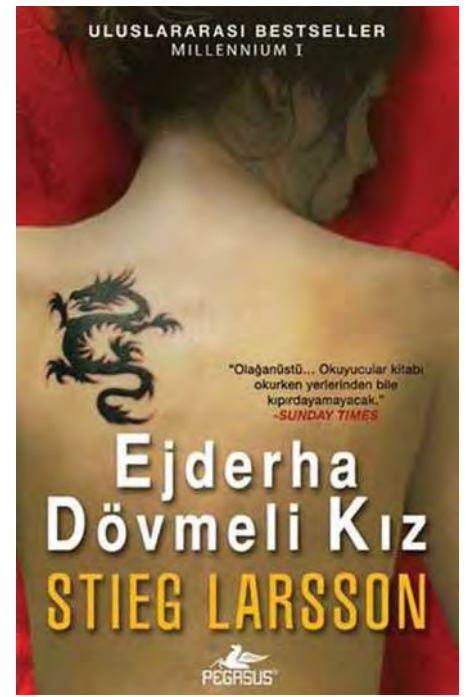

larında piercing bulunur ve vücudunda da birçok dövmesi vardır. Boynunda eşekarısı, ayak bileğini ve sol kolunun pazısını çevreleyen bir çember, kürek kemiğinin üzerinde bir ejderha, kalçasında Çin alfabesine ait bir sembol, baldırında da bir gül motifi... Lisbeth Salander, tüm bunlarla açıklanamayacak şekilde çekici bir genç kadındır. Lisbeth, prestijli bir güvenlik firmasında çalışmaktadır. Patronu Armansky, onu sektördeki en kabiliyetli araştırmacı olarak niteler. Lisbeth'in yüksek hayal gücü ve keskin zekası da bunu doğrular niteliktedir. Bugüne kadar Armansky'ye alelade bir rapor teslim ettiği olmamıştır. Sunduğu raporlarda dipnotlara, alıntılara ve gösterdiği kaynaklara bilimsel bir tezmişçesine önem vermesi, beyninin nasıl çalıştığını da kodlar. Lisbeth, özellikle bilişim teknolojileri sözkonusu olduğunda inanılmaz yeteneklidir. Okulla arası hiçbir zaman iyi olmamış, eğitimi yarıda bırakmış ve yüksek öğrenim de görmemiştir. Sorunlu ve zor bir çocukluk geçirmiş ve birden fazla koruyucu ailenin yanında barınmaya çalışmıştır. En sonunda devlet kendisine bir vasi atamıştır, Palmgreen olarak tanıdığımız bu kişi, Lisbeth'in hayatında en düşkün olduğu insanlardan biridir. O kadar ki Lisbeth, Noel arifelerinde akıl hastanesindeki annesini ziyaret ettikten sonra Palmgreen'in evine gider ve ikisi

Sandviçler, Lisbeth'in en sevdiği yiyeceklerden biridir diyebiliriz. Maceraları boyunca kendisine sürekli çeşitli sandviçler hazırlar. Çavdar ekmeği, peynir, ciğer sosisi, dereotlu salatalık turşusu... Ya da televizyonun karşısında yemek için hazırladığı ciğer ezmesi ve salatalıklı sandviç. Bunların yanında da genellikle kahve ya da kola içer. Lisbeth bazen kendisini çalışmaya kaptırmışsa bir gecede beş ya da altı şişe kola tüketebilir.

birlikte domuz etli özel Noel yemeklerini yer; ardından satranç oynarlar.

Palmgreen'in hastaneye kaldırılmasının ardından işler Lisbeth için zorlaşır. Devlet kendisine başka bir vasi atar. Nils Bjurman adlı bu kişi Lisbeth'in başına bela olacaktır. Tanışmalarının ardından Lisbeth eve gider, duş alır, peynirli ve turşulu iki sandviçi midesine indirirken bu durumla nasıl mücadele edebileceğini düşünür. Nitekim Bjurman yüzünden başına hiç tahmin edemeyeceği şeyler gelir; vasinin evine gittiği bir gün, Lisbeth tecavüze uğrar. Duygusal olarak neredeyse hiçbir hisse sahip olmayan bir karakter olarak resmedilse de Lisbeth bu olay karşısında epey sarsılır. Eve gider, yatağına uzanır ve uyur. Uyandığında iki bardak kefir içer ve bir elma yer. Ardından iki uyku ilacı atar ve tekrar uykuya dalar. Uzun süre uyuduktan sonra tekrar uyanır ve dolaptan büyük bir kutu Billy's Pan marka pizza çıkarır. Kutudan iki pizza dilimini çıkarıp mikrodalgaya atar, termosunu kahveyle doldurur ve bilgisayarının başına geçer. Uzun süre boyunca çalıştıktan sonra mutfığa geçer ve kendisine çavdar ekmeğinden peynirli, havyarlı ve iyi pişmiş yumurtalı üç büyük sandviç hazırlar. Sandviçler, Lisbeth'in en sevdiği yiyeceklerden biridir diyebiliriz. Maceraları boyunca kendisine sürekli çeşitli sandviçler hazırlar. Çavdar ekmeği, peynir, ciğer sosisi, dereotlu salatalık turşusu... Ya da televizyonun karşısında yemek için hazırladığı ciğer ezmesi ve salatalıklı sandviç. Bunların yanında da genellikle kahve ya da kola içer. Lisbeth bazen kendisini çalışmaya kaptırmışsa bir gecede beş altı şişe kola tüketebilir. Lisbeth Salander ilk romanın sonunda, bilgisayar teknolojileri konusundaki yeteneği sayesinde büyük bir servet olarak adlandırabileceğimiz bir meblağda parayı zimmetine geçirir. O andan sonra uzun bir süreliğine tatile çıkar. Guadelou-

pe, Dominica, Barbados, St. Lucia ve en sonunda da Grenada'da uzun süreli tatiller yapar. Grenada'da sahilde dolaşırken yerel meyveleri olan chinup isimli bir meyve dener. Epey lezzetlidir ve tadı İsveç'e özgü bekaşi üzümünü andırır. Lisbeth tatile çıkmışken kendisiyle de ilgilenmeyi ihmal etmez. Öncelikle her zaman fazlasıyla küçük ve vasat bulduğu göğüslerini özel bir klinikte büyütür. Ardından boynundaki eşekarısı dövmesini sildirir ve piercinglerinin bazılarını çıkarır. Bu, Lisbeth için bir yenilenme dönemidir, istediği her şeyi yapabilir. Hatta genç bir adamla bile tanışır. George Bland adlı genç adamın sahilde bir kulübesi vardır. George, Lisbeth'e piring ve sebzelerden oluşan bir yemek yapar ve plastik tabaklarda ikram eder. Lisbeth otele dönerken markete uğrar, yarım düzine mango ve büyük bir şişe soda satın alır. Ardından limandaki Turtleback adlı kafeye gider; kalamar ve patates cipsi sipariş eder. Yanında da Grenada'nın yerel birası olan Carib marka bira içer. Bira, Lisbeth'in genellikle en çok tercih ettiği alkol çeşididir. İçinde kâğıttan şemsiye olan kokteyller ona göre değildir. Bira dışında daha yüksek alkollü bir içecek isterse bu genellikle rom ve kola olur.

Lisbeth, Stockholm'e zengin biri olarak geri döndüğünde, istediği gibi bir daire tutar ve içini istediği gibi döşer. En sonunda da market alışverişine çıkar. Şampuan, diş macunu, sabun, kefir, süt, peynir, yumurta, ekmek, tarçınlı rulo çörek, kahve, poşet çay, bir kavanoz turşu, elma ve büyük bir paket Billy's Pan Pizza, donmuş balık güveci ve domuz pastırmalı turta alır. Eve gittiğinde turtalardan birini mikrodalgaya atar ve dolaba koymadan önce kartondan biraz süt içer.

Lisbeth Salander'a özellikle ilk romanda, başarı bir araştırmacı gazeteci olan Mikael Blomkvist eşlik eder. Blomkvist ilk romanda, ünlü ve zengin bir işadamı tarafından geçmişteki bir gizemi araştırması için tutulur. Lisbeth Salander da sonrasında Blomkvist'e eşlik edecektir. Blomkvist zeki ve yakışıklı bir adamdır. Lisbeth'ten 30 yaş kadar büyüktür ancak bu, bir süreliğine de olsa romantik bir ilişki yaşamalarına engel olmaz. İsveç'e özgü yemekleri genellikle Blomkvist sahnelerinde görürüz. Kendisini işe alan Henrik Vanger ile birlikteyken kahve eşliğinde İsveç'in meşhur tarçınlı rulo çöreklerinden yer. Ardından akşam yemeğine geçilir; Henrik'in aşçısı, frenküzümü reçelinden yapılmış bir sosa yatırılmış olan yabantavşanı rostosu ve patates hazırlamıştır. Yanında da kırmızı şarap içilir. Başka bir akşam masada geyik etli bir yemek vardır, yemeğin ardından votka içilir. Karaca eti ya da kremalı patatesli kuzu pizozla de ev ahalisi tarafından sevilen yemeklerdendir.

Blomkvist'in alkol tercihleri de Lisbeth ile benzerlik gösterir. Bira içmeyi sever ancak fazla miktarlarda alkol tüketen biri değildir. Evdeki içki dolabında votkalar, viskiler ve cinler vardır ancak bunların çoğu da hediyedir. Dolapta adeta süs görevi görürler. Fakat alkol konusunda da İsveç'e özgü içkileri okura Blomkvist sahneleri sunar. Bunlardan biri glögg olarak adlandırılan sıcak şaraptır. Glöggü diğer sıcak şaraplardan ayıran şey, içine eklenen diğer alkollerdir. Şarabın yanında genellikle votka ya da cin de eklenir. Bunların yanında İsveçliler bu karışım kurutulmuş meyve ve fındık, badem gibi yemişleri

de eklerler. Sıvı karışımın içine konan her şeyin yenmesi makbuldür o nedenle glögg bardağının yanında kaşık da verilir.

Geleneksel olarak glögg yapmak için şaraba eklenen alkol, aquavittir. Aquavit, çoğu İsveçlinin olduğu gibi Blomkvist'in de favori içkilerindendir. Hayat suyu anlamına gelen aquavit İskandinavya'da 15. yüzyıldan bu yana üretilir. Çeşitli tahıllardan ya da patatesten damıtılarak üretilen içkinin %40-45 arası alkol oranı vardır. İlk damıtmanın ardından çeşitli baharatlar (kimyon en yaygın kullanılan baharattır) ve bitkilerle tekrar damıtılır ve ardından şişelenir. İsveç, Norveç ve Danimarka'nın kendilerine özgü aquavit çeşitleri vardır. İsveç ve Danimarka aquaviti, daha açık renklidir ve yaşlandırmadan şişelenir. Norveç aquaviti genellikle patatesten damıtılır ve ilginç bir hikâyesi vardır. Anlatılana göre 1850 senesinde, Gymer adlı bir gulete Norveç'ten Avustralya'ya götürülmek üzere bir şeri fıçısına doldurulmuş olan aquavit yüklenir. O zamanlar geminin Avustralya'ya ulaşması uzun sürer elbette. Kaptan, Avustralya'ya ulaştığında aquaviti sipariş eden kişinin öldüğünü öğrenir. Bir fıçı aquaviti çaresiz Norveç'e geri götürecektir. Sonrasında anlaşılır ki meşe fıçıda iki defa ekvatoru geçen (Norveçliler bunu özellikle belirtmeyi

Lisbeth Salander'a özellikle ilk romanda, başarılı bir araştırmacı gazeteci olan Mikael Blomkvist eşlik eder. Blomkvist ilk romanda, ünlü ve zengin bir iş adamı tarafından geçmişteki bir gizemi araştırması için tutulur. Lisbeth Salander da sonrasında Blomkvist'e eşlik edecektir. Blomkvist zeki ve yakışıklı bir adamdır. Lisbeth'ten 30 yaş kadar büyüktür ancak bu, bir süreliğine de olsa romantik bir ilişki yaşamalarına engel olmaz. İsveç'e özgü yemekleri genellikle Blomkvist sahnelerinde görürüz.

seviyor) ve sallana sallana fıçının şeri aromasını alan aquavitin tadı muazzam bir seviyeye ulaşmıştır. Bugün hâlâ, Wilhelm Wilhemsen taşımacılık şirketi, üretilen aquavitler için aynı güzergâhı izleyen bir rotayla yola çıkar ve aquavit şeri fıçılarda ekvatoru iki kere geçer. Şişelerin ön yüzündeki etikette "matured at sea" yani "denizde olgunlaştırılmıştır" yazar. Arka yüzündeki etikette de içkinin ekvatoru geçiş tarihleri ve yolculuk ettiği geminin adı yazılır.

KENT VAMPIRLERİ

300 yaşındaki Transilvanyalı bir vampirin yatak odanıza girip de kanınızı emme ihtimali yoktur ancak kan dökmekten hatta içmekten büyük zevk alan kimi seri katiller, Bram Stoker'ın efsanevi kontu Dracula'dan ya da Anne Rice romanlarının seksi kan emicilerinden çok daha dehşet vericidirler.

Vampirle Söyleşi (Interview with the Vampire) adlı romanıyla uluslararası şöhreti yakalayan ABD'li yazar Anne Rice vampirlerin huyunu suyunu hatmetmiş bir ablamızdır. 1791'de New Orleans'ta eşini genç yaşta kaybetmiş olmanın üzüntüsüyle hayata küsen 24 yaşındaki çiftlik sahibi Louis'in bir vampir tarafından ısırılarak, ölümsüz bir gece yaratığına dönüşmesiyle başlayan kült romanında, bir kız çocuğuyla süslenmiş iki yüz yıllık eşcinsel aşk serüvenini anlatırken vampirlerin psikolojisini de sorgulamaktadır.

İrlandalı yazar Bram Stoker'ın 1897 tarihli başyapıtı *Dracula*'yla karşılaştırılamayacak kadar farklı bir kulvar yakalayan Anne Rice'in romanındaki vampir figürünün kaynağı, Karpaz

dağlarıyla çevrelenmiş Transilvanya kaynaklı bir halk efsanesidir ve aynı uzmanlara göre, sözcüğün kökeni de Slav dillerinde ruh anlamında kullanılan "upyr" -Bulgarca vampir- kelimesinden türemiştir.

Vampirlerin âdetleri kimi popüler yazarlarca sonradan değiştirilmiş gibi görünmektedir. Yine de tüm vampirler -gün ışığında kanı kuruyup tozlaştığı için- avlanmaya geceleri çıkarlar. Birçoğu gündüzleri perdeleri sıkı sıkıya kapatılmış karanlık bir odada -üzeri haç kabartmalı tozlu bir tabutun içinde- mışıl mışıl uyur, günbatımında yarasaya dönüşüp karanlık emellerini gerçekleştirmek üzere dolunay yönüne doğru kanat çırpırlar. Müthiş bir ikna gücüne sahip olan vampirler, ısırıldığı kişiyi kendisi gibi ölümsüzlüğe kavuştururlar. Aynada aksi görülmez; sarmısak,

haç ve ikonalarından ödü kopar ve kalbine tahta bir kazık çakılırsa tozlaşıp ölüverir.

Vampirlerle ilgili hikâyeler eğlenceli denebilecek kadar renkli, zengin ve hatta uçuktur. Daha pek çok acayip huyu olan bu sevimsiz yaratık elbette hayal ürünüdür. 300 yaşındaki Transilvanyalı bir vampirin yatak odanıza girip de kanınızı emme ihtimali yoktur ancak kan dökmekten hatta içmekten büyük zevk alan kimi seri katiller, Bram Stoker'ın efsanevi kontu Dracula'dan ya da Anne Rice romanlarının seks kan emicilerinden çok daha dehşet vericidirler.

15. ve 16. yüzyıllarda Avrupa'da yaşamış şehvet katillerinin şeytanın eline düşmüş, karanlık dünyaların esiri haline gelmiş iblisler oldukları düşünülmüştü. Tıp biliminin gelişmesiyle kan emici seri katillerin bir bölümünün akıl hastası, önemli bir bölümününse porfiri gibi hastalıklardan muzdarip oldukları fikri ortaya atılmıştır.

Kaliforniya Üniversitesi'nden Profesör Wayne Tikkanen'in araştırmasına göre, nadir görülen hastalıklar hakkında bilgisi olmayan Avrupalılar -1700'lü yıllarda- porfiri hastalarını vampir olarak niteliyorlardı. Porfiriklerin derilerinin

hassaslaşması nedeniyle dışarıya ancak geceleri çıkabildiklerini ve kan eksikliklerini giderecek zaruri tedavi amacıyla da hayvan kanı içtiklerini belirten Profesör Tikkanen, "Hastaların dudakları kuruyup çekildiği için dişleri ortaya çıkar. Anormal kıllanmaya ve karaciğer yetmezliğine maruz kalan porfirikler sonunda çıldırıp saldırıganlaşırlar," diyerek porfirinin vampir efsanesine temel oluşturduğunu iddia etmiştir.

Porfiriye çok ender rastlanır. Renfield Sendromu adı verilen psikolojik rahatsızlık -klinik vampirlik hastalığı- ise suç tarihi sayfalarında daha fazla yer kaplar. Adını *Dracula* romanındaki böcek yiyen akıl hastası karakterden alan ve kan içme takıntısıyla kendisini gösteren zihinsel bir bozukluk olan Renfield Sendromu, New Yorklu Psikiyatr Dr. Richard Noll tarafından tanımlanıp literatüre geçirilmiştir.

Renfield Sendromlu hastaların çoğu erkektir ve erken çocukluk döneminde kanamalı bir yaralanma veya kan içme deneyimi yaşamışlardır. Ergenlik sonrası dönemde bu kan tutkusuna cinsel uyarım da eklenir ve ilerleyen yaşlarda başka canlıların kanlarını içme veya etlerini yeme dü-

**Adını Dracula romanındaki
böcek yiyen akıl hastası
karakterden alan ve kan içme
takıntısıyla kendisini gösteren
zihinsel bir bozukluk olan
Renfield Sendromu, New
Yorklu Psikiyatr Dr. Richard
Noll tarafından tanımlanıp
literatüre geçirilmiştir.**

Vincenzo
Verzeni

Dr. Richard Noll

tüsü egemen olur, zira Renfield hastaları diğer canlıların yaşam enerjilerini ancak bu şekilde alabileceklerini düşünürler.

Vampirlik hastalığına ilk örnek, İtalya'nın Bergamo şehrinde doğup 1869 yılında -20 yaşındayken- sekiz ay arayla biri 14, diğeri 28 yaşında iki genç kadına saldırıp boyunlarından ısıarak kanını emen Vincenzo Verzeni'dir.

Verzeni henüz 12 yaşındayken tavukların başını kopartıp kanlarını içerek cinsel ihtiyacını tatmin etmeye başlamış, sonrasında insanlara yönelmişti. Öldürdüğü iki genç kadının yanı sıra -biri öz kuzeni olmak üzere- 10'dan fazla saldırı vakası bulunduğu mahkeme sırasında doğrulanmıştı.

Saygın sayılabilecek bir aileden gelen ve gayet sorunsuz bir geçmişe sahip görünen Vincenzo Verzeni, hastalıklı içgüdüleri nedeniyle bir suç makinesine dönüşmüştü. Saldırıp bayılttığı kurbanlarının önce ellerini bağlıyor, sonra onları boğuyor, boyunlarını ısırıp kanlarını emerek öldürüyordu.

İki yıldan kısa süre içinde, çoğunluğu kendi ailesinden yedi kadına saldırdı. Bu sapık girişimlerinin beşinde olay, oradan geçenler tarafından veya kurbanın direnmesiyle tesadüfen önlendi ve Verzeni her defasında kimliği açığa çıkmadan olay yerini terk edebildi. Diğer iki vakadaysa cesetler çıırılçıplak soyulmuş ve öyle feci şekilde parçalanmış vaziyette bulundu ki cinayetlerin başka bir suçun parçası olarak işlenip işlenmediği dahi anlaşılmadı.

Bir sonraki saldırısı esnasında suçüstü yakalanıp tutuklanan Bergamo Vampiri'nin mahkeme

celseleri esnasında çok ilginç bulgular ortaya çıkmıştı. Seksüel arzuları olmayan Verzeni, öldürdüğü kadınların üreme organlarına hiç dokunmamış ve hatta bakmamıştı bile. İlgilendiği tek zevk, onları boğup kanlarını içmekti.

Ünlü suçbilimci Cesare Lombroso tarafından -Renfield Sendromu henüz tıbbi olarak tanımlanmadığından- hematomanyak teşhisi konan Vincenzo Verzeni, bir akıl hastanesinde müşahe- de altına alınmış ve orada ölmüştür.

Gerek hematomanyaklar gerekse klinik vampirlik hastalığından muzdarip uç psikopatlar, insan kanı içmekten cinsel haz duyar ve bu canavarca arzularını dindirmek için cinayet işlerler. Kan emme tutkusuyla yaşayan bu tür yaratıklar, hayal ürünü grotesk kardeşlerinden çok daha korkunçturlar.

Tüm zamanların en ürkütücü canilerinden biri olan Peter Kürten -namı diğer Düsseldorf Canavarı- 1929'da, yalnızca 10 aylık bir dönem içinde tam 29 vampirce saldırı gerçekleştirmişti. Çok sayıda kurbanını hunharca parçalayıp öldürdüğünü itiraf etmiş olsa da Düsseldorf Canavarı Peter Kürten, çıkarıldığı mahkemede -kanıt yetersizliğinden- ancak dokuz cinayetten suçlu bulunmuş ve 1931'de giyotinle idam edilmiştir. Kürten'in son arzusu, kafası kesilirken çıkan kan sesini duymaktır.

Aynı zamanda dizginlenemez bir piromanyak -yangın çıkarma tutkunu- olan Kürten, diğer bütün sapıklıklarının yanı sıra parkta uyuyan zavallı bir kuğunun başını kesip fişkırان kanını içerken orgazm olacak ve kurbanlarının yarala-

rından sızan kanı emecek kadar hasta ruhlu bir vampirdi.

Peter Kürten küçüklüğünde felaket derecede psikopat olan babasının hareketlerini taklit ederdi. Babasının hastalıklı davranışlarını hafızasına işleyerek büyüyen Kürten, kanın tadına ve öldürmenin hazzına ilk kez 9 yaşındayken kümes hayvanlarını katlederek varmıştı.

Cinayet kariyerine başlamadan önce bir fabrikada işçi sendika temsilcisi olarak çalışan, sık sık kiliseye giden Kürten'in -5 yaşındayken öldürdüğü iki arkadaşı dışında- ilk kurbanı, 8 yaşındaki bir kız çocuğuydu. Zavallı kız birçok yerinden bıçaklanmış, tecavüze uğramış, bedeninin bazı kısımları yakılmıştı.

Peter Kürten, I. Dünya Savaşı'nın tamamını hapiste geçirdi. 1921'de tahliye edildi ve 1925'te bir hayat kadınıyla evlenerek Düsseldorf'un merkezinde bir apartmana taşındı. 1929'da dedektifler, sokaklarda bir seri katilin gezdiğini, kırktan fazla cinayetin aynı kişi tarafından işlendiğini anlamışlardı.

Sonunda tecavüz ettikten sonra serbest bıraktığı -neden yaptığı bilinmiyor- bir kadının, arkadaşına yazdığı mektup sayesinde yakayı ele veren Peter Kürten, kriminoloji tarihindeki yerini bir psikiyatr tarafından sorgulanan ilk seri katil olarak almıştır.

Kendisini sorgulayan psikiyatra, "Pişman değim.

Gerek hematomanyaklar gerekse klinik vampirlik hastalığından muzdarip uç psikopatlar, insan kanı içmekten cinsel haz duyar ve bu canavarca arzularını dindirmek için cinayet işlerler. Kan emme tutkusuyla yaşayan bu tür yaratıklar, hayal ürünü grotesk kardeşlerinden çok daha korkunçturlar.

lim. Yaptığım bütün işler beni utandırırsa da size anlatmalıyım. Geriye dönüp baktığımda bütün detaylar hiç de kötü, can sıkıcı değildi. Aksine bundan hoşlanıyordum," dediği rivayet olunur.

Canilikte Kürten'in eline katiyen su dökemese de suç tarihinin en sıradışı vampirlerinden biri de 1950'lerde pencerelerinden içeri girip uyumakta olan 15 kadın kurbanının boğazlarını ısırtıp kanlarını içen, Arjantinli duvarcı ustası Florencio Fernandez'dir. Fernandez bir mağarada yaşıyor, geceleri Dracula'ninkine benzeyen kara bir pelerin giyip avlanıyor ve gündüzlerini komadarmışçasına derin bir uykuda geçiriyordu. Şubat 1960'da tutuklandığında polise hiçbir direnç göstermemiş, gün ışığına çıkartıldığındaysa kendini yerden yere atacak kadar ağır bir kriz geçirmiştir. 25 yaşındaki Fernandez'in klinik vampirizm hastası olduğu anlaşılınca bir akıl hastanesine kapatılmış ve yıllar sonra eceliyle ölmüştür.

Bir diğer vampir ruhlu canı Richard Chase, işe önce hayvan kanı içerek başlamış, Ocak 1978'de dört günlük bir kan âleminde altı kişinin canını aldıktan sonra caniliğe terfi etmiş ve Sacramento'nun Vampir Katili olarak tanınmıştı. Chase işlediği cinayetlerden büyük haz alıyor, kurbanlarının kanları içinde yuvarlanırken kendinden geçiyordu.

Klasik bir "organize olmamış seri katil" tipi olarak Chase, kurbanlarını tesadüfen seçiyordu. Evinin ve suç mahallinin çevresinde bıraktığı kanıtlara aldırmaz, avladığı kurbanlarının kanlarını emerken iç organlarıyla karıştırıyor, bu şekilde kanının pıhtılaşp toza dönüşmesini engelleyebileceğini düşünüyordu. Richard Chase kimi zaman kurbanının birkaç iç organı ve uzvunu -aç kaldığında atıştırmak üzere- yanında götürüyordu.

Chase, akciğer ve arterinin çalıştığını iddia etmişti. Aslında bir seri katil olarak piyasaya çıkmadan önce, öldürdüğü bir tavşanın kanını damarlarına şırınga etmeye çalışmış, beceremeyip hastaneye kaldırıldığında o kadar garip bir davranış sergilemişti ki, hastane personeli ona Drakula Ricky adını takmıştı.

Richard Chase, akciğerlerinin çalınmaya çalışıldığı iddiasının yanı sıra kafasının sürekli şekil değiştirmesinden de yakınıyordu. 1977'de mahkemece tıklandığı akıl hastanesinden -deliliğinin

Korkularımız, fantastik hikâyeleri gerçeğe dönüştürebilir. Dünyamızı iyi ve kötü ruhlarla, masalsı varlıklarla, kimi zaman yardımsever kimi zaman tehditkâr tuhaf yaratıklarla paylaştığımızı olan inanç, vampir efsanesinin ortaya çıkışından bu yana hiç hız kesmeden günümüze kadar ulaşmıştır.

ilaçlarla kontrol altına alındığı düşünülerek- daha ciddi durumdaki hastalara yer açmak amacıyla taburcu edildi.

İnsan içine çıktıktan sonra da artık ilaç kullanmamaya karar verdi. Çeşit çeşit sanrılar gören Richard Chase tehlikenin farkında olmayan halkın içinde dolanıyor, bir Nazi suç sendikasının onu lise yıllarından beri kovaladığına, kendisini zehirlemesi için annesine para verdiklerine inanıyordu.

Richard Chase tüyler ürpertici zincirleme katliamından sonra Sacramento'da FBI tarafından tutuklandığında, kriminal profilci Robert Ressler'e UFO'lardan inip peşine düşen hayali uzaylı takipçilerden söz açmış, 1980 yılında Vacaville'deki hücresinde aşırı doz antidepresan içerek intihar etmiştir.

Stoker'ın kült romanındaki başkahramanı Kont Dracula'nın peşindeki vampir uzmanı Dr. Van Helsing'in efsanesinin doğuşu hakkında söyledik-

leri oldukça aydınlatıcıdır: "Size şöyle söyleyeyim; vampir, insanoğlunun bulunduğu her yerde tanınmıyor. Eski Yunan'da, Eski Roma'da, Almanya'da, Fransa'da, Hindistan'da hatta Trakya Yarımadası'nda ve bize her açıdan uzak olan Çin'de bile vampir inancı var ve insanlar bugün dahi ondan korkuyorlar."

Korkularımız, fantastik hikâyeleri gerçeğe dönüştürebilir. Dünyamızı iyi ve kötü ruhlarla, masalsı varlıklarla, kimi zaman yardımsever kimi zaman tehditkâr tuhaf yaratıklarla paylaştığımızı olan inanç, vampir efsanesinin ortaya çıkışından bu yana hiç hız kesmeden günümüze kadar ulaşmıştır.

Gördüğünüz gibi, gerçek hayattaki vampirler ne güneşten etkileniyorlar, ne sarmısak ne de başka fetişlerden korkuyorlar ve hatta kimi zaman gayet sevimli görünebiliyorlar. Kan emici olanlarının yanında bir de hayat mahvedici, beyin delici, kulak patlatıcı olanları da var. Bunlar çeşit çeşit...

Netice-i kelam, ölümlüler olarak kanımıza, canımıza sahip çıkmalı ve her tür vampirlik ihtimaline karşı dikkatli olmalıyız. Psikopatlarla yakınlık kurmaktan kaçınalım, zihinsel bakımdan hasta olabileceğini sezdiğimiz insanlardan uzak duralım, zira vampir diye bir şey olmasa da bahsettiğimiz kan emici katiller hayal ürünü değiller. Vampirle yapılan dans muhtemelen son dansınız olur, bizden söylemesi...

HEMEN ABONE OL!

ABONELİK AVANTAJLARI:

- HER SAYI ÇIKTIĞINDA ADRESİNE GÖNDERİLİR
- KARGO ÜCRETİ ÖDEMEZSİN
- 4 YIL İÇİNDE İKİ POLİSİYE ROMAN, DERGİNLE BİRLİKTE HEDİYE EDİLİR

abone olmak için: dukkani.mylosyayingrubu.com/abonelik

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ LÉO MALET'NİN “HAYAT BERBAT”I SAYESİNDE KARA ROMAN TÜRÜNÜ KEŞFEDİYOR...

KONUK: DOÇ. DR. ALEXIS MICHEL

(Matematik alanında docent)

İllüstrasyon: Güneş Toprak

2016 yılı Kasım ayında 221B Dergi ve Bilgi Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen “Dünyanın Polisiye Haritası” adlı atölyede tanıştık. Farklı mesleklerden dokuz kadındık. Bir ortak noktamız vardı: Polisiye roman! Yıllarca polisiyenin izinden gidenimiz, polisiyeyle henüz tanışmamız, roman teorisine dalınca polisiyeyi keşfedenimiz, çocukluğundaki polisiyelerin nostaljisini yaşıyanımız, yeni çıkan tek bir polisiyeyi bile kaçırmama hevesinde olanımız... Ayrılmadık birbirimizden. Her altı haftada bir toplanıp önceden belirlediğimiz bir polisiye romanı masaya yatırıyoruz ve kırıncı kırıncı tartışıyoruz. Aynı düşünmüyoruz ama aynı heyecanı paylaşıyoruz. İşte sizlerle paylaşmak istediğimiz de bu heyecan!

* Arzu Sabancı, Cansu Akdeniz, Çınla Akdere, Gözde Kömeçoğlu, Mine Şen, Pınar Demirbilek, Saliha Aslan, Şenay Dünder, Verda Toprak.

Şenay: Léo Malet'den, 221B ile Bilgi Üniversitesi'nin 2016 yılında gerçekleştirdiği ortak eğitim olan "Dünyanın Polisiye Haritası" seminerlerinden bahsetmişlerdi.

Salih: Evet, hatırlıyorum. Nestor Burma serisi. Ama bu kitap Nestor Burma serisinden değil.

Çınla: O zaman Léo Malet'yi çok merak etmiştim. Okuma grubumuz için kitap önerme sırası geldiğinde yine bir Fransız ya da frankofon yazar önermek istedim. Aklıma Léo Malet geldi. *Kara Üçleme*'yi önerdim, Nestor Burma serisinden olduğunu düşünerek.

Mine: Türkçesi yok Nestor Burma serilerinin. Çok yazık. Hepsini birer klasik bence. Kesinlikle okumak isterdim. Maalesef Léo Malet'nin sadece bu üçlemesi çevrilmiş.

Çınla: Evet, sonradan fark ettim. Nestor Burma ile tanışamadık ama bence çok iyi bir yazarla tanıştık. Başta biraz zorlandım ama polisiye roman okuyacağım yanılgısıydım. Baştan her şeyi biliyorsun, neyi kimin yaptığını bulmak gerekmiyor. Fakat okumaya devam ettikçe çok hoş bir edebi tat vermeye başladı kitap.

Şenay: Evet, ben de okurken edebiyat tadı aldım.

Salih: Kesinlikle katılıyorum. Shakespeare ve Dostoyevski kahramanı gibi karakterimiz Jean.

Çınla: Jean karakteri gerçekten enfes. Ruhunun çok sert ve çok naif yönleri inanılmaz güzel verilmiş. İç çelişkileri çok güzel işlenmiş. Aslında Jean'ın Gloria ile ilişkisine dair anlatısı beni tuttu, romanın devamını merak etmemi sağladı diyebilirim. İlk baştaki dövüş sahnelerini kafamda canlandırmadım.

Şenay: Aslında açılış çok heyecanlıydı. Dört kişinin arabaya binip soygun gerçekleştirmesi...

Çınla: Başlı hareketli, hızlı, kaotik. Hareketi yazmak zormuş, diye düşündüm.

Çınla: Çok polisiye bir roman değildi. İki kafadar var, Paul ve Jean.

Salih: Ama bence esas kötü adam Jean.

Şenay: Dörtlü çete bunlar. Aslında öyle başlıyor.

Çınla: Bir banka soygunu oluyor.

Salih: Banka değil. Fabrikaya işçilerin maaşlarını getiren arabayı soyuyorlar.

Çınla: Bu sırada da bir görevliyi öldürüyorlar.

Mine: Birini de sakat bırakıyorlar.

Gözde: Hangi zamanda geçiyor?

Salih: 1947'de yazılmış kitap. Ya 40'lar ya da 30'larda geçiyor herhalde. Bana Humphrey Bo-

gart filmlerinin, kara filmlerin duygusunu verdi.

Gözde: II. Dünya Savaşı mı?

Salih: Fransa'da geçiyor. Nazilerle bunu yapamazlar. Sonu toplama kampında biterdi, en azından korkusu yeter. O nedenle 1930'lar olması daha yüksek ihtimal.

Şenay: En bayıldığım yeri söylemek istiyorum. Soygun sonrası kaçarken şöyle bir cümle geçiyor kitapta: "*Minderi!*" "*Paul biçimsiz küçük bir paketi arabadan fırlattı. Bu, polisleri kerizlemek için bir dolaptı.*" Önce bir şey anlamıyorsun. "Ne oldu, ne minder?" Çünkü o aşamada Paul'ün kambur olduğunu bilmiyorsun.

Mine: Aslında Paul'ün kambur olduğunu biliyorsun ama minder neden attığını anlamıyorsun.

Şenay: Aaa! Ben kaçırmışım onu. Sonuç olarak gerçek bir kambura sahte imajı oluşturulması çok zeki değil mi? Bir de hava çok sıcak olmasına rağmen soygun sırasında Jean uzun kollu siyah ceket giyiyor. Önce bu detay bizim için bir anlam ifade etmiyor ama sonradan olayı anlatan bir gazete kupürü okuyoruz. "*Bu giyim tarzının, suçlulardan birinin çok dikkat çekici olan dövmelerini gizlemek için seçilmiş ola-*

bileceği belirtildi." Eh, Jean'ın dövmesi yok. Öyle düşünülün diye giyiniyor ve gerçekten basın ve polis öyle düşünüyor.

Salih: Gazetelerde de hep "sahte kambur" diye haber çıkıyor. Sonraki soygunları Jean ve Paul'ün taklitçileri yaptı deniliyor, halbuki kendileri yapıyor. Bence hem polisin hem de gazetecilerin aptallığıyla dalga geçiyor yazar.

Çınla: Kara roman türünden roman okumamıştım ya da okudum ama farkında olmadım. Garip bir şefkat, acıma, sevgi, tutkulu aşk, arzu, umutsuzluk, melankoli, şiddet karışımı olan kara üçlemedeki romanlar Fransa'da kara romanın en yetkin örnekleri olarak anılıyor. Kitapta dedektif yok. Kara roman türünün en belirgin özelliği nedir?

Şenay: Çok karanlık, önünü göremiyorsun. (Gülüşmeler)

Mine: Kara roman, katil kim polisiyesinden ziyade suçu, suçluyu ve toplumu öne çıkarır.

Şenay: Evet, üçlemenin üç kitabında da suç anlatılıyor.

Salih: Yazarın annesi ve babası ölmüş, büyük-babası tarafından büyütülmüş. Romanın başkarakteri Jean'ı da büyükbabası büyütmüş. Annesi, Jean 3 yaşındayken ölmüş. Jean'ın suç ortağı

Paul gerçekten kambur. Hem Jean hem Paul aşağılık kompleksiyle yanıp tutuşan iki insan. Jean, Paul'ü sevgilisini öldürmeye ikna ediyor. Burada Paul'ün en büyük motivasyonu kıskançlık. Jean da Gloria'nın kocasını çok kıskanıyor. Yazar bu iki durumdaki kıskançlık duygusunu o kadar iyi anlatmış ki... Çevirmeni de kutlamak gerekiyor bence.

Mine: Yazarın da bir suç geçmişi var. Sahte iş kazalarından tazminat almış zamanında.

Çınla: Léo Malet farklı meslekler icra etmiş. Bir polisiye roman yazarı için harika bir hayat değil mi? Birçok garip kişiyle karşılaşmış. Bir ropörtajında spiker, "Nestor Burma ile nerede karşılaştınız?" diye soruyor. O da, "Hiçbir yerde," diyor. Nestor Burma karakterini 1942 yılında yaratmış. Malet, dedektifinin daha önce yaratılmış dedektiflerden biraz farklı olsun istemiş. Simenon'un dedektifi polis komiseriydi, Arsen Lupen de zaten vardı, diyor. O yüzden özel dedektif yaratmak istemiş. Burma, Fransız polisiye edebiyatının ilk özel dedektifi olarak kabul ediliyor.

Mine: Frank Harding takma adıyla sahte Amerikalı polisiyeleri yazmış önce.

Çınla: Polisiye yazmaya başladığı yıllarda kendisine, yazdığı gibi bir özel dedektifin gerçekten var olamayacağını söylemişler. O da araştırmış ve bir özel dedektiflik bürosu bulmuş. Adı da "Inter-Ar-gus". Burada bir "deneyimli dedektif" (détective éprouvé) çalıştığını belgelerle göstermiş. Değişik bir karakter Burma. Lakabı "Détective de choc" yani "Şoke edici dedektif". Nestor Burma serisinin birçok bölümü televizyona aktarılmış. Şu an ilk aklıma gelen, 1982 yapımı, Jane Birkin ve Michel Serrault'nun başrolde oynadıkları film. Lakabı, filme adını vermiş. Polisle arası çok iyi olmayan, alaycı, küstah ve kadınları kendine hayran bırakan biri. Nestor Burma maceraları *Paris'in Yeni Gizleri* (Nouveaux Mystères de Paris) başlığıyla yayımlanıyor. Başlıkta Eugène Sue'nün *Paris'in Gizleri* (Mystères de Paris) romanına referans yapıyor. Her macera Paris'in bir başka semtinde (arrondissement) geçiyor. Nestor Burma'yı Léo Malet'ye benzetirlermiş. Mesela ikisinin de boğa başlı piposu var! Nestor Burma bir maceracı. Aslında Léo Malet önceden şiirler yazmış. Hatta roman yazmaya başladığında bir gün René Magritte'e, "Artık realistim," demiş. Magritte de şöyle cevap vermiş: "Yanılıyorsunuz. Romanlarınızda sürrealist şiir tadı var."

Saliha: Kara Üçleme'ye dönersek... Kahramanların aşağılık kompleksleri kitabın sonunda işlenen psikanalizle açıklanmış. Aslında Jean'ın eksiklik duygusu var ve bütün hayatı uzun bir

intihar. Jean sevgi istiyor ama sevgiye layık olmadığını, bir kadını mutlu edemeyeceğini düşünüyor. Hayat berbat...

Şenay: Üçlemenin ikinci kitabı olan *Güneş Bize Haram*'da bir bölüm var: "Tırıskadan Kaza." Karakter sahte iş kazaları ile sigortadan para almaya çalışıyor. Yazarın gerçek hayatında da bir dönem yaptığı gibi. Sanki kendi hayatı da berbatmış...

Çınla: Hayatı kararmış...

Mine: Sizce Jean'ın soyguna başlarken birilerini öldürmeye niyeti var mıydı?

Çınla: Bence vardı.

Saliha: Aslında o aşamada bilmiyor. Jean, Marcel'i de kıskançlık yüzünden öldürdü. Özellikle söylüyor bunu da. Yarası ağır değildi ama ağırdı diyerek öldürüyor. Marcel, yakışıklı ve kadınlarla arası çok iyi olan bir adam. Jean bunu kıskanıyor.

Şenay: Evet, büyük bir soğukkanlılıkla öldürüyor ve arkadaşlarına da, "Yarası zaten ölümcüldü," diyor. Acı çekmesin diye iyilik yapmış gibi davranıyor.

Mine: Soygunu yaparlarken "yoldaşlar" diye başlıyorlar konuşmaya, orada politik bir eylem yapıp kimseyi öldürmeyeceklermiş gibi. Sonra Jean birden gelişigüzel ateş etmeye başlıyor. Ben de piskopat olduğu için başından beri öldürmeye niyeti olduğunu hissetmişim.

Saliha: İlla planlı olması gerekmiyor.

Çınla: Sonra çaldıkları paralar ne oluyordu?

Şenay: İşçiler kabul etmiyorlar çalıntı parayı. "Emekçiler bu kanla kirlenmiş parayı istemiyorlar."

Saliha: Bunlar kendi kafalarına göre soygunu yapıyorlar, işçilere yardım etmek için ama işçiler kabul etmiyor. Zaten paralar da işaretili.

Mine: Paraları götürdükleri adam, "Numaraları alınmış olan banknotları yakın," diyor.

Gözde: Bunlar Robin Hood mu yani, bunu mu anlayacağız?

Şenay: O amaçla başlayıp zıvanadan çıkıyorlar.

Saliha: Robin Hood'ların arasında manyak bir katil varmış, o da Jean. Diğerlerinin öyle bir niyeti yok, onlar gerçekten ideolojik nedenlerle yapıyorlar işi. Parayı olduğu gibi gruba bırakıyorlar ama mesela grupta şiddete karşı biri var, onu da Jean arabayla eziyor.

Şenay: O kısım da çok güzeldi. Komitede bir adam var, Raymond. Jean'ın yaptığını onaylamıyor ve ona katil olduğunu söylüyor. Arasında söz dalaşı oluyor. Sonra konu kapanıyor sanıyoruz. Paul ile Jean dışarı çıkıyor ve sırf hava çok yağmurlu diye bir araba çalışıyorlar. Çaldıkları arabayı dar sokaklarda zikzaklar ya-

parak kullanıyor Jean. Gene okurken neden kötü kullandığını anlamıyoruz. Ara sokakta yürüyen Raymond'a rastlıyorlar ve Jean bilerek arabayı üstüne sürerek onu eziyor. Sonra gazete kupürlerinden okuyoruz ki, yerdeki patinaj izlerinden sarhoş ve acemi birinin kaza yaptığı düşünülüyormuş.

Salih: Polisi hep yanıltıyorlar.

Mine: Bunun nedeni, yazarın polisi kandırmanın yollarını gerçekte de iyi bilmesi olabilir mi?

Çınla: Kesinlikle olabilir.

Şenay: "Hayat berbat, hayat berbat." Kitabın adı hikâyede ne kadar çok geçiyordu değil mi? Belli bir noktadan sonra ben de "hayat berbat" demeye başladım. Kitabın alt adı da "Her Yer Karanlık". Ana başlık ile alt başlığı okuyunca zaten kitabın, ben bir kara romanım diye bağıracağı duyuluyor. Bu arada kitapta çok argo kelime vardı. Mesela kitapta polise zarbo deniyor. Zarbonun ne demek olduğunu Armağan Tunaboğlu'nun kitaplarından öğrenmiştim.

Mine: Evet, onun kitaplarının arkasında argo sözlüğü var.

Çınla: Fransızcada polisin argosu nedir Alexis?

Alexis: "Flick."

Mine: İşçilerin maaşlarını alıyorlar. Olayın arkasında politik şeyler var.

Çınla: Anarşizm?

Salih: Madencilere greve gitmiş. Soyguncular anarşist bir grup. Madencilere yardım amacıyla yapıyorlar soygunu. Parayı madencilere veriyorlar ama onlar bu parayı kabul etmiyorlar. Jean anarşist kökenli ama aslında suçlu. Kendisine "cani" diyor. Serseri bir hayatı olmuş. Belki geçmişte de birilerini öldürmüş, burada da öldürüyor. Zevk alarak öldürüyor.

Çınla: Elim sürekli silahıma giderdi, gibi bir şey diyor.

Salih: Jean hem anarşist hem pesimist hem nihilist.

Çınla: Bu kelimelerin hepsi Fransızca.

Gözde: Sen bu kitabı neden önerdin Çınla? Tavsiye sebebinin ekonomik durumlarla bir ilgisi var mı, o şekilde bakarak mı tavsiye ettin?

Çınla: Hayır, Léo Malet'in Fransız polisiyesinde önemli bir yeri olduğunu duymuştum. O yüzden seçtim. Alexis'e soralım, Léo Malet ile nasıl tanıştı?

Alexis: Fransa'da polisiye roman, televizyon dizileri yoluyla tanındı. Devlet kanalında hemen hemen her akşam iki saat boyunca polisiye dizi yayınlanırdı ve en çok izlenen kanal oydu. Bu endüstrinin canlılığının sağlayan, 19. ve 20. yüzyıl başındaki romanlardır. Diziler bunlar baz

alınarak yapıldı. Nestor Burma ile Maigret bu polisiye roman endüstrisinin popüler olmasına en fazla yardımcı etmiş karakterlerdi. Büyük adaptasyonlar bunlardı. Bugün yeni karakterler var edebiyattan gelmeyen, sadece televizyonun oluşturduğu karakterler. Bunlar da edebiyattaki karakterlerden ilham alıyorlar, Nestor Burma ve Maigret'den. Bugün Fransa'da polisiye roman daha sosyal, daha politik yani entelektüel bir tür olarak gelişmiş.

Çınla: Alexis, ilk okuduğun ya da seni en çok etkileyen Léo Malet romanı hangisiydi?

Alexis: Aslında polisiye roman beni çok çeken bir tür değil ama okurken sıkıldığımı da farkına varmıyorum. Ben kazayla polisiye roman okuyorum aslında. Manuel Vasquez Montalban'dan *Murder in the central committee* adlı romanı okudum İspanyolca. Barcelona benim çok sevdiğim bir şehir olduğu için kitap bittikten sonra polisiye olduğunu fark ettim. Kitabın sorunsalı da çok hoşuma gitmişti. Kitapta Katalanlar-İspanyollar arasındaki çatışma, çekişme var. Bir kitabı seçip okuyorum, polisiye olduğunu sonradan fark ediyorum. Daha çok politik içerik beni çekiyor. Aslında polisiye roman okumuyorum sanıyordum ama öyle değilmiş.

Çınla: Kaç dil biliyorsun Alexis?

Alexis: İspanyolca, İngilizce, Rusça, Yunanca ve biraz da Türkçe.

Şenay: Petros Markaris'i biliyor musun?

Alexis: Evet. En son onu okudum hatta İstanbul'da geçiyordu. Yunancası "Poli, palia poli", Fransızcası "l'empoisonneur d'Istanbul" olan, "içinde yaşanmaz şehir" gibi bir anlama gelen başlığı vardı. Aslında burada bir kelime oyunu var: "Poli" Yunanlar için "İstanbul" demek. Ama aynı zamanda şefkat, sevgi, çekim ama aynı zamanda itim de demek... Yunanların İstanbul'a hissettiği karışık duyguları çok iyi ifade eden bir başlık. Bir Komiser Haritos macerası. Ben matematik hocası olduğum için matematiği baz alan polisyeleri de çok seviyorum. Yazarı Tefkros Michaelidis olan, *The pythagorean crimes* adlı bir kitap okumuştum, onu örnek verebilirim. Guillermo Martinez'in yazdığı *The Oxford Murders* da okuduğum kitaplar arasında. Hatta filmi de çekildi.

Mine: İzleyelim onu.

Şenay: Polisyede matematik çok önemli. Şu kadar karakter, şu kadar cinayet olmalı gibi kurallar var.

Mine: Mesela Nuray Atacık, mühendis. Kendisi karakter detaylarını Excel dosyasında tutuyormuş.

Salih: İyi fikirmiş. Yazarın karakterlerini çok iyi tanıması lazım. Bazen yazar kendi karakterlerini tanımayabiliyor.

Şenay: Evet. Mesela pısrık bir karakter, birden hiç umulmadık bir şey yapıyor. Eh, inanmıyoruz tabii.

Çınla: Léo Malet'ye dönersek... Alexis, Léo Malet, Fransa'da seviliyor mu?

Alexis: Fransa'da birisinin popülaritesini anlamak için isminin kaç caddeye ya da sokağa verildiğine bakmak lazım. Malet'nin ismi herhangi bir yere verilmiş mi bilmiyorum, bakacağım. Ama ona Fransa'nın Agatha Christie'si diyemeyiz. Simenon, Fransa'da Malet'den daha çok tanınır.

Salih: Naziler tarafından toplama kampına atılan bir yazar Léo Malet. Sonra çıkıyor. O kadar hareketli bir hayatı var yani yazarın.

Şenay: Kitap yazmasa epey kötü yollara girecekmiş. Bu tip yazarların kitapları daha vurucu oluyor sanırım.

Salih: Kitaptaki kadın karakter Gloria'nın ne düşündüğü ve ne hissettiği hakkında hiçbir fikrimiz yok. Kadın resmen sadece erkeğin bir uzantısı.

Gözde: Maço bir kitap.

Şenay: Kadın karakterler vasat.

Çınla: Gloria'yı kocası tanıtıyor. "O lüksü sever, ona yetemezsin," diyor Jean'a. Jean'ın Gloria'ya aşkını anlattığı o paragraftan sonra romanın niteliği değişti, başka bir şey oldu benim için.

Salih: Jean, Gloria'ya aşkını itiraf ederken o kadar içten, o kadar tatlıydı ki arabada... Aslında kaza yapmayı planlamıştı, intihar içgüdüğü yerinde duruyordu ama intihar edemedi. Aşk insanı daha iyi biri yapar ya, o duyguyu da veriyor roman oralarda.

Çınla: *As Good as It Gets* (Benden Bu Kadar) filminde bir replik vardı. Helen Hunt ile Jack Nicholson restoranda. Adamın kadına iltifat etmesi gerekiyor. Normalde antidepresanlardan nefret ettiğini, kesinlikle kullanmadığını fakat kadınla ilk karşılaştıkları günün ertesinde ilk kez alabildiğini söylüyor. "İşte iltifatım bu," diyor. Kadın anlamadığını söylediğinde de şöyle cevap veriyor: "Sen benim daha iyi bir adam olmak istememin nedenisin."

Salih: Ah, aşk...

Şenay: Aklıma beğendiğim bir yer geldi. Jean, aç ve parasızdır. Eski bir tanıdığına yemek yemeye gider. Ev sahibi Bayan Lorbois, Jean'a iş bulmasını öğütler. Eh, ne haltlar karıştırdığından haberi yoktur tabii. "Ciddi bir şey bulmanız lazım, Bay Fraiger. Zekisiniz." "Beni zeki bulması sevimliydi, hep de öyle söylenir ya. Kimsenin aklına, kalkıp

da bir tipe 'siz hıyarların şahısınız,' demek gelmez"

Salih: Evet, hatırladım. Bu arada Gloria hiç Jean'ı sevdi mi gerçekten bilmiyoruz.

Şenay: Gloria'nın gerçek duygularına hiç ulaşamadık.

Çınla: Ben fonksiyonunu da tam anlamadım. Gloria diye bir karakter niye var?

Şenay: Jean'ın kadınlarla sorununu anlamamız için olabilir mi? Bir de hikâye ilerliyor, sonra Gloria, Jean'ı bir psikologla tanıştırıyor. O kısım Jean karakterini anlatalım diye oturtulmuş. Biraz yapay geldi. Öyle bir karakterin psikoloğa gidip seans alması pek inandırıcı değil bence.

Salih: İlişisini kurtarmak için çaba gösteriyor olabilir.

Çınla: O yıllarda psikanaliz çok önemliydi, ondan da olabilir. Sonrasında psikanalizin romanda önemli bir öge olduğunu düşündüren bir bölüm geliyor. Benim yine de romandan aklımda kalan, Léo Malet'nin ruhunun ve kaleminin inceliklerini gözler önüne seren şu diyalog oldu:

"Başımı eğdim ve Gloria'yla göz göze gelmek için çevirdim, o da eğdi ve gözleriyle sedef dişlerinin parıltısından kafayı buldum, çünkü başını eğmiş, kızıl saçları omuzlarını okşarken, iyilikle gülümsemişti.

'Gloria,' diye sordum, 'ne kadar zamandır birbirimizi tanıyoruz?'

'Bilmiyorum,' dedi berrak sesiyle.

Bu soru ona tuhaf geliyordu.

'...Belki üç yıl...'

Bunu hiç mühimsemiyordu.

'Dört yıl iki ay,' diye belirttim. 'Günü gününe saydım.'

'Niçin?' dedi.

'Çünkü... şey...'

Devam etmekte acayip zorlandım. Halbuki onunla görüşmeyi de şu söyleyeceğimden başka bir şey söylemek için istememiştim.

'...Çünkü tam dört yıl iki aydır seni seviyorum,' dedim.

Ve hemen -gururdan, asaletten ya da başka bir pislikten- uzunca keh keh çekerek geç kalmış ilanınımın altını çizdim, çünkü dediklerine göre bir erkek için gülünç olan durumlar varmış. Aynı zamanda, kalbim imdat diye bağırdı. O kafe salonundaki her şey tersyüz oldu. Ayağım yere değmez oldu. Her yandan kan geliyordu. Bir ümitsizlik girdabına batıştı. Üstelik bütün bunlar, dile dökülemeyen bir şaşkınlığı sadece yansıtan o gözler yüzündendi. Of, Allah kahretsin! Suskunluğumu sürdürmem gerekirdi. Of! Allah kahretsin ki ne kahretsin!"

TÜRKİYE'NİN TEK DİZİ KÜLTÜRÜ DERGİSİ **EPISODE**

16. sayısı bayilerde!

EPISODE

DERGİ SATAN HER YERDE • DERGİLİK UYGULAMASINDA • ONLINE SİPARİŞ bit.ly/MylosDukkan

episodedergi.com • [f](https://www.facebook.com/episodedergi) [i](https://www.instagram.com/episodedergi) [t](https://www.tiktok.com/@episodedergi) [y](https://www.youtube.com/episodedergi) episodedergi

Mylos
Yayın Grubu

BAYTAN UĞUR YEM

ÖLDÜREN ROMAN

Mylos
Kitap

**YAKINDA
TÜM KİTAPÇILARDA**